ORTODOKSİA

AHLAKÎ VE DİNÎ RESALE

MÜDİR MES'UL : MELETİOS LUKAKİS

MAHAL İDARE : FENER RUM PATRİKHANESİ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Ε' ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1930 ΤΕΥΧΟΣ 60

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1930

Ο ΑΝΑΠΕΣΩΝ ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΥ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

† Φώτιος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

παντὶ τῷ πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας χάριν, ἔλεος, εἰρήνην ἀπὸ τοῦ ἐν Βηθλεὲμ γεννηθέντος Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀριθμ. { Πρωτ. 2576 / Διεκπ. 1630 }

Σήμερον ἡ Παρθένος τὸν Ὑπερούσιον τίκτει καὶ ἡ Γῆ τὸ Σπήλαιον τῷ Ἀπροσίτῳ προσάγει. Ἡ κτίσις πᾶσα σήμερον λαμπαδοφεγγεῖ καὶ τὰ ἐπίγεια μετὰ τῶν ἐπουρανίων συνεπαγάλλονται. Ὁ Ἀνέκφραστος Λόγος τοῦ Θεοῦ ὑπερφυῶς ἐκφράζεται, ὁ Ἀόρατος ὁρᾶται, ὁ Ἀπερινόητος νοεῖται, ὁ Ἀκατάληπτος ἐν μέσῳ ἡμῶν παραγίγνεται καὶ μεθ' ἡμῶν συναναστρέφεται. Χριστὸς γεννᾶται!

Γεννᾶται ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα πάλιν πρὸς τὸν Πατέρα τὸν ἄνθρωπον ἐπαναγάγῃ. Γεννᾶται ὁ Προαιώνιος, ἵνα ἐπανασυνδέσῃ τὸ ἐφήμερον πρὸς τὸ αἰώνιον, ἵνα ἁγιάσῃ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀποκαθιστῶν τὴν σχέσιν καὶ τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν, τὸν φιλανθρώπως τὸ ὑπερφυὲς ὑπὲρ αὐτοῦ μυστήριον οἰκονομήσαντα.

Μηδὲν τοίνυν τὸ ταπεινὸν καὶ γήϊνον κατὰ τὴν ἁγίαν ταύτην στιγμὴν μεινάτω ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῇ καρδίᾳ ἡμῶν. Μηδὲν τὸ εὐτελὲς περισπάσθω τὰς σκέψεις ἡμῶν. Κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας ἰδιαιτέρως ἂς ὦμεν συνδεδεμένοι πρὸς τὰ ἄνω καὶ τὰ οὐράνια, ἰδιαιτέρως ἂς αἰσθανώμεθα τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην, ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς.

Καὶ ἐπὶ τῷ μεγάλῳ τῆς θείας ἀγάπης καὶ προνοίας εὐεργετήματι ἂς δοξολογήσωμεν ἐν εὐγνωμοσύνῃ τὸν ἐλεήσαντα

καὶ χαροποιήσαντα ἡμᾶς Πανάγαθον Θεόν. «Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» ἂς ἀναφωνήσωμεν καὶ ἡμεῖς χαρμοσύνως μετὰ τῆς οὐρανίου στρατιᾶς τῶν Ἀγγέλων ἐπὶ τῇ μεγάλῃ χάριτι τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς. Ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἑορταζόντων σήμερον τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπὲρ ἡμῶν, αἰσθάνεται βαθέως τὴν χαρὰν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλα βαθέα αἰσθήματα τὴν στιγμὴν ταύτην αἰσθανόμεθα καὶ ὀφείλομεν νὰ αἰσθανώμεθα νὰ δονῶσι τὴν ψυχὴν ἡμῶν, τὰ αἰσθήματα τῆς φιλαδελφίας καὶ τῆς φιλαλληλίας. Καὶ εἶναι τὰ αἰσθήματα ταῦτα καὶ δίκαια καὶ ὀφειλετικὰ δι' ἡμᾶς, διότι, ἂν ὁ Θεὸς εὐσπλαγχνισθεὶς ἡμᾶς διὰ τὴν ταλαιπωρίαν ἡμῶν ἐξαπέστειλεν Αὐτὸν τὸν Μονογενῆ Αὐτοῦ Υἱόν, ἵνα ἄνθρωπος γινόμενος σώσῃ ἡμᾶς, πῶς ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ μείνωμεν ἀναίσθητοι καὶ ἀσυμπάθητοι εἰς τὰς θλίψεις καὶ τὰς ταλαιπωρίας τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν πλησίον ἡμῶν; Ἀγνώμονες θὰ εἴμεθα, τοιαύτης ἀξιωθέντες χάριτος παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐὰν καὶ ἡμεῖς δὲν ἐπιδείξωμεν ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὰς ἁγίας καὶ μεγάλας ταύτας ἡμέρας, σπλάγχνα ἐλέους καὶ δὲν τείνωμεν χεῖρα ἀγάπης καὶ συναντιλήψεως πρὸς τοὺς πέριξ ἡμῶν πάσχοντας καὶ ἐν ἀνάγκαις καὶ θλίψεσιν εὑρισκομένους ἀδελφοὺς ἡμῶν.

Καὶ πρὸς τὸ ἄλλο δὲ μέγα σημεῖον τοῦ ἀγγελικοῦ Ὕμνου κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἂς στρέψωμεν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ ἰδιαιτέρως ἂς ἐξαρθῶμεν καὶ ποθήσωμεν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν τὴν πλήρη αὐτοῦ πραγμάτωσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπὶ τῷ κοινῷ ἀγαθῷ. Δύο χιλιάδες σχεδὸν διέρρευσαν ἐτῶν, ἐξ ὅτου ἡ οὐρανία τῶν Ἀγγέλων στρατιὰ ᾔνεσεν εὐαγγελισθεῖσα τὴν ἐπὶ γῆς εἰρήνην καὶ τὴν ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ μὲν Πανάγαθος Θεὸς ἠλέησεν ἡμᾶς διὰ τῆς εἰρήνης Αὐτοῦ καὶ ηὐδόκησεν ἐν ἡμῖν ἐξαποστείλας τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν. Ἀλλ' ὁ

ἄνθρωπος, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπότης, ἐξετέλεσεν ἆρά γε, ὡς ἔπρεπεν, ἄχρι τοῦδε τὸ καθῆκον αὐτῆς, ἐφήρμοσε καὶ ἐπραγματοποίησε καὶ ἐν ἑαυτῇ ἐπὶ τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὴν εὐεργεσίᾳ τὸ οὐρανόθεν σαλπισθὲν Εὐαγγέλιον τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης ἐπὶ τῆς γῆς;

Εὐτυχῶς τὸ πνεῦμα καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εἰρήνης καὶ ἀγάπης ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, χάριτι θείᾳ ἐλπιδοφόρως ἀναρριπίζεται καὶ νέαν λαμβάνει σκίρτησιν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων πανταχοῦ. Νέα πνοὴ ἀγάπης καὶ ἀδελφοσύνης μετὰ τὰς σκληρὰς δοκιμασίας πνέει σήμερον γενικῶς. Διὸ καὶ μετὰ μείζονος ἐλπίδος σήμερον δυνάμεθα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς ἡμῶν νὰ ἀπίδωμεν πρὸς τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτε ἡ ἐπὶ τῆς γῆς εἰρήνη καὶ ἡ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία τοῦ Θεοῦ θὰ κυριαρχῶσι καὶ θὰ βασιλεύωσιν ἀδιαφθόρως καὶ ἀνεπισκιάστως ἐν ταῖς καρδίαις πάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ πάντων τῶν Ἐθνῶν, ἀποδιώκουσαι τὸ ὀλέθριον μῖσος καὶ τὸν θηριώδη πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων σπαραγμόν. Τότε καὶ ἐξωτερικῶς θὰ ἐμφανισθῇ καὶ θὰ χαροποιῇ τὸν κόσμον ἀσφαλῶς σελαγίζον τὸ κάλλος τῆς ὑπερεχούσης εἰρήνης καὶ τῆς ἀδελφοσύνης, τότε θὰ εἴμεθα ὄντως οἱ πάντες ἀληθινὰ τέκνα τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἡμῶν, Ὅστις τοσοῦτον ἠγάπησεν ἡμᾶς.

Εἴθε ὁ διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἐν Βηθλεὲμ γεννηθεὶς καὶ ἄνθρωπος γενόμενος Κύριος ἡμῶν καὶ Σωτὴρ Ἰησοῦς Χριστὸς προαγάγοι καὶ στερεώσαι καὶ τὸ ἔργον τοῦτο τῆς ἐπιγείου εἰρήνης καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀγάπης, πρὸς τὴν κοινὴν παραμυθίαν καὶ τὸ κοινὸν πάντων τῶν ἀνθρώπων ἀγαθόν.

Ἡ χάρις Αὐτοῦ πληθυνθείη ἐν ὑμῖν καὶ σκέποι πάντοτε ὑμᾶς καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς. Αὐτὸς δὲ ἀξιώσαι ὑμᾶς διελθεῖν καὶ τὰς ἁγίας Αὐτοῦ ταύτας ἑορτὰς ἐν εὐτυχίᾳ καὶ χαρᾷ.

Χριστούγεννα, 1930.

† *Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν.*

Ο ΑΝΑΠΕΣΩΝ ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΥ

Ὁ Ζωγράφος Μανουὴλ Πανσέληνος εἶναι εἷς ἐκ τῶν μεγίστων Καλλιτεχνῶν τῆς Ἀναγεννήσεως τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ιστ΄ αἰῶνος. Ἐγένετο πολλὴ συζήτησις εἰς ποῖον αἰῶνα ἐγεννήθη καὶ ἔδρασεν, ἡ δὲ πιθανωτέρα γνώμη εἶναι ὅτι ἡ ἐποχή του ἀνήκει εἰς τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ ιστ΄ αἰῶνος. Κατήγετο ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ εἰργάσθη εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος μὲ τόσην αἴγλην, ὥστε νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν Σελήνην ἐν ὅλῃ τῇ λάμψει αὐτῆς. Ὑψώθη ὑπεράνω τῶν ἄλλων ζωγράφων καὶ συνεκίνησε τοὺς ἀνθρώπους. Πολλοὶ τὸν ὠνόμασαν Ραφαήλ, ἄλλοι Giotto τῆς Βυζαντινῆς Ζωγραφικῆς.

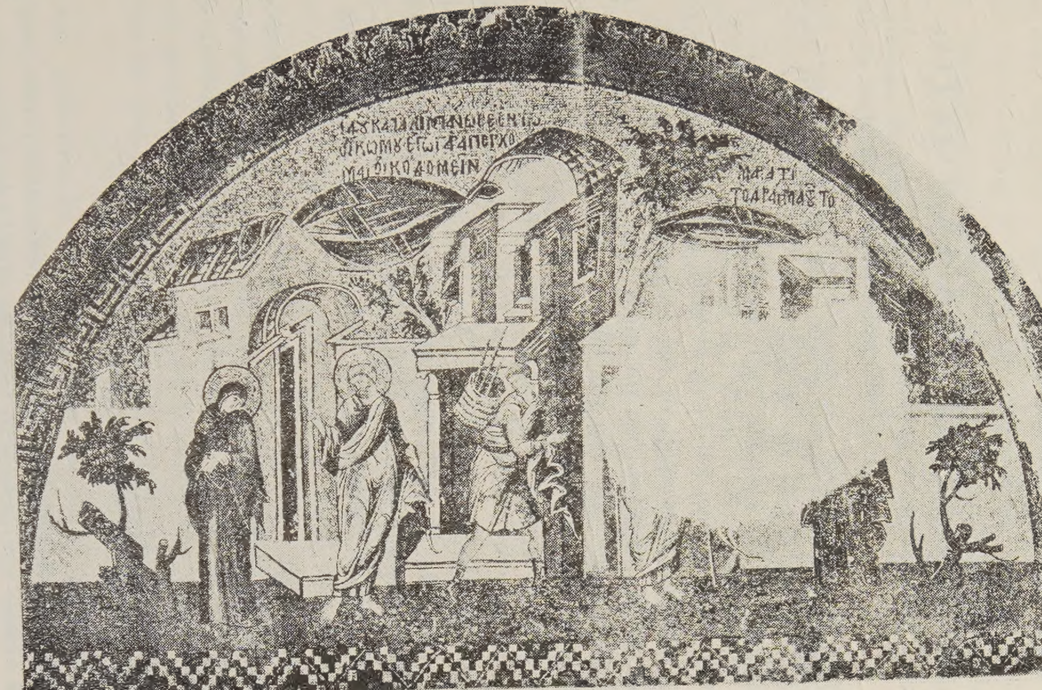
Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Πρωτάτου σώζονταί τινες Εἰκόνες πολὺ μεγαλυτέρας Τέχνης ἢ αἱ συνήθεις Τοιχογραφίαι τοῦ Ἄθω, ὡς εἶναι ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ Εἰσόδια τῆς Παρθένου. Εἰς τὸ ὑπέρθυρον τοῦ Ναοῦ τούτου εὕρηται ἡ ἐν τῷ παρόντι Τεύχει τῆς ***Ὀρθοδοξίας*** δημοσιευομένη Εἰκὼν τοῦ Πανσελήνου : ὁ «Ἀναπεσὼν Ἰησοῦς». Ἴσως ὁ Πανσέληνος νὰ ἐπωφελήθη τὰ Ἔργα τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως.

Τὰ πρόσωπα τοῦ Πανσελήνου τὰ διακρίνει μυστικὴ ἔξαρσις, θεῖος ζῆλος, σοφία, ἀριστοτεχνικὴ συμμετρία.

Αἱ Τοιχογραφίαι τοῦ Πρωτάτου, ἀναφερόμεναι εἰς τὰς Ἑορτὰς τοῦ Δωδεκαημέρου, εἶναι ἀληθινὴ θρησκευτικὴ ἐποποιΐα μὲ ρῖγος καὶ ἐσωτερικὸν κλονισμόν, ὑπέροχοι δημιουργίαι. «Ὁ Ἀναπεσὼν Ἰησοῦς» κοσμεῖ τὸ ὑπέρθυρον τῆς πύλης τοῦ Νάρθηκος. Εὑρίσκεται εἰς τὴν φάτνην οὐχὶ ὡς νήπιον, ἀλλ' ὅπως τὸν παριστᾷ ἡ Ἑλληνικὴ Χριστιανικὴ Τέχνη παιδίον. Ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν προκαλεῖ ἡ μελαγχολικὴ παιδικὴ μορφή του. Ἔχει κάτι τὸ οὐράνιον, ἀλλὰ καὶ τὸ πολὺ μελαγχολικόν. Ἡ μορφή του λάμπει ἀπὸ πραότητα θείαν καὶ τὸ πρόσωπόν του ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ παιδικὴν ἀφέλειαν. Παρατηρήσατε τὰ χείλη πῶς συγκλείονται ἤρεμα. Οἱ ὀφθαλμοί, πῶς καμμύουν ἐλαφρῶς. Τὸ πρόσωπον, πῶς στηρίζεται μαλακὰ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρός. Ἡ ὅλη ἀνάπαυσις, πόσον εἶναι ἄνετος. Τὸν «Ἀναπεσόντα Ἰησοῦν» ἐνεπνεύσθη ἐκ τοῦ γνωστοῦ χωρίου τῆς Γενέσεως : «Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων, ὡς σκύμνος· τίς δύναται ἐγερεῖν αὐτόν;» (Γένεσις 49, 9).

Ἐν Φαναρίῳ, † Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

20/12/30.

ΜΑΡΙΑ, ΤΙ ΤΟ ΔΡΑΜΑ ;

ΜΑΡΙΑ, ΤΙ ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΟΥΤΟ;

(Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ παρασκευαζομένου ἔργου περὶ τῆς Μονῆς τῆς Χώρας).

Παραθέτομεν ἐνταῦθα ἀριστουργηματικὸν Πίνακα ἐκ τῆς θαυμασίας Εἰκονογραφίας τῆς Μονῆς τῆς Χώρας.

Ἐπιστρέφει ἐκ τῆς ἐργασίας του ὁ τέκτων Ἰωσήφ, μανθάνει ὅτι ἡ μνηστή του εἶναι ἔγκυος, καὶ ἐν τῇ συγχύσει του καὶ τῇ ταραχῇ του καὶ τῇ τραγικότητί του ἀποφασίζει νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ.

— Σὲ ἀφήνω, τῇ λέγει, εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἐγὼ γυρίζω ὀπίσω εἰς τὴν ἐργασίαν μου. Δὲν ἔχω τὴν δύναμιν νὰ φέρω τὸ ὄνειδος αὐτό, αὐτὴν τὴν ταλαιπωρίαν, αὐτὸ τὸ δρᾶμα. Τί εἶναι αὐτὸ ποὺ βλέπω; Ἐτελείωσεν ἡ βαρεῖα ἐργασία τῆς ἡμέρας, καὶ ἦλθον εἰς τὸ σπίτι μου νὰ εὕρω πλησίον σου τὴν ἀνακούφισιν. Ἀλλ' ἰδοὺ ὁ οἶκός μου μετεβλήθη εἰς κάμινον, ἑπταπλασίως καιομένην. Ἀντὶ τῆς γαλήνης ἡ ταραχή· ἀντὶ τῆς δρόσου τὸ πῦρ. Ἡ ψυχή μου, ὕστερον ἀπὸ τὸν κάματον, ἐδίψα τὴν ἠρεμίαν, ἐζήτει τὴν εἰρήνην, καὶ ἰδοὺ ὁ δαίμων τῆς κολάσεως μὲ καταδιώκει. Μαρία, τί τὸ δρᾶμα τοῦτο; Ἰδοὺ σὲ ἀφήνω εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ φεύγω.

Ἡ γλυκεῖα Κόρη, ἡ Πανάχραντος Παρθένος, ἑνώνει χαλαρῶς τὰς ὡραίας χεῖράς της, τὴν μίαν ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλην, κλίνει πρὸς τὰ πλάγια ἀριστερᾷ, ὀλίγον πρὸς τὰ κάτω, μὲ ἀτονίαν τὴν κεφαλήν της, ὠχρά, μόλις συγκρατεῖται, δὲν ξεύρει τί νὰ εἴπῃ, πῶς νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτήν, πῶς νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν γαλήνην εἰς τὸν μνηστῆρά της, πῶς νὰ τὸν συγκρατήσῃ. Ἡ στάσις της εἶναι ὡσὰν νὰ τῷ λέγῃ:

— Ξεύρω ἐγώ; Τί νὰ σοῦ κάμω; Πῶς θὰ μὲ καταλάβῃς διὰ κάτι ποὺ εἶναι ἀκατάληπτον, ἀκατανόητον, ποὺ ὑπερβαίνει τὸν νοῦν, ποὺ μόνον μὲ τὴν σιωπήν μου μπορῶ νὰ ἐκφράσω; Πῶς θά σοι εἴπω ὅτι εἶμαι ἀπειρόγαμος; Πῶς θά σοι εἴπω ὅτι κατέχω εἰς τὴν γαστέρα μου τὸν κατέχοντα πᾶσαν τὴν Κτίσιν; Ὅτι θὰ σπαργανώσω Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος σπαργανώνει μὲ νέφη τὴν γῆν; Ὅτι δι' ἐμοῦ θὰ λάβῃ μορφὴν δούλου ὁ τῆς Κτίσεως Κύριος; Ὅτι θὰ σφίγξω εἰς τὴν ἀγκάλην μου Ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον τὸ Σύμπαν μὲ φόβον προσκυνεῖ; Ὅτι ἐξ ἐμοῦ θὰ γεννηθῇ

νήπιος ὁ τῷ Πατρὶ συνάναρχος; Ὅτι μὲ τὸν μαστόν μου θὰ γαλακτοτροφήσω τὸν τροφοδότην τοῦ Παντός; Ὁ νοῦς μου ἰλιγγιᾷ, καὶ θλίβομαι δι' ὅσα μοῦ λέγεις. Ἐγενόμην δοχεῖον χαρᾶς ἀνεκφράστου, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὀδυνῶμαι. Ἐξ ἐμοῦ θὰ γεννηθῇ, ἐκ τῶν ἀχράντων μου λαγόνων θὰ ἀνατείλῃ, ὁ Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης, καὶ σὺ σκοτίζεσαι. Ἰωσήφ, ἐνθυμήθητι τὰς ῥήσεις καὶ τὰ αἰνίγματα τῶν Προφητῶν μας. Πρέπει νὰ ὑμνήσῃς Ὕμνον γενέθλιον Θεοῦ ἀγάπης πρὸς ἡμᾶς, ἀφοῦ καὶ ἡ Ἔρημος θὰ εὐφρανθῇ. Ὁ Ἀχώρητος ἐν οὐρανῷ, ἔχει χωρήσῃ ἐν ἐμοί. Ὅπου Θεὸς βούλεται νικᾶται φύσεως τάξις.

Αὐτὰ περίπου εἶπε μὲ τὴν σιωπήν της Ἐκείνη, μὲ τὴν γλυκεῖάν της μελαγχολίαν, μὲ τὴν θεϊκήν της μορφήν, μὲ τὴν ἐξαισίαν αὐτὴν στάσιν της. Ἡ ὅλη ψυχική της σύνθεσις ἦτο χαρὰ καὶ δάκρυα καὶ κατάπληξις. Ἆ! Ἄλλο δρᾶμα εἰς τὴν ψυχήν της πλησίον εἰς τὸ δρᾶμα τοῦ Ἰωσήφ. Αὐτὸς ὁμιλεῖ. Ἐκείνη σιωπᾷ.

Ὁ ὅλος Πίναξ εἶναι θαυμάσιος, μὲ πολλὴν ἐκφραστικότητα, μὲ πολλὴν εἰλικρίνειαν, μὲ πολλὴν τόλμην, μὲ πολλὴν ἀφέλειαν, μὲ πολλὴν οἰκειότητα, μὲ πολλὴν ἀτομικότητα. Γεμάτος ἀπὸ πραγματισμόν, ἀπὸ ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ Ποίησιν. Τὸ ὕφος του καὶ δὴ τὸ ὕφος τῆς Ἀχράντου Κόρης, ἔχει ὕψος, ἔχει κάτι τὸ ἀνώτερον, τὸ πολὺ διαφανές, τὸ αἰθέριον.

Ὁ κ. Ζαχαρίας Παπαντωνίου, τὸν ὁποῖον ηὐτυχήσαμεν νὰ γνωρίσωμεν ἐφέτος καὶ προσωπικῶς ἐνταῦθα, ἡ μεγάλη αὐτὴ Προσωπικότης εἰς τὴν Αἰσθητικήν, ψυχὴ διανοουμένη καὶ αἰσθανομένη, φύσις ποιητική, δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ἐκφράσῃ τὸν θαυμασμόν του διὰ τὴν Εἰκόνα ταύτην, ἰδιαιτέρως δὲ διὰ τὴν Παναγίαν, ἡ ὁποία, ὡς εἶπεν, οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἀπαντᾷ.

Φανάριον, † Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ
20/12/30.

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ ΣΗΜΕΡΟΝ

Ὀλίγας ἁπλᾶς λέξεις διὰ τὸν θαυμάσιον εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων Ὕμνον Ρωμανοῦ τοῦ Ὑμνῳδοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ Μπουβὺ ὀνομάζει «Πίνδαρον τῆς Ρυθμικῆς Ποιήσεως». Ἡ μεγαλυτέρα πιθανότης εἶναι ὅτι ὁ Ρωμανὸς ἤκμασε κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος. Κατήγετο ἐκ τῆς Συρίας καὶ ἦτο διάκονος τῆς ἐν Βηρυττῷ Ἐκκλησίας. Ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ διηκόνει εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου (τοῦ Κύρου). Ἐν αὐτῇ διεκρίθη ὡς

Ὑμνογράφος. Μίαν νύκτα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ παρουσιάσθη αὐτῷ καθ' ὕπνους ἡ Θεοτόκος. Ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τόμον χάρτου διὰ νὰ τὸν φάγῃ. Κυριολεκτικῶς ἐκλαμβάνων τὴν προτροπήν, ἐμόχθει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ ἐνύπνιον. Ἐξύπνησε καὶ ἐν συγκινήσει ἐδόξασε τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ ὁράματι. Εὐθὺς ἀνέβη εἰς τὸν Ἄμβωνα καὶ ἐν μεταρσιώσει ψυχῆς ἔψαλε τὸ Κοντάκιον: «Ἡ Παρθένος σήμερον».

Τοῦ Ρωμανοῦ ἡ Ποίησις, ὅσον εἶναι δημώδης καὶ ἁπλῆ, τόσον εἶναι μεγαλοπρεπής. Τοῦτο συνετέλεσε νὰ ἐπισκιασθῇ ἀργότερον ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ τοῦ Κοσμᾶ. Ὁ Κρουμπάχερ ἔχει τὴν ἰδέαν, καὶ τὴν γνώμην αὐτοῦ συμμερίζονται πλεῖστοι ὅσοι, ὅτι ἡ μέλλουσα Ἱστορία τῆς Λογοτεχνίας θὰ ἐξυμνήσῃ ἴσως τὸν Ρωμανὸν ὡς τὸν μέγιστον τοῦ Κόσμου Ἐκκλησιαστικὸν Ποιητήν, ὅστις ἐκπροσωπεῖ τὴν σπουδαιοτάτην φάσιν τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Ὑμνογραφίας, ἡ ὁποία δι' αὐτοῦ φθάνει τὴν ὑψίστην τελειότητά της. Οὐδεὶς ἐκ τῶν μελῳδῶν φθάνει τὸν Ρωμανὸν εἰς τὸ βάθος τοῦ αἰσθήματος, εἰς τὸν ἐνθουσιώδη κλονισμόν, εἰς τὴν ποιητικὴν διάθεσιν, εἰς τὴν λαμπρότητα καὶ τὸ ὕψος τῆς γλώσσης. Τὰ ἔργα του εἶναι τέλειοι Λειτουργικοὶ Ὕμνοι ἢ μᾶλλον ὑπέροχα θρησκευτικὰ Δράματα.

Ποῖα εἶναι τὰ πρόσωπα τῶν θρησκευτικῶν Δραμάτων αὐτοῦ; Οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ Προφῆται τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Μάρτυρες. Τὸ πρωταγωνιστοῦν Πρόσωπον ὁ Θεός. Ἡ θεία Πανσοφία, ἡ θεία Παντοδυναμία, ἡ Θεία Δικαιοσύνη καὶ ἡ Ἁγιότης διέπουν τὰ πάντα ἐν τῷ Κόσμῳ. Ὁ Ὑμνῳδὸς προσατενίζει μὲ θάρρος πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Μητέρα του. Μὲ ἐνθουσιασμὸν καὶ κατάνυξιν παρακολουθεῖ τὴν παρέλασιν τῶν πρωσώπων καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων τοῦ παρελθόντος. Ἐξ αὐτῶν μεταδίδει τὸ θεῖόν του κήρυγμα. Ἐξ αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς του ἀναβλύζει ἡ ὡραιοτέρα προσευχή, ἡ θεσπεσιωτέρα μελῳδία, ἡ εὐγενεστέρα ἔκστασις.

Ἀκούσωμεν:

Ἡ Παρθένος σήμερον
τὸν ὑπερούσιον τίκτει·
καὶ ἡ Γῆ τὸ σπήλαιον
τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει·
Ἄγγελοι μετὰ ποιμένων
δοξολογοῦσιν,
Μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρος
ὁδοιποροῦσι·
δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

῾Ο ὅλος ῞Υμνος ἔχει εἴκοσι τέσσαρας στροφάς, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη, ἡ ὡς ἄνω, εἶναι τὸ «θέμα» τοῦ ὅλου. Τὸ Ποίημα τοῦτο εἶναι τέλειον Δρᾶμα, τοῦ ὁποίου τόπος μὲν εἶναι τὸ σπήλαιον, πρόσωπα δὲ τὸ Θεῖον βρέφος, ὁ Θεός, ἡ Μήτηρ, οἱ ῎Αγγελοι, οἱ Ποιμένες, οἱ Μάγοι. Αἱ ἀντιθέσεις τῆς συνθέσεως εἶναι συναρπαστικαί, αἱ εἰκόνες εἶναι ὑπέροχοι, ὁ ρυθμὸς μεγαλειώδης καὶ μουσικώτατος. ᾿Ακούσωμεν τὴν δευτέραν στροφήν :

Τὴν ᾿Εδὲμ Βηθλεὲμ ἤνοιξε,
δεῦτε ἴδωμεν·
τὴν τρυφὴν ἐν κρυφῇ εὕραμεν,
δεῦτε λάβωμεν·
τὰ τοῦ Παραδείσου ἔνδον τοῦ σπηλαίου.
᾿Εκεῖ ἐφάνη
ρίζα ἀπότιστος, βλαστάνουσα ἄφεσιν.
᾿Εκεῖ εὑρέθη
φρέαρ ἀνόρυκτον, οὗ πιεῖν Δαυΐδ
πρὶν ἐπεθύμησεν.
᾿Εκεῖ Παρθένος, βρέφος τεκοῦσα,
τὴν δίψαν ἔπαυσεν εὐθὺς
τὴν τοῦ ᾿Αδὰμ καὶ τοῦ Δαυΐδ·
δι᾿ ὃ ἐπειχθῶμεν, ὅπου ἐτέχθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

Περαιτέρω, μετὰ τὰς ὡς ἄνω θαυμασίας εἰκόνας καὶ μεταφοράς : ***ρίζα ἀπότιστος φρέαρ ἀνόρυκτον,*** ἐν διαλόγῳ ἡ Μαρία ἐκφράζει πρὸς τὸν σαρκωθέντα Λόγον διαφόρους ἀπορίας : ῾Ο βασιλεὺς τοῦ Παντὸς ἐν φάτνῃ ἀλόγων ; ῾Ο ὑψηλὸς ῎Αναξ ἐραστὴς τῆς φάτνης ; Παρθένος οὖσα νὰ γίνῃ μήτηρ ; ῾Ο Δημιουργὸς τῆς κτίσεως δὲν εἶχε τόπον οὔτε σπήλαιον, ἀφοῦ καὶ τοῦτο ἦτο ἀλλότριον.

Τὰ ὡς ἄνω εἶναι ὀλίγα ψιχία ἐκ τῆς μυστικῆς Τραπέζης Ρωμανοῦ τοῦ ῾Υμνῳδοῦ. ᾿Ολίγαι σταγόνες δρόσου ποιητικοῦ ῎Εαρος. Μερικὰ πέταλα ἐαρινῶν ἀνθέων. ᾿Εν μέσῳ χειμῶνος ἡλιακαὶ ἀκτῖνες γλυκυτάτης θερμότητος. ᾿Εν μέσῳ νυκτὸς πλῆρες φῶς, φῶς ἀμίαντον. Παλμοὶ ἁγίας θρησκευτικῆς ζωῆς. Αὐτὰ εἶναι ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις καὶ λάμψεις ἄλλων αἰώνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι αἰώνιοι καὶ ἀπὸ τὰς ἐξομολογήσεις ἄλλων χρόνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι καὶ ἰδικοί μας.

Φανάριον,
Χριστούγεννα 1930. † Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΚΑΧΡΙΕ ἢ ΚΑΡΙΕ ΤΖΑΜΙΪ

Περὶ τῆς διασήμου «μεγίστης» καὶ «βασιλικῆς μονῆς» τῆς Χώρας ἔγραψαν οἵ τε βυζαντινοὶ χρονογράφοι καὶ συνεξάρισταὶ καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν νεωτέρων καὶ συγχρόνων περιηγητῶν βυζαντινολόγων, ἱστορικῶν ἢ καὶ ἁπλῶς ἐρασιτεχνῶν.

Ὁ Du Cange κατατάσσει τὴν μονὴν ταύτην μεταξὺ τῶν ἐν τοῖς προαστείοις κειμένων, monasteria suburbana. (C polis christiana Δ. σελ. 180). Ὁ Γύλλιος (Gyllius ἢ Gylli) τὴν περιγράφει μὲν ὡς οὖσαν ἐντὸς τῆς πόλεως, καθὼς ἀναφέρει καὶ ὁ Πασπάτης (Βυζ. Μελέται σελ. 327), ἀλλὰ προσθέτει καὶ τὰ ἑξῆς (ὁ Γύλλιος)· «ὁ ὁποῖος (ναὸς) καίτοι ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας εἶναι ἐντὸς τῆς πόλεως, ἐν τούτοις ἔτι καὶ νῦν ὀνομάζεται Χριστὸς Χώρας ἐκ τούτου, ὅτι πάλαι ἦτο ἔξω τῆς πόλεως» [1].

Μετατραπεῖσα ἡ Μονὴ τῆς Χώρας εἰς τουρκικὸν τέμενος ὑπέστη ἐσωτερικὰς ἀλλοιώσεις κυρίως ὡς πρὸς τὰς θαυμασίας καὶ καλλιτεχνικωτάτας ψηφιδωτὰς εἰκονογραφίας· ἐπεχρίσθησαν δι' ἀσβέστου καὶ ἐγένοντο, ὡς ἦτο φυσικόν, ἀόρατοι. Τὸ τοιοῦτον καὶ ἄλλαι καιρικαὶ περιστάσεις συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ λησμονηθῇ πως ἡ ἀρχαία μοναστηριακὴ Ἐκκλησία τῆς Χώρας.

Ὁ συνοδὸς τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας Choiseul-Gouffier, ἀρχαῖος καθηγητὴς τοῦ κολλεγίου τοῦ Harcourt, Jean-Baptiste-Lechevalier ἐπεσκέφθη καὶ ἀνεκάλυψεν, ὡς λέγει, τὴν Μονὴν ταύτην κατὰ τὸ 1784 ἀξιωθεὶς μάλιστα νὰ ἴδῃ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν τοῦ θόλου τοῦ ναοῦ ἐστηριγμένα μαρμάρινα ἑξαπτέρυγα. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἦτο ὁρατὴ καὶ ἡ ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ πρώτου νάρθηκος περίφημος ψηφιδωτὴ εἰκὼν παριστάνουσα, ὡς γνωστόν, τὸν ἀνακαινιστὴν τῆς μονῆς Θεόδωρον Μετοχίτην προσφέροντα τὸ σχέδιον τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον Χριστόν. «Ὁ Γύλλιος λέγει, ἀναφέρει ὁ Lechevalier, ὅτι ἡ ἐκκλησία Christos-i-choras εὑρίσκεται πλησίον τῆς πύλης Ἀδριανουπόλεως. . . . Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Τοῦρκοι μεταβαλόντες αὐτὴν εἰς τζαμίον ἤλλαξαν ὡσαύτως καὶ

[1] P. Gyllii de topographia Constantinoupoleos p. 297. Ὥστε κατ' οὐσίαν ὁ Γύλλιος συμφωνεῖ πρὸς τὸν Δουκάγγιον.

τὸ ὄνομά της, μόνον μετὰ πολλὰς ἐρεύνας κατώρθωσα νὰ τὴν ἀνακαλύψω. Σήμερον εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Καχριὲ-τζαμί» [2]. Ὅταν βραδύτερον (1876) ἀφαιρεθείσης τῆς ἀσβέστου ἀνεκαλύφθησαν τὰ ἐξόχου τέχνης ψηφιδωτὰ τῆς μονῆς [3] ἤρχισεν ὁλονὲν αὐξάνον τὸ ὑπὲρ αὐτῆς ἐνδιαφέρον τῶν ἀρχαιολόγων καὶ τῶν ἱστορικῶν. Ὁ μακαρίτης Πασπάτης ἔγραψεν ἀρκετὰ περὶ τῆς ἱστορικῆς ταύτης μονῆς ὡς πρὸ αὐτοῦ καὶ ὁ Σ. Βυζάντιος [4]. Περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἔγραψαν σὺν ἄλλοις καὶ οἱ Mordtmann ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τοῦ «Παρνασσοῦ» τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Mühlmann, N. Kondakov, A. Rüdell [5] καὶ πρὸ πάντων ἐν μονογραφίᾳ (ῥωσσιστὶ) ὁ F. Schmitt εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ ἐνταῦθα λειτουργοῦντος ρωσσικοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἰνστιτούτου (Σόφια 1906).

Ἰδιαιτέρως τὸ ζήτημα τῆς ὀνομασίας τῆς Μονῆς τῆς Χώρας ἔθιξεν ἐσχάτως καὶ ὁ φιλόπονος Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος ἐν τῇ *Ὀρθοδοξίᾳ* τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου. Ἀκριβῶς εἰς τὸ εἰδικὸν αὐτὸ ζήτημα τῆς ἐπωνυμίας τῆς Μονῆς ἀφιεροῦνται καὶ αἱ κατωτέρω καταχωρούμεναι λιταὶ γραμμαί.

Ὡς ἤδη παρετήρησεν ὁ Πασπάτης (μνημονευθὲν ἔργον σ. 326) «ἡ ἐπωνυμία τῆς Μονῆς ταύτης ἀπεπλάνησε πολλοὺς συγγραφεῖς ἡμετέρους καὶ ἀλλοδαπούς». Καὶ «πολλοὶ ἐκ τῶν ἰδίων βυζαντινῶν ἠγνόουν τὴν ἀληθῆ σημασίαν» τῆς Μονῆς ταύτης.

Πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ὀνόματος τῆς εἰρημένης Μονῆς πρέπει νὰ ἐξετασθῶσι δύο σημεῖα· α΄] πῶς ὠνομάζετο ὁ τόπος ὅπου ἐκτίσθη ἡ Μονὴ καὶ τί ἐσήμαινε παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἡ λέξις Χώρα· β΄] ποία ἡ ὀνομασία τῆς Μονῆς ταύτης παρὰ τοῖς διαφόροις βυζαντινοῖς χρονογράφοις, τοῖς Μηναίοις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλοις μνημείοις.

Α΄

Δύο χειρόγραφοι κώδικες ἐξ ὧν ὁ εἷς τῆς ἐν Ἄθω Μονῆς τοῦ Παντο-

---

[2] Παρὰ Ebersolt, Constantinople Byzantine et les voyageurs du Levant. Paris 1929 p. 194, 196. Ἡ φράσις Christos-ï-choras ἐσφαλμένως ἐτέθη ἀφ' οὗ, ὡς εἴδομεν, ὁ Γύλλιος ἀναφέρει ἑλληνιστὶ Χριστὸς Χώρας ἄνευ ἡ. Ἐὰν ἦτο τὸ ἡ ἔδει νὰ εἴπῃ Χριστὸς ἡ Χώρα οὐχὶ Χώρας. Quae (aedes) etiam nun Χριστὸς Χώρας appelatur".

[3] Περὶ τῆς τέχνης τῶν ψηφιδωτῶν τούτων βλέπε Charles Diehl, Constantinople, Paris 1924. M. Dalton, East christian art 1925 Oxford. Van Millingen, Byzantine churches in Constantinople, London 1912. Ὁ τελευταῖος γράφει ἱκανὰ καὶ περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς Μονῆς.

[4] Πασπάτη, Βυζαντιναὶ Μελέται, 1877 σελ. 326 ἑ. Σ. Βυζαντίου, Κωνσταντινούπολις τόμ. Α΄ σελ. 366-368.

[5] Die Kahrie Dschamisi in Konstantinopel Berlin, 1908.

κράτορος [6] (ΙΒ' αἰῶνος), ὁ δὲ ἕτερος τῆς ἰταλικῆς πόλεως Γένουας [7], περιέχουσι πληροφορίας περὶ τῆς Μονῆς τῆς Χώρας. Ἰδίως τὰς πληροφορίας ταύτας παρέχει ἡ ἐν αὐτοῖς εὑρισκομένη βιογραφία τοῦ ὁσίου Θεοδώρου, πρώτου κτίτορος τῆς Μονῆς τῆς Χώρας. Ὁ Θεόδωρος οὗτος, θεῖος ἐκ μητρὸς τῆς Αὐτοκρατείρας Θεοδώρας, συζύγου τοῦ Μ. Ἰουστινιανοῦ, θέλων νὰ κτίσῃ Μονὴν ἐξέλεξε τόπον κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπόν του τὸν «τοῦ ἰλλουστρίου Χαρισίου, οὗτινος ἐκ τῆς ἐπωνύμου τοῦ τόπου καὶ ἡ Θεοδοσιανὴ πόρτα τοῦ τείχους μέχρι τῆς σήμερον τῷ ὀνόματι τοῦ Χαρισίου ἐπονομάζεται» (ἐκ τῆς βιογραφίας τοῦ ὁσίου).

Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου ὁρμηθεὶς ὁ Schmitt ἐγνωμάτευσεν ὅτι «τὸ τοῦ Χαρισίου εἶναι πιθανῶς τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ τῆς Χώρας», καὶ ἐπομένως ἡ Μονὴ τῆς Χώρας ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τῶν Χαρισίου τὴν τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ [8]. Ὁ βιογράφος ὅμως τοῦ ὁσίου Θεοδώρου δὲν ἀναφέρει περὶ Μονῆς τῶν Χαρισίου, ἀλλὰ περὶ τόπου ὀνομαζομένου τὰ Χαρισίου ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐνδοξοτάτου ἰδιοκτήτου καλουμένου Χαρισίου. Ὑπῆρχε ἄλλη Μονὴ ἐν τῷ χώρῳ ἢ μᾶλλον πέριξ τοῦ χώρου ἔνθα ἐκτίσθη ἡ Μονὴ τῆς Χώρας; Ἡ ὕπαρξις τοιαύτης Μονῆς κατὰ τὸ 536 (οἱ ὑπογράψαντες ἡγούμενοι Ἰωάννης καὶ Ὑπάτιος ὑπέγραφον πράξεις τῆς ἐπὶ Πατριάρχου Μηνᾶ ἐνδημούσης Συνόδου 536) δύναται νὰ στηριχθῇ πως ἐπὶ τῆς ἑξῆς φράσεως τῆς βιογραφίας τοῦ Θεοδώρου· «εἶχε δὲ ὁ λόφος (τοῦ Χαρισίου ὅπου ἐκτίσθη ἡ Μονὴ τῆς Χώρας) καὶ κελλίον μικρὸν σὺν βραχυτάτῃ Ἐκκλησίᾳ». Πιθανὸν ἡ ἀναφερομένη Ἐκκλησία νὰ μὴ ἦτο καὶ μοναστηριακή. Εἴτε ὅμως ὑπῆρχε Μονὴ ἄλλη εἴτε δὲν ὑπῆρχε, εἴτε ἡ τυ-

[6] Ὁ κώδιξ οὗτος φέρει ἀριθμὸν ΙΓ'. Ἀναφέρει αὐτὸν ὁ κ. Μ. Γεδεὼν ἐν τῷ Βυζαντινῷ του Ἑορτολογίῳ, Κωνσταντινούπολις 1899 σελ. 227-242 Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν τόμων ΚΕ' καὶ ΚΣΤ' τοῦ Περιοδικοῦ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλολογικοῦ Συλλόγου· Ἀνεγνώσθη τὸ πρῶτον ὡς ἀνακοίνωσις ἐν συνεδρίᾳ τοῦ εἰρημένου Συλλόγου κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1892. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ ἀπαντᾷ πλὴν τῆς βιογραφίας τοῦ Θεοδώρου πρώτου κτίτορος τῆς Μονῆς τῆς Χωρας καὶ βιογραφία τοῦ Μιχαὴλ Συγκέλλου. Ὁ βιογράφος τοῦ ὁσίου Θεοδώρου ἔζησε κατὰ τὰ τέλη τοῦ ὀγδόου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνάτου αἰῶνος.

[7] A. Ehrhard, die griechishen Handschriften von Genua 1893. Βλέπε καὶ Schmitt μνημ. ἔργον σελ. 7.

[8] Ἀναφέρει καὶ ἡγούμενον τῆς μονῆς ταύτης Ἰωάννην. «Ἰωάννης τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ τῶν Χαρισίου». Ἰωάννης πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἐπίκλην τῶν Χαρισίου». «Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῆς εὐαγοῦς μονῆς τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ». «Ὑπάτιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Χαρισίου». Mansi τόμ. VIII στ. 882,28. 907,61. 930,39. 939,30. 951,60. 987,12. 1010,21. 1055,19. Βλέπε προχείρως καὶ Συλλογὴ Συνόδων Σπ. Μήλια Β. σ. 265, 303 ὠνομάζετο, λέγει ὁ Schmitt, Μονὴ τοῦ Μιχαὴλ τῶν Χαρισίων ὡς καὶ τὸ τῶν Στουδίων ἐλέγετο Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐν τοῖς Στουδίοις.

χὸν ὑπάρχουσα Μονὴ συνταυτίζεται πρὸς τὴν Μονὴν τῆς Χώρας ὁ χῶρος ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκτίσθη ἡ Μονὴ περὶ τῆς ὁποίας πραγματεύεται ἡ παροῦσα μελέτη ὠνομάζετο Χώρα.

Τί ὅμως σημαίνει ἡ λέξις Χώρα; Εἶναι γενικὸς ὅρος — χρησιμοποιούμενος πρὸς δήλωσιν καὶ ἄλλων παρομοίων τόπων — ἢ εἰδικὸς ἀνήκων ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ὡρισμένον τόπον ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκτίσθη ἡ Μονὴ τῆς Χώρας;

Ἡ λέξις χώρα παρὰ τοῖς Ἕλλησι κλασσικοῖς συγγραφεῦσιν ἔχει εὐρεῖαν ἔννοιαν σημαίνουσα ἐκτεταμένην περιοχὴν περιλαμβάνουσαν πόλιν ἢ καὶ πόλεις καὶ χωρία. Ὁ Δημοσθένης π. δ. χ. ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν χερρονήσῳ λόγῳ μεταχειρίζεται τὴν λέξιν ταύτην ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔννοιαν. «Ἂν μὲν τοίνυν ᾖ τὸ συνεστηκὸς στράτευμα, καὶ τῇ **Χώρᾳ** βοηθῆσαι δυνήσεται».

Παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἡ χώρα σημαίνει τὴν ὕπαιθρον χώραν, τὰ χωρία ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πόλιν. «Καὶ οὐχ ἡ μὲν πόλις οὕτως, ἡ χώρα δὲ καὶ τὰ ἐκτὸς ἑτέρως», λέγει Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τοῦ Μ. Βασιλείου ὅπου πόλις μὲν εἶναι ἡ Καισάρεια, Χώρα δὲ τὰ ἔξω αὐτῆς χωρία. (Migne, τόμ. 36. στ. 493.). Ἡ χώρα ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ εἶναι πολλάκις ἰσοδύναμος πρὸς τὴν λέξιν ἀγρός, ἀγροί. Ὁ ἱ. Χρυσόστομος λέγει· «καὶ τῶν ἐν πόλει καὶ τῶν ἐν ἀγροῖς» (ὁμιλία κβʹ Β. Κορινθίας). Ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος ἀναφέρει· «ἐπίσκοπον ὁμόρων ἀγρῶν». (Migne 20 στ. 713). Χῶραι ἢ κῶμαι ἦσαν διαιρέσεις τῆς ἐπαρχίας. Ἐντεῦθεν ὁ ὅρος «Ἐπίσκοπος Χώρας» ἢ «χωρεπίσκοπος» [9]. Χώρα (=χωρίον τῶν Ἀσωμάτων) ἐκαλεῖτο πρὸ τῆς Ἁλώσεως καὶ ἱκανὰ ἔτη μετὰ τὴν Ἅλωσιν καὶ τὸ γνωστὸν προάστειον τοῦ Βοσπόρου Μέγα Ρεῦμα. Ὁ Γ. Φραντζῆς (σ. 223) ἀποκαλεῖ αὐτὸ «χωρίον Ἀσωμάτων». Τούτου ἕνεκα καὶ ὁ Γερλάχιος ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ του καὶ ὁ Γύλλιος ἐν τῷ προμνησθέντι ἔργῳ του ὀνομάζουσι τὸ Μέγα Ρεῦμα vicum (vicus=χωρίον), dorf τῶν Ἀσωμάτων. («Gyllius de Bosporo Thr. σελ. 99. Gerlach σελ. 206. Ἔκδ. 1576).

Ὁ τόπος ὅπου εἶναι ἐκτισμένη ἡ Μονὴ τῆς Χώρας, ὡς εἶναι γνωστόν, κεῖται ἐκτὸς τῶν τειχῶν τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἐντὸς τοῦ Θεοδοσιανοῦ λεγομένου τείχους. Τὸ μέρος τοῦτο ὡς προάστειον ἐκαλεῖτο Χώρα, ἡ ὀνομασία δὲ αὕτη ἐξηκολούθησε καὶ ὅταν συμπεριελήφθη ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐντὸς τοῦ νέου τείχους τῆς πόλεως. Εἰς τὸ προάστειον τοῦτο, εἰς τὴν Χώραν, ὡς εἶναι ἑπόμενον, ὑπῆρχον διάφοροι τόποι ἀνήκοντες ἢ εἰς τὸ δημόσιον ἢ εἰς ἰδιώτας. Εἷς τόπος ἀνῆκε καὶ εἰς τὸν ἰλλούστριον Χαρίσιον. Ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποθέσωμεν, ὡς πράττει ὁ Πασπά-

---

[9] Hefele Ἱστορία τῶν Συνόδων, Γαλλ. Μετάφρασις Leclercq τομ. Βʹ μέρος βʹ. σελ. 1198 ἑ.

της, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς δὲν ἔκτισεν ἀλλὰ ἀνεκαίνισε τὴν Μονὴν τῆς Χώρας διὰ νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ὀνομασίαν «Μονὴ τῆς Χώρας» καὶ νὰ παραδεχθῶμεν ἑπομένως ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐκτίσθη ἡ Μονὴ εἰς χῶρον ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως εὑρισκόμενον [10].

Ὁ Γεώργιος ὁ Κωδινὸς (ἔκδοσις Βόννης σ. 121) ἐξηγεῖ ὡς ἑξῆς τὴν ἐπωνυμίαν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Μονῆς· «ἐκλήθη δὲ Χώρα διότι τῶν Βυζαντίων χωρίον ἦν ἐκεῖ, καθὼς καὶ ἡ τοῦ Στουδίου Μονὴ ἔξω τῆς πόλεως ὑπῆρχε καὶ ἡ Μονὴ τοῦ Ξηροκεράμου» [11]. Ὁ Συναξαριστὴς τῆς 4 Σεπτεμβρίου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Βαβύλα τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ λέγει· «τὰ λείψανα (οἱ χριστιανοὶ) ἐν ἀκατίῳ ἐμβαλόντες εἰς τὸ Βυζάντιον ἀποκομίζουσι καὶ ἐν τῷ βορείῳ μέρει ἔξω τειχέων ἐν τρισὶ λάρναξι καταθέντες ἔνθα ἐστὶ ***Μονὴ Χώρα*** ἐπονομαζομένη» [12]. (Βλέπε καὶ Ἀνωνύμου ἐν Banduri III σελ. 54).

Ἕτερον ζήτημα εἶναι ἂν ἡ «Χώρα» ὅπου ἔκειτο ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Μονὴ ἔχῃ σχέσιν καὶ ποίαν πρὸς τὸν κάμπον, τὸ «πεδίον» καὶ τὸ «ἕβδομον» [13]. Τὸ τοιοῦτον δὲν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἐνταῦθα ἀναπτυσσόμενον θέμα.

Β΄

Πῶς ὀνομάζουσιν τὴν Μονὴν ταύτην οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι καὶ λοιποί;

Ὁ Θεοφάνης ἀποκαλεῖ τὴν Μονὴν «Μοναστήριον τῆς Χώρας» (Α 586) ἢ «Μονὴν τῆς Χώρας» (Α 648). Νικηφόρος ὁ Πατριάρχης (σελ. 7) ὀνομάζει τὴν Μονὴν «τῆς Χώρας σεμνεῖον». Τὸ αὐτὸ ὄνομα μεταχειρίζεται καὶ

10] Ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου π. δ. χ. ἐξακολουθεῖ νὰ λέγεται ἰσθμὸς ἐνῷ διὰ τῆς τομῆς μετεβλήθη εἰς πορθμόν.

11] Ἔκ τινος περικοπῆς τῆς βιογραφίας τοῦ Συγκέλλου Μιχαὴλ φαίνεται ὅτι μετὰ τὴν προέκτασιν τοῦ τείχους δὲν ὑπῆρχον οἰκήματα πέριξ τῆς μονῆς τῆς Χώρας». Ἔστι γὰρ ἡ τοιαύτη σεβασμία μονὴ οἱονεὶ τειχίῳ περιπεφραγμένη πάντοθεν καὶ ἀποκεχωρισμένη τῆς τῶν κοσμικῶν διαγωγῆς τε καὶ συναυλίας καὶ ὥσπερ πόλις ἀκράδαντος ἐπ' ὄρους κειμένη». Μ. Γεδεὼν ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 239.

12] Μ. Γεδεὼν ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 165-166. Ὑπάρχει ἐν τοῖς μηναίοις καὶ γραφὴ χειλέων. Τὸ ἁπλοῦν κείμενον ἔχει οὕτω· «καὶ τὰ ἐπῆγαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν........ τὰ ἐνεταφίασαν ἔξω τοῦ τείχους τῆς πόλεως κατὰ τὸ βόρειον μέρος, ὅπου εἶναι μοναστήριον χώρα ἐπονομαζόμενον». Πασπάτη ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 329. Βλέπε και Συναξαριστὴν Νικοδήμου σελ. 17 ἔκδ. 1868. Ζάκυνθος. Τὸ 43 χειρόγραφον τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης (μονῆς Α. Τριάδος) ἔχει «ἔξω τειχέων».

13] Ἐν τῷ λεγομένῳ Βασιλειανῷ μηνολογίῳ (τέλος τοῦ δεκάτου αἰῶνος) ἀναγινώσκομεν τὰ ἀκόλουθα· «ἐπὶ Μ. Θεοδοσίου....... καὶ πᾶς ὁ λαὸς σὺν τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ Πατριάρχῃ ἐξῆλθεν ἐν τῷ κάμπῳ πλησίον τοῦ ἑβδόμου». Βλέπε καὶ Van Millingen «ἡ ἀληθὴς θέσις τοῦ ἑβδόμου» ἐν παραρτήματι τοῦ κ' τόμου τοῦ

ὁ βιογράφος τοῦ πρώτου ἱδρυτοῦ τῆς Μονῆς [14]. Τὸ αὐτὸ ὡσαύτως ἀναγινώσκομεν καὶ ἐν τῇ βιογραφίᾳ Μιχαὴλ τοῦ Συγκέλλου, ἡγουμένου τῆς Μονῆς, τὸ ἴδιον παρὰ τῷ Λέοντι τῷ Γραμματικῷ (σελ. 148), τῷ Δούκᾳ (σ. 272). Ἐν τῷ Συναξαριστῇ τῆς 4 Σεπτεμβρίου, ὡς εἴδομεν, ἀπαντᾷ μόνον τὸ ὄνομα «Χώρα». «Ἔνθα ἐστὶν «Μονὴ ***Χώρα*** ἐπονομαζομένη». Ἐν τῷ μηνιαίῳ β΄ Ἰανουαρίου καταχωρεῖται· «μνήμη τοῦ .... Κοσμᾶ ἀρχιεπισκόπου... τοῦ ἐν τῇ σεβασμίᾳ ***Μονῇ τῆς Χώρας***. Ν. ὁ Γρηγορᾶς ἀποκαλεῖ ὡσαύτως αὐτὴν Χώρας Μονὴν (Α. 459).

Ὁ ἱστορικὸς Γ. Φραντζῆς (σελ. 56) ὀνομάζει τὴν Μονὴν οὕτω· «Μονὴ τοῦ Ζωοδότου ἡ καλουμένη τῆς Χώρας». Πρὸ αὐτοῦ ὁ Καντακουζηνὸς (Γ΄ 172) λέγει· «Μονὴ τῆς ἀχωρήτου Χώρας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ προσαγορευομένης». Ὁ Ἰωσὴφ Βρυέννιος ὁ Στουδίτης ἔτος (1437) καταχωρεῖ· «Εἰς τὰ προαύλια τῆς τῶν ζώντων Χώρας (δ.λ.δ. τῆς Μονῆς)». Ὁ Γύλλιος, ὡς ἐσημειώθη ἀνωτέρω, ἕνα αἰῶνα μετὰ τὴν Ἅλωσιν ὀνομάζει τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μονῆς «Χριστὸς Χώρας». Ὅταν ἔγραφον τὰ ἀνωτέρω ὁ Καντακουζηνός, ὁ Φραντζῆς καὶ ὁ Βρυέννιος ὑπῆρχον ἐν τῷ ναῷ τῆς χώρας αἱ καὶ σήμερον σωζόμεναι περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος κατασκευασθεῖσαι ὡραῖαι ψηφιδωταὶ εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης «Χώρα τῶν ζώντων», ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας «Χώρα τοῦ ἀχωρήτου». Περὶ τῆς σχέσεως τῶν εἰκόνων τούτων πρὸς τὴν μυστικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως «Χώρα» ἐγένετο καὶ ἄλλοτε συζήτησις ὡς λίαν σαφῶς γράφει ὁ Van Millingen ἐν τῷ ἐν ὑποσημειώσει μνημονευθέντι ἔργῳ του.

Αἱ φράσεις «Μονὴ τῆς ἀχωρήτου χώρας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ» τοῦ Κατακουζηνοῦ «Μονὴ τοῦ Ζωοδότου ἡ προσαγορευομένη τῆς Χώρας» τοῦ Φραντζῆ, «τῶν ζώντων χώρα» τοῦ Βρυεννίου, «χώρα τῶν ζώντων» τῆς μιᾶς εἰκόνος καὶ «χώρα τοῦ ἀχωρήτου» τῆς ἑτέρας δὲν ἀναιροῦσι τὴν διὰ τοὺς προεκτεθέντας λόγους ὀνομασίαν τῆς μονῆς «Μονὴ τῆς Χώρας».

Διότι· α΄) ὁ Καντακουζηνὸς ἐν ἄλλῳ μέρει τῆς ἱστορίας του (Β. 213) ἀναφέρει σχετικῶς πρὸς τὴν ἐπωνυμίαν τῆς Μονῆς τὰ ἑξῆς : Σαβᾶν δὲ..... (κατεδίκασαν) ἐν ἑτέρᾳ μονῇ ***τῇ Χώρᾳ*** προσαγορευομένῃ μένειν»· β΄) Ὁ Φραντζῆς λέγων «Μονὴ τοῦ Ζωοδότου ἡ καλουμένη τῆς Χώρας» διαστέλ-

---

ἐν Κ/Πόλει φιλολογικοῦ, Συλλόγου σελ. 35, καὶ Θεοφάνην Α. σελ. 143 καὶ Β. 479 «ἔφερον ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ λεγομένῳ κάμπῳ». Ἔνθα καὶ τὸ ἑξῆς σχόλιον ἐν τῷ ἑβδόμῳ Simocatta Lib. 8 cap. 70 "τόπος οὗτος τοῦ Ἄστεος ἀπὸ σημείων ἑπτά. Aduo loca ejusdem nominis fuisse coniicio unum ad urbem et προάστειον, de quo superius pag. 67, de quo Simocatta ipse cap. 12 παρὰ τὸ πεδίον τὸ ἀνακείμενον ἐν τῷ λεγομένῳ ἑβδόμῳ, ὃν κάμπον Ρωμαῖοι ἐπονομάζουσι».

[14] Γεδεὼν ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 230 κ. ἑ.

λει τὰς δύο ὀνομασίας κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι εἶχεν ὑπ' ὄψιν Μονὴν τοῦ ζωοδότου Χριστοῦ τὴν ἐπονομαζομένην Μονὴν τῆς Χώρας· γ') Ὁ Βρυέννιος τιτλοφορεῖ τὸν λόγον του ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναφέρεται ἡ προρρηθεῖσα φράσις· «Λόγος εὐχαριστήριος εἰς τὴν Θεοτόκον εἴρηται δὲ ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ὁδηγῶν μετὰ τὴν *ἐκ τῆς* **χώρας** (τῆς Μονῆς τῆς Χώρας) τῆς εἰκόνος ταύτης (ὁδηγητρίας) ἐπάνοδον». Ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ Van Millingen ἀντικρούων τοὺς ὑποστηρικτὰς τῆς ἠθικῆς, μυστικῆς καὶ τεχνητῆς ἐννοίας τοῦ ὅρου «Χώρα», δὲν δυνάμεθα νὰ ἀφήσωμεν τὴν ἱστορικὴν καὶ γραμματικὴν ἔννοιαν. Ἡ μυστικὴ ἔννοια «ἐνεπνεύσθη, ρητῶς λέγει, ὑπὸ τῆς φαντασίας καὶ τοῦ αἰσθήματος» V. Millingen Byzantine Churches in C/ple 1912 p. 288-291.

Ἐκτὸς τούτου ἡ ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἢ μᾶλλον τῆς προσωνυμίας τῶν δύο εἰκόνων ὀνομασία τῆς μονῆς ὡς Μονῆς τῆς Χώρας ἀποκλείεται καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ μονὴ τοὐλάχιστον μέχρι τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἐτιμᾶτο μόνον ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου. Ὁ χειρόγραφος κώδιξ τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὄρους λέγει ρητῶς ὅτι ὁ καθολικὸς ναὸς τῆς μονῆς τῆς Χώρας ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, ἐκ δὲ τῶν δύο παρεκκλησίων τὸ μὲν ἓν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἱερομάρτυρος Ἀνθίμου, Ἐπισκόπου Νικομηδείας, τὸ δὲ ἕτερον ἐπ' ὀνόματι τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων.

Ὁ βιογράφος τοῦ πρώτου ἱδρυτοῦ τῆς Μονῆς τῆς Χώρας ἀναφέρει ἁπλῶς, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, «Μονὴ τῆς Χώρας». Ἡ λέξις Χώρα, ἄλλως τε, ἀναφερομένη, ὡς εἴδομεν, ἢ μόνη ἢ ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς λέξεως Μονὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σημαίνῃ τὸν Χριστὸν ἢ τὴν Θεοτόκον· ἡ τοιαύτη σημασία θὰ ἀπῄτει τὴν προσθήκην προσδιοριστικῶν οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων. Τοὐναντίον Μονὴ τῆς Χώρας ἢ Χώρα, ὡς λέγομεν π. δ. χ. Μονὴ Βατοπεδίου ἢ Βατοπέδιον, σημαίνει τὴν Μονὴν τῆς χώρας ὑφ' ἣν ἔννοιαν ἀνεπτύξαμεν. Ὅταν ὁ Γύλλιος ἔλεγε Χριστὸν Χώρας ἐξέφραζεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐκφράζομεν καὶ ἡμεῖς σήμερον πρὸς δήλωσιν π.δ.χ. τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ Γαλατᾶ διὰ τῶν λέξεων Χριστὸς τοῦ Γαλατᾶ.

Ὁ Schmitt φρονεῖ ὅτι μόνον ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἱδρυτοῦ καὶ ἀνακαινιστοῦ Θεοδώρου τοῦ Μετοχίτου ἤρχισεν ἡ ἀφιέρωσις εἰς τὸν Ζωοδότην Χριστὸν καὶ τὴν Θεοτόκον. Τὴν γνώμην ταύτην ὑποστηρίζουσι τοῦτο μὲν ἡ γνωστὴ παλαιὰ ἀφιέρωσις τοῦ ναοῦ εἰς τὴν Θεοτόκον, τοῦτο δὲ ἡ κατὰ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου πρώτου αἰῶνος ἀνακαίνισις τοῦ ναοῦ ὑπὸ τῆς πενθερᾶς Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ὡς καὶ ἡ ὕπαρξις καὶ ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Μετοχίτου ἀνακαινισθέντι ναῷ συμπλέγματος διαφόρων εἰκονογραφιῶν σχετικῶν πρὸς τὸν βίον τῆς Ἀειπαρθένου. Αἱ ἐξωτερικαὶ ἐν τούτοις μαρτυρίαι ὁμιλοῦσι διὰ τοὺς ἀπὸ τοῦ Μετοχίτου καὶ ἐντεῦθεν χρόνους περὶ Μονῆς μόνον τοῦ Χριστοῦ καὶ δὴ τοῦ ζωοδότου Χριστοῦ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Μετοχίτης ἐν

τῇ γνωστῇ εἰκονογραφίᾳ προσφέρει τὸ σχέδιον τοῦ ναοῦ εἰς τὸν Χριστόν, εἰς ὃν καὶ ἀφιεροῖ αὐτόν.

Ἄλλως τε τὰ μοναστήρια, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ ὁ Σκ. Βυζάντιος, «μετέβαλλον συχνάκις ὀνόματα ὑπερισχύοντος ποτὲ μὲν τούτου ποτὲ δὲ ἐκείνου τῶν ἐπωνύμων αὐτῶν Ἁγίων ἢ τῶν κατὰ καιροὺς ἀνακαινιστῶν» [15].

Πλὴν τούτου σημειωτέον καὶ τοῦτο ὅτι συνήθως αἱ εἰκόνες ὠνομάζοντο ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς Μονῆς. Τοιουτοτρόπως «ἡ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος ἐκ τῆς τῶν Ὁδηγῶν Μονῆς, καθ' ἣν προσκεκλήρωται, Ὁδηγήτρια ἐπικέκληται». (Νικήτας Χωνιάτης σελ. 427). Ἐκ τοῦ παρὰ τὸ Ρούμελι καβὰκ μαύρου μώλου τὸ ἐκεῖ μοναστήριον τῆς Θεοτόκου ὠνομάσθη «μοναστήριον τοῦ Μαύρου Μώλου», ἡ δὲ εἰκὼν—ἔτι καὶ νῦν σωζομένη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Μεγάλου Ρεύματος -ὠνομάσθη Παναγία Μαυρομωλίτισσα» ἢ καὶ μόνον «Μαυρομωλίτισσα». Τοιουτοτρόπως εἴχομεν Παναγίαν τῶν Χαλκοπρατείων, Παναγίαν Σηλυβριανήν, ἔχομεν καὶ Π. Βαλουκλιώτισσαν κ. ἄ. [16].

Διατί νὰ ἐπιγράψῃ ὁ κτίτωρ ἐπὶ τῶν δύο εἰκόνων τὰς ἐπιγραφὰς ἐκείνας «Χώρα τῶν ζώντων» καὶ «Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου» ; Αἱ ὀνομασίαι αὗται ἔχουσιν ἔννοιαν ἠθικὴν καὶ μεταφορικὴν τοῦ λογίου Μετοχίτου μεταχειρισθέντος τὸ ὄνομα Χώρα—κύριον ὄνομα τῆς Μονῆς -- ὑπὸ ἔννοιαν ἠθικήν. Ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν εὕρηται ἡ λέξις χώρα καὶ ἐν τῷ ἀκολούθῳ ἐπιγράμματι τῆς Μονῆς.

> *«πρὶν ποτ.... μονὰ μάλα τ' ἀγαγλεὴς περίφαντος*
> ***οὔνομα χώρα**, μετὰ πάντεσσιν ἀγαθοῖς **χώρα***». (Schmitt,

ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 41). Ἀναντιρρήτως τὸ ὄνομα Χώρα ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει τίθεται κυριολεκτικῶς, δ. λ. δ. ὑφ' ἣν ἔννοιαν ἐξελαμβάνετο ἡ ὀνομασία «Μονὴ τῆς Χώρας» ἢ ἁπλῶς «Χώρα», ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μεταφορι-

---

[15] Σκ. Βυζάντιος, Κωνσταντινούπολις τόμος Α' σελ. ια'. Βλέπε περὶ τούτου καὶ Migne τόμ. 109 στ. 1129 ἐν τῷ ἔργῳ Ἰωσὴφ τοῦ Γενεσίου ἔνθα οὗτος λέγει· «διὰ τῶν χρυσέων πυλῶν εἰσήει τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων κατὰ μονήν γε τὴν ἔναγχος προσαναπαυσόμενος, ἥτις νῦν μὲν ἱερὸν Διομήδους τοῦ Μάρτυρος, Ἡλίου (Ἡλιοὺ) δὲ τὸ πρὶν κεχρημάτικεν».

[16] Ὡς πρὸς τὴν ὁδηγήτριαν ὑπάρχουσιν οἱ φρονοῦντες ὅτι ἡ μονὴ μᾶλλον ὠνομάσθη ἐκ τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνος. (Σ. Βυζάντιος, ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 284). Καὶ ἡ Μονὴ τῆς Παμμακαρίστου ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν της ἐκ τῆς εἰκόνος· καὶ αὐτὸς ὁ τελευταῖος Πατρ. Ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου «ἐπεφημίσθη τῷ ὀνόματι τῆς Παμμακαρίστου» καθότι ἡ εἰκὼν μετεφέρθη εἰς τὸν ναὸν τοῦτον. (Βλέπε Σ. Βυζάντιος. ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 570). Καὶ ἂν δὲν ἀληθεύῃ ἡ γνώμη τοῦ Χωνιάτου ὡς πρὸς τὴν ὁδηγήτριαν οὐδεὶς ἐν τούτοις ἀγνοεῖ τὴν μεγάλην τιμὴν καὶ φήμην τῆς εἰκόνος ταύτης. Ἡ τοιαύτη γνώμη ἀποκλείεται ὡς πρὸς τὴν μονὴν τῆς χώρας οὐ μόνον

κῶς καὶ ἠθικῶς. Ἐκ τῆς ἠθικῆς ἐννοίας τῆς φράσεως «Χώρα τῶν ζώντων» προέκυψε καὶ ἡ ὀνομασία «Μονὴ τοῦ Ζωοδότου», ἥν, ὡς εἴδομεν, ἀναφέρει ὁ Γ. Φραντζῆς. Ἐκ τῆς αὐτῆς φράσεως [ἐπιγραφῆς] τοῦ Μετοχίτου προῆλθον αἱ ὑπὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ καὶ τοῦ Βρυεννίου ἀναφερόμεναι ὀνομασίαι. Ἡ χρῆσις τῆς λέξεως χώρα πρὸς δήλωσιν τῆς Θεοτόκου γίνεται καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Βρυεννίου ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ του οὐχὶ ὅμως μόνης, ἀλλὰ μετὰ προσδιοριστικῶν ἁγία κλπ. «ἡ ἁγία Χώρα καὶ ἀνήροτος ἄρουρα». Δι' αὐτῶν ἐγκωμιάζει τὴν Θεοτόκον ἢ τὴν ὀνομάζει, ἀλλὰ δὲν ὀνομάζει τὴν Μονὴν τῆς Χώρας [17].

Καὶ ἡ τουρκικὴ ὀνομασία τῆς Μονῆς τῆς Χώρας «Καχριὲ» ἢ «Καριὲ τζαμιΐ», εἴτε θεωρηθῇ κατὰ τὸν Χάμμερ ἁπλῆ παραφθορὰ τῆς λέξεως «χώρα» (Κων/πολις, τόμ. Α΄ σελ. 385) εἴτε κατὰ τὸν Mortdmann ἐκληφθῇ ὡς μετάφρασις αὐτῆς διὰ τῆς ἀραβικῆς λέξεως καριὲ (=χωρίον) (Mortdmann esquisse topographique de Constantinople p. 482 «traduction exacte du nom grec) δηλοῖ ὅτι οἱ Τοῦρκοι εἶχον ὑπ' ὄψιν Μονὴν τῆς Χώρας ἢ Ἐκκλησίαν τῆς Χώρας ὡς καὶ ὁ Γύλλιος Χριστὸν τῆς Χώρας.

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

διότι ἀγνοοῦσιν οἱ χρονογράφοι τὴν ὕπαρξιν εἰκόνος πεφημισμένης — γνωρίζουσι μόνον ὅτι ἐκομίζετο εἰς τὴν Μονὴν τῆς Χώρας καθ' ὡρισμένην ἐποχὴν ἡ εἰκὼν Παναγίας Ὁδηγητρίας — ἀλλὰ καὶ δι' οὓς λόγους ἀναπτύξαμεν ἐν ἐκτάσει προηγουμένως.

[17] Ἰ. Βρυεννίου, τόμ. Β΄, σελ. 405, ἔκδοσις ἐν Λειψίᾳ 1768 ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως.

Η ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Ἐπὶ τῆς συντάξεως τῆς *Ὀρθοδοξίας* καὶ τῆς κατατάξεως τῆς ὕλης αὐτῆς ὤν, ἔλαβον γνῶσιν τῆς ἐν τῷ παρόντι Τεύχει τοῦ Περιοδικοῦ Μελέτης τοῦ Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου, ἐπιχειρήσαντος νὰ ἀναιρέσῃ ὃ ἐν τῷ τοῦ Ὀκτωβρίου Φύλλῳ τῆς ***Ὀρθοδοξίας*** ἐδημοσίευσα Σημείωμα περὶ τῆς Ἐπωνυμίας τῆς περιπύστου Μονῆς τῆς Χώρας, ὀφειλομένης, ὡς ἔγραφον, εἰς λόγον ἐσωτερικὸν ἐξόχου ὑποβολῆς καὶ ὡραιότητος καὶ ἀληθείας. Παρέθετον δὲ τὰς κυρίας Εἰκόνας ἐκ τῶν θαυμασίων Ψηφιδωτῶν τῆς Μονῆς : τὴν Θεοτόκον, τιτλοφορουμένην «Ἡ Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου», καὶ τὸν Χριστόν, ἐπωνυμούμενον «Ἡ Χώρα τῶν ζώντων». Ἐν τῷ Σημειώματί μου δὲ ἐκείνῳ ἀνέφερον ὅτι τὴν γνώμην μου ταύτην θὰ τὴν ἀνέπτυσσον ἐν ἰδιαιτέρᾳ περὶ τῆς Μονῆς Μελέτῃ.

Ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως, χωρὶς τίποτε νέον νὰ προσθέτῃ, ἐκ τῶν προτέρων υἱοθετεῖ τὴν κοινῶς φερομένην πρόχειρον γνώμην ὅτι ἡ Ἐπωνυμία τῆς Μονῆς εἶναι ὅλως ἐξωτερική, ὀφειλομένη δῆθεν εἰς τὴν τοπογραφίαν αὐτῆς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐν τῇ καταστρώσει τοῦ ὑλικοῦ τὸ ὁποῖον ἠρανίσθη ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε περὶ τῆς Ἐπωνυμίας τῆς Μονῆς γραφέντων, περιελθὼν ἐπανειλημμένως εἰς δύσκολον θέσιν, εἰς ἀδιέξοδον, ὡς τοῦτο θέλει καταδείξῃ ἡ παροῦσα Μελέτη, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ συγχύσεις καὶ ἀντιφάσεις, εἰς τρόπον ὥστε ἐκ τοῦ ὑλικοῦ αὐτοῦ νὰ ἀναβλύζῃ αὐθόρμητα ἡ ἀνατροπὴ τῆς θέσεώς του καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἐμῆς γνώμης.

α΄.

Ὁ Ἰ. Κανταχουζηνὸς ὀνομάζει τὴν Μονὴν **Μονὴ τῆς ἀχωρήτου Χώρας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ προσαγορευομένης** [Γ΄, 172], ὡς τοῦτο ἀναφέρει καὶ ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως. Ἀλλ' ἡ Α. Σεβασμιότης, στενοχωρηθεῖσα ἀπὸ τὴν θαυμασίαν ταύτην μαρτυρίαν, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν Ἰωσὴφ Βρυεννίου τοῦ Στουδίτου, καταχωροῦντος : **Εἰς τὰ προαύλια τῆς τῶν ζώντων χώρας** [δ.λ.δ. τῆς Μονῆς], λέγει ἐν τῇ

ἀδιεξόδῳ της ὅτι, ὅταν ἔγραφον ὁ Καντακουζηνός, ὁ Φραντζῆς καὶ ὁ Βρυέννιος, ὑπῆρχον ἐν τῷ Ναῷ αἱ καὶ σήμερον σῳζόμεναι, περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος κατασκευασθεῖσαι, ὡραῖαι ψηφιδωταὶ Εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ **μὲν** τῆς πρώτης **Χώρα τῶν ζώντων** ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας **Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου.** Δέον νὰ παρατηρηθῇ ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ τῶν Εἰκόνων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπηρέασε τὴν παράδοσιν οὕτως ὥστε ἐξ αὐτῆς νὰ χρησιμοποιῶσιν οἱ Συγγραφεῖς τὴν Ἐπωνυμίαν τῆς Μονῆς. Ἡ Εἰκονογραφία αὕτη ὀφείλεται, ὡς γνωστόν, εἰς Θεόδωρον τὸν Μετοχίτην. Αὐτὸς εἰς τὰ αὐτοῦ Ποιήματα, ἅτινα ἔχουσιν, ὡς λέγει ὁ Treu, ὁ ἐκδώσας αὐτὰ ἐκ τοῦ Κώδικος Παρισίων 3359, κεφαλαιώδη σημασίαν διὰ τὴν Μονήν, καὶ περὶ τῶν ὁποίων θέλει γίνῃ λόγος περαιτέρω, λέγει ὅτι ἡ Μονὴ ὠνομάζετο Χώρα ἀπὸ τὴν Θεοτόκον: **τήνδε Μονήν, ἧ σέ' οὔνομα κεκλήατ' ἀρέτιμον Χώρα** [Α. 1345]. Ὥστε ἡ Μονή, καθ' ἃ λέγει Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης, εἶχε τὸ ἐρίτιμον ὄνομα τῆς Θεοτόκου **Χώρα** καὶ πρὸ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ.

Ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως, ὁ ὁποῖος, ὡς φαίνεται, ἀγνοεῖ τὰ Ποιήματα ταῦτα, τὴν αὐθεντικωτέραν πασῶν τῶν μαρτυριῶν, λέγει προσέτι : [*Αἱ φράσεις «Μονὴ τῆς ἀχωρήτου χώρας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ» τοῦ Καντακουζηνοῦ. «Μονὴ τοῦ ζωοδότου ἡ προσαγορευομένη τῆς Χώρας» τοῦ Φραντζῆ, «τῶν ζώντων χώρα» τοῦ Βρυεννίου, «Χώρα τῶν ζώντων» τῆς μιᾶς Εἰκόνος καὶ «Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου» τῆς ἑτέρας, δὲν ἀναιροῦσι τὴν διὰ τοὺς προεκτεθέντας λόγους ὀνομασίαν τῆς Μονῆς «Μονὴ τῆς Χώρας». Διότι· α'] ὁ Καντακουζηνὸς ἐν ἄλλῳ μέρει τῆς Ἱστορίας του (Β. 213) ἀναφέρει σχετικῶς πρὸς τὴν Ἐπωνυμίαν τῆς Μονῆς τὰ ἑξῆς : «Σαβᾶν δὲ... (κατεδίκασαν) ἐν ἑτέρᾳ Μονῇ* **τῇ Χώρᾳ** *προσαγορευομένῃ μένειν»· β'] Ὁ Φραντζῆς λέγων «Μονὴ τοῦ Ζωοδότου ἡ καλουμένη τῆς Χώρας» διαστέλλει τὰς δύο ὀνομασίας κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι εἶχεν ὑπ' ὄψιν Μονὴν τοῦ Ζωοδότου Χριστοῦ τὴν ἐπονομαζομένην Μονὴν τῆς Χώρας· γ'] Ὁ Βρυέννιος τιτλοφορεῖ τὸν λόγον ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναφέρεται ἡ προρρηθεῖσα φράσις : «Λόγος εὐχαριστήριος εἰς τὴν Θεοτόκον, εἴρηται δὲ ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ὁδηγῶν μετὰ τὴν ἐκ* **τῆς χώρας** *(τῆς Μονῆς τῆς Χώρας) τῆς εἰκόνος ταύτης (Ὁδηγητρίας) ἐπάνοδον»*].

Κατὰ ταῦτα λέγει λοιπὸν ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως ὅτι αἱ ὡς ἄνω φράσεις δὲν ἀναιροῦσι τὴν ὀνομασίαν τῆς Μονῆς, ὅπως τὴν θέλει ἡ Α. Σεβασμιότης. Ὅσα ὅμως φέρει ὡς δικαιολογητικὰ τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ τούτου, εἶναι ὅλα ἀναιρετικὰ τοῦ ἰσχυρισμοῦ του, κατὰ τρόπον λίαν προ-

φανῆ. Διότι καὶ ἡ ἐν Β. 213 φράσις τοῦ Καντακουζηνοῦ «ἐν ἑτέρᾳ Μονῇ τῇ Χώρᾳ προσαγορευομένῃ» ὄχι μόνον δὲν δίδει βάσιν τινὰ εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν τῆς Α. Σεβασμιότητος, ἀλλὰ καὶ ἀνατρέπει αὐτὸν κατὰ τὸν λόγον ὃν ἀναπτύσσω κατωτέρω ὑπὸ τὸ στοιχεῖον β΄. Ἔπειτα ὁ Φραντζῆς δὲν διαστέλλει τὰς δύο ὀνομασίας, ἀλλὰ τὰς παραθέτει τὴν μίαν παρὰ τὴν ἄλλην μὲ τὴν μετοχὴν «ἡ καλουμένη». Ἡ λέξις μάλιστα «καλουμένη» εἶναι ἐπὶ πλέον ἓν ὑπὲρ τῆς ἐμῆς γνώμης ἐπιχείρημα, διότι ποτὲ δὲν θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο, ἐὰν ἡ λέξις **Χώρα** δὲν ἦτο μὲ τὴν μεταφορικήν της ἔννοιαν. Ποτὲ δηλονότι δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν: «Ἡ Ἐκκλησία ἡ καλουμένη τοῦ Γαλατᾶ», ἀλλὰ θὰ εἴπωμεν: «Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Γαλατᾶ». Ὅ,τι δὲ ὑπὸ τὸ γράμμα γ΄ ὡς ἄνω περὶ Βρυεννίου ἀναφέρει ἡ Α. Σεβασμιότης, δὲν λέγει τίποτε διὰ τὸ θέμα της. Λέγονται μόνον λέξεις διὰ τὸ κεχηνὸς τοῦ ρυθμοῦ. Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος δὲν ἀναφέρει τὴν Μονὴν μόνον εἰς τὸν τίτλον τοῦ πρὸς τὴν Θεοτόκον, ὡς ἄνω, εὐχαριστηρίου αὐτοῦ Λόγου, ἀλλὰ καὶ εἰς δύο μέρη τοῦ σώματος τοῦ Λόγου, ὡς ἑξῆς: Τὸ ἕν: **καὶ εἰς τὰ προαύλεια τῆς χώρας τῶν ζώντων** [Ἰωσὴφ Βρυέννιος Ἔκδ. Εὐγ. Βουλγάρεως, Τόμ. Β΄ σελ. 406]. Εἶναι τὸ χωρίον τὸ ὁποῖον ἀναφέρει προηγουμένως ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως. Καὶ τὸ ἕτερον: **ἐκ τῆς τῶν ζώντων χώρας** [Αὐτόθι, σελ. 410].

β΄.

Εἰς πλεῖστα μέρη ἡ ἐν λόγῳ Μονὴ ὀνομάζεται **ἡ Μονὴ Χώρα** καὶ ὄχι **Μονὴ Χώρας,** ἡ λέξις δηλαδὴ **χώρα** τίθεται ὁμοιοπτώτως τῇ λέξει **Μονῇ,** ὅπερ δὲν ἵσταται, ἐὰν ἡ λέξις **Χώρα** ἀναφέρεται εἰς τὸν τόπον. Ὅπως λέγομεν συνήθως «ἡ Ἐκκλησία ἡ Παναγία», «ἡ Ἐκκλησία ὁ Χριστός», λέγεται **ἡ Μονὴ Χώρα.** Λοιπὸν λέγομεν: «ἡ Ἐκκλησία τῆς Παναγίας» ἢ «ἡ Ἐκκλησία ἡ Παναγία». Ἀλλὰ πάντοτε «ἡ Ἐκκλησία τοῦ Σταυροδρομίου», καὶ οὐδέποτε «ἡ Ἐκκλησία Σταυροδρόμιον». Ἂς παραθέσωμεν μερικά.

«Ἔνθα ἐστὶ ***Μονὴ Χώρα*** ἐπονομαζομένη». [Συναξαριστὴς τῆς 4ης Σεπτεμβρίου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Βαβύλα τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ].

«Πρὶν ποῖ. . . . μονὰ μάλα τ' ἀγαγλεὴς περίφαντος
οὔνομα ***Χώρα***, μετὰ πάντεσσιν ἀγαθοῖς ***Χώρα***».

[Ἐπίγραμμα ἐν τῇ Μονῇ. Σμίθ.].

Ὁ Καντακουζηνὸς γράφει: «. . . . ἐν ἑτέρᾳ Μονῇ ***τῇ Χώρᾳ*** καλουμένη». [Β. 213].

γ΄.

Ἡ βάπτισις τῆς Μονῆς εἶναι ὑπερόχως ἐμπνευσμένη. Πλησίον τῆς Μονῆς τῆς Κεχαριτωμένης, πλησίον τῆς Μονῆς τῆς Παναχράντου, πλησίον τῆς Μονῆς τῆς Παμμακαρίστου, πλησίον τῆς Μονῆς Κοσμοσωτείρας, πλησίον τῆς Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος, πλησίον τῆς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, πλησίον τῆς Μονῆς τοῦ Φιλανθρώπου, ἔχομεν καὶ τὴν Μονὴν τῆς Χώρας τῶν Ζώντων καὶ τῆς Χώρας τοῦ Ἀχωρήτου. Ἡ Μονὴ τῆς Χώρας δὲν ἔχει τὴν Ἐπωνυμίαν ἔξωθεν, ἀλλ' ἔσωθεν, ἀπὸ τὴν ὑπάτην Θεολογίαν, ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμην ταύτην τῶν Ἐπιστημῶν.

δ΄.

Τὴν Ἐπωνυμίαν τῆς Θεοτόκου ὡς ***Χώρας*** δύναται νὰ ἴδῃ τις πολλαχοῦ τῆς ἡμετέρας Ὑμνολογίας, ὅπου ἡ Θεοτόκος ὀνομάζεται ***Χώρα***.

Χώρα ἀγεώργητος. 2,311. Εὐχαΐτων Ἰωάννης ὁ Μαυρόπους. Πεντηκ. Κυρ. Σαμ. Καν. ᾠδ. ε΄, τροπ. στ΄, Ἰωσὴφ Στουδίτης.

Χώρα ἀγεώργητος, ἡ τεκοῦσα γεωργόν. 41,294. Εὐχαΐτων.

Χώρα ἀγεώργητος καὶ λίαν εὐφορώτατος, στάχυν τὸν θεῖον ὑπερφυῶς βλαστήσασα. 63,162. Θηκαρᾶς Μοναχὸς Ἰωάννης.

Χώρα ἀνήροτος, ἡ βλαστήσασα χαράν. 45,65. Εὐχαΐτων.

Χώρα ἄσπορος καὶ ἀπότιστος, ἐξ ἧς ἐξήνθησε ῥάβδος καὶ ἄνθος Χριστός. Κανὼν Τιμοθέου Προύσης, ᾠδ. θ΄. Θεοτοκίον.

Χώρα ἄσπορος, ἡ βλαστήσασα στάχυν ζωοπάροχον. 125,199. Μάρκος Εὐγενικός.

Χώρα ἡ ἐκφύσασα τὸν στάχυν τῆς ζωῆς ἀσπόρως καὶ ἀκηράτως ἀναβλαστήσασα. 2,51. Εὐχαΐτων.

Χώρα εὔκαρπος. 95,79. Θηκαρᾶς.

Χώρα εὔκαρπος, τὸν χρυσοῦν τεκοῦσα καὶ θεῖον στάχυν. 136,87. Θηκαρᾶς.

Χώρα εὔκαρπος, στάχυν θεῖον ἐκβλαστήσασα, τὸν τρέφοντα τὰ σύμπαντα. 22,100. Θηκαρᾶς.

Χώρα θεία τοῦ ἀπροσίτου φωτός. 23,159. Θηκαρᾶς.

Χώρα Θεοῦ τοῦ ἀχωρήτου. Ρωμανοῦ τοῦ Μελῳδοῦ Ἀκαθ. Ο.

Χώρα πολύφορος, θρεψαμένη τὸν ἄσταχυν. 215,49. Θηκαρᾶς.

Χώρα χαρᾶς. 274,211. Εὐχαΐτων.

Χώρα φωτοφόρος. Κανὼν Ἀρχαγγέλων, ᾠδ. η΄, Θεοτοκίον. Νεόφυτος.

Χώρα ἀνόδευτος ἄσπορος. Κοντάκιον Γενεθλίων Προδρόμου. Ρω-

μανὸς ὁ Μελῳδός. (Ἴδε Μητροπολίτου Λεοντοπόλεως Σωφρονίου «Ἡ Θεοτόκος ἐν τῇ Ὑμνογραφίᾳ» σελ. 85 καὶ 86, ἐν Παρισίοις 1930).

ε΄.

Ἡ μεταφορὰ **Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου** εἶναι ἀπαύγασμα τῆς Χριστολογίας ὡς πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν λόγῳ τῆς αἱρέσεως τοῦ Νεστορίου, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, ἠθέλησε τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου Χριστοτόκον καὶ οὐχὶ Θεοτόκον, γεννήσασαν δηλονότι ἄνθρωπον καὶ οὐχὶ Θεόν. Ἐναντίον τῆς τοιαύτης βλασφημίας ἐξηγέρθη ἡ Ἐκκλησία, καὶ μετ᾽ αὐτῆς ὁ Ὀρθόδοξος Κόσμος. Ὅτι ἡ Παρθένος ἐγέννησε τὸν Θεόν, ὅτι ἐχώρησεν ἐν γαστρὶ Ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον δὲν χωροῦσιν οἱ Οὐρανοί, ὅτι ἐγένετο ***Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου,*** εἰς τοὺς μετὰ τὸν Νεστόριον χρόνους, καὶ δὴ κατὰ τὸν ε΄ καὶ στ΄ αἰῶνα, εἶναι ἄρτος πνευματικῆς ζωῆς, καὶ βάσις τῆς Πίστεως ἡμῶν. Διὰ τοῦτο ἡ πηγὴ πρὸς τοιαύτην ἔμπνευσιν διὰ μίαν τόσον ὡραίαν καὶ ὑποβλητικὴν Ἐπωνυμίαν μιᾶς Μονῆς, μιᾶς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὴν Θεοτόκον, ἦτο ζωντανὴ ἐν τῷ μεγάλῳ σχετικῷ ἐνδιαφέροντι τοῦ Μεσαίωνος, ὡς πίδαξ τοῦ ὁποίου τὰ νάματα ἀνέβρυον τόσον ἄφθονα. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δέον νὰ ληφθῇ ὑπ᾽ ὄψιν ὅτι ἡ Πόλις ἀπ᾽ ἀρχῆς ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὴν προστασίαν τῆς Θεοτόκου, καὶ διὰ τοῦτο τὸ περὶ αὐτῆς ἐνδιαφέρον ἐνταῦθα εὕρισκε τὸ καλύτερον καὶ γονιμώτερον ἔδαφος.

στ΄.

Ἰδιαιτέρως περὶ τῆς Εἰκονογραφίας τῆς Θεομήτορος προκειμένου, ὁ ἀείμνηστος καὶ σοφὸς Καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς Π. Κομνηνὸς ἐν τῷ λιθογραφημένῳ κειμένῳ τῆς Χριστιανικῆς αὐτοῦ Ἀρχαιολογίας γράφει τὰ ἑξῆς: «Ἡ διαμόρφωσις τοῦ καθαρῶς Βυζαντινοῦ τύπου τῆς ἀπεικονίσεως τῆς Θεομήτορος ἀνάγεται εἰς τὸν ε΄ καὶ στ΄ αἰῶνα. Εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ τύπου τούτου συνετέλεσε τὸ γενικῶς ἐν τῇ Χριστιανικῇ Τέχνῃ ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου διαπνέον πνεῦμα, συνετέλεσε δ᾽ ὅμως οὐ μικρὸν καὶ ὁ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀναφανεὶς Νεστοριανισμός, ἡ καταπολέμησις τοῦ ὁποίου ***ἀνύψωσε τὴν προσκύνησιν τῆς Θεομήτορος.*** Ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου ***Ναοὶ ἱδρύονται πρὸς τιμὴν αὐτῆς συχνότερον***, αἱ εἰκόνες δ᾽ αὐτῆς ἀρχίζουσι νὰ λαμβάνωσι μονιμώτερον τύπον, διότι αὗται δὲν θεωροῦνται πλέον συνήθη προϊόντα τῆς Τέχνης, ***ἀλλ᾽ ἐκφράζουσι διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας,*** διὸ καὶ ὑπό-

κειται εἰς τὴν ἐξέλεγξιν αὐτῆς, περιορίζουσαν, ὡς εἰκός, τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τεχνίτου». (Σελ. 91).

Καὶ περαιτέρω: «Ἀλλὰ καὶ τὸ ***θρησκευτικὸν πνεῦμα,*** ὅπερ ἀπαιτεῖ τὴν ἐπί τε τοῦ προσώπου καὶ τῶν λοιπῶν παραστάσεων ἀποτύπωσιν τοῦ μεγαλείου, τὴν ἔμπνευσιν δι᾽ αὐτῶν σεβασμοῦ, ***τὴν ἀκρίβειαν ἐν τῇ δι᾽ αὐτῶν ἐκφραζομένῃ θεολογικῇ ἰδέᾳ,*** ἐπιτίθησι ζωηρὰν τὴν σφραγῖδα αὐτοῦ». (Σελ. 118).

ζ΄.

Ἐνδιατρίβει ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως ***χώρα*** ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὲν ἐνδιαφέρεται διόλου διὰ τὴν μεγάλην αὐτῆς μεταφορικὴν χρῆσιν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν ζωῇ, ἐξ ἧς προῆλθε καὶ ἡ ἐν λόγῳ Μονή. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν χρῆσιν τῆς λέξεως περιορισθείς, παρουσίασεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν στενωτέραν της ἔννοιαν. Παρασιωπᾷ ὅτι ***χώρα*** λέγεται καὶ ὁλόκληρος ἡ περιοχή, ἐν ᾗ ὑπάρχουσι καὶ πλεῖσται πόλεις, καὶ ὅτι πολλάκις ἡ λέξις ***χώρα*** τίθεται ἀντὶ τῆς λέξεως ***πόλις.*** Ἐνίοτε δὲ ἡ λέξις ***χώρα*** σημαίνει ἁπλῶς περιοχήν, χῶρον. Μεταξὺ ἀπείρων παραδειγμάτων ἰδού τινα: «Δαρεῖος ἄρχε χώρας» (Αἰσχ. Πέρσ. 842). «Βασιλεύοντι χώρας» (Πλατ. πολιτ. 259). «Ἐπὶ χώρας εἶναι»=ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν τῇ πατρίδι, ἐν τῇ πόλει (Ξεν. Κύρ. 7,5,68). «Ἡ χώρα ἡμῶν». «Αἱ Κάτω Χῶραι». «Αἱ Σλαυϊκαὶ Χῶραι».

Πλὴν δὲν πρόκειται νὰ ἐξετασθῇ αὐτοτελῶς ποία εἶναι ἡ ἔννοια τὴν ὁποίαν ἔχει κοινῶς ἡ λέξις ***χώρα,*** ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι ἐὰν ἡ Ἐπωνυμία τῆς Μονῆς ἔχῃ σχέσιν μὲ τὴν Τοπογραφίαν ἢ μὲ ὃν ἀνέπτυξα σπουδαῖον ἐσωτερικὸν λόγον. Ὁ Χειρόγραφος Κώδιξ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ὡς ἑξῆς ὁρίζει τὴν τοποθεσίαν τῆς Μονῆς, κατὰ τὸν γνωστὸν Βυζαντιολόγον Μανουὴλ Γεδεὼν (Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον, σελ. 229): «*Θεόδωρος ὁ μοναχός, ὃν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν στενόν τινα συγγενῆ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐκ τῆς συζύγου, παρακληθεὶς νὰ μείνῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει, περιῆλθε ζητῶν τόπον κατάλληλον πρὸς ἵδρυσιν Μονῆς, καί εὗρε τὸν «τοῦ ἰλλουστρίου Χαρισίου, οὗτινος ἐκ τῆς ἐπωνύμου τοῦ τόπου καὶ ἡ Θεοδοσιακὴ πόρτα τοῦ τείχους μέχρι τῆς σήμερον τῷ ὀνόματι τοῦ Χαρισίου ἐπονομάζεται». Ὁ λόφος—διότι οὗτος ἦν ὁ προτιμηθεὶς τόπος—χρῶμαι ταῖς αὐταῖς σχεδὸν λέξεσιν—ἦν μικρὸς καὶ ναπώδης, ἔχων ὕδωρ πότιμον, γλυκύ, ἀναδιδόμενον ἐκ τῆς γῆς, εἶχε δὲ «καὶ κελλίον μικρὸν σὺν βραχυτάτῃ ἐκκλησίᾳ», πρὸς τὸ τέρμα δὲ τοῦ λόφου **χώραν,** ἀφ᾽ ἧς ἄρχεται κατωφερὴς λεωφόρος «ἀπὸ κορυφῆς τοῦ*

Θεοδοσιακοῦ χερσαίου τείχους ἐπὶ τὸ κατώμαλον καὶ πρανὲς τῆς κοιλάδος καταβαίνουσα μέχρι θαλάσσης».

Κατὰ ταῦτα ὁ τόπος τῆς Μονῆς ὁρίζεται σαφῶς, εἶναι δὲ οὗτος ὁ τοῦ ***ἰλλουστρίου Χαρισίου***· ἡ Μονὴ εἶναι ἐκτισμένη ἐν αὐτῷ ἐπὶ λόφου, ὁ ὁποῖος πρὸς τὸ ***τέρμα*** αὐτοῦ εἶχε χώραν (=περιοχήν). Οὐχὶ ὀρθῶς λοιπὸν ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως χρησιμοποιῶν τὴν τελευταίαν ταύτην λέξιν λέγει αὐθαιρέτως ὅτι ὁ τόπος, ἐφ᾽ οὗ ἐκτίσθη ἡ Μονὴ ὠνομάζετο Χώρα. Αὐθαιρέτως καὶ οὐχὶ ὀρθῶς διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους : α΄) τὸ ρῆμα τῆς φράσεως εἶναι ***εἶχε***· β΄) ὁ λόφος εἶχε χώραν εἰς τὸ ***τέρμα του***· καὶ γ΄) ὁ τόπος, ἐφ᾽ οὗ ἐκτίσθη ἡ Μονή, ὠνομάζετο ***τοῦ ἰλλουστρίου Χαρισίου***. Ἡ ὀνομασία δὲ αὕτη ἦτο τόσον ἰσχυρά, ὥστε καὶ ἡ εἰς ἀπόστασίν τινα εὑρισκομένη θεοδοσιανὴ πύλη ἐξ αὐτοῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐπικληθεῖσα πύλη τοῦ Χαρισίου. Ἂν δὲ ἡ Μονὴ εἶχε τοπογραφικὴν τὴν Ἐπωνυμίαν, κατὰ μείζονα λόγον, ὡς εὑρισκομένη ἐπ᾽ αὐτοῦ τοῦ τόπου, τοῦ ὀνομαζομένου ***τοῦ Χαρισίου***, θὰ ἐπωνυμεῖτο ἐξ αὐτοῦ.

Εἶναι πάντη ἀπορίας ἄξιον, πῶς ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως, ἀκατανοήτως ὅλως, ἀντλεῖ ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐντριβεστάτου καὶ χαλκεντέρου κ. **Μ.** Γεδεὼν προσαγομένης καὶ ἀναλυομένης Βιογραφίας Θεοδώρου τοῦ ἀρχαιοτέρου Κτίτορος τῆς Μονῆς τῆς Χώρας τὴν μὴ ὑπάρχουσαν πληροφορίαν ὅτι ὁ χῶρος ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκτίσθη ἡ Μονὴ ὠνομάζετο Χώρα, ἀφοῦ ὁ κ. Μ. Γεδεὼν οὐδαμοῦ ἀναφέρει τοιοῦτό τι, τοὐναντίον μάλιστα, συγκεφαλαιῶν τὴν ἐκ τοῦ Παντοκρατορινοῦ ΙΓ΄ Κώδικος ἐξονομασθεῖσαν Βιογραφίαν, ἐπάγεται ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς : «*Εὐχαρίστως δ᾽ ἀπὸ τῆς βιογραφίας ἀναμανθά-» νομεν **ὅτι ὁ περὶ τὴν Μονὴν τόπος ἐκαλεῖτο τὰ Χαρισίου** (ἐξ οὗ καὶ » ἡ τοῦ Ἐδιρνέκαπι πύλη, κατὰ τὸν Dr Mordtmann) ὧν κτῆμα τοῦ Χαρι-» σίου· ὅτι πρότερον ἐμόναζε μοναχός τις αὐτόθι, ἢ τοὐλάχιστον ὁ διακονῶν » ἐν τῷ τῶν Χαρισίου μικρῷ ναΐσκῳ· ὅτι ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α΄ ἐθεμε-» λιώθη τῷ 530 ἡ Μονή, καταπεσοῦσα δ᾽ ὑπὸ σεισμοῦ μετὰ μίαν ὅλην » γενεὰν (557) ἀνηγέρθη φιλοκάλως ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου, βοηθοῦντος τοῦ » Ἰουστινιανοῦ ἐν ταῖς δαπάναις· ὅτι δύο παρεκκλήσια εἶχε τότε, τὸ τοῦ » Ἁγίου Ἀνθίμου, Ἐπισκόπου Νικομηδείας καὶ τὸ τῶν Ἁγίων Τεσσαρά-» κοντα Μαρτύρων, ἐνῷ ὁ καθολικὸς Ναὸς ἦν ἀνεγηγερμένος ἐπ᾽ ὀνό-» ματι τῆς Θεομήτορος· ὅτι ἡ Μονὴ ἦν ξενὼν τῶν ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς » Κωνσταντινούπολιν ἐρχομένων μοναχῶν· ὅτι παρ᾽ αὐτῇ ἦν ἄσυλον τῶν » τὰς ὄψεις πεπηρωμένων· καὶ ὅτι πρῶτος μὲν μοναχὸς ἡγούμενος ἦν » ὁ Θεόδωρος, οἰκονόμος δὲ ὁ Τιμόθεος, καὶ δεύτερος ἡγούμενος, μετὰ » τὸν τοῦ Θεοδώρου θάνατον, τῷ 568, ἐγένετο ὁ Θεόπλαστος. Ἐπειδὴ » δὲ οὐδὲν τῶν ἐν τῇ βιογραφίᾳ λεγομένων ἀντίκειται πρὸς τὴν Ἱστορίαν*

» ἐν γένει, πρέπει δὲ νὰ μὴ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν οὐδέποτε τὰ γραφόμενα » μεγαλορρημονέστερον ὑπὸ συναξαριστῶν περὶ γένους καὶ καταγωγῆς καὶ μαθήσεως καὶ σοφίας τῶν βιογραφουμένων, φρονῶ καλὸν ἔργον νὰ καταστῶσι ταῦτα πάντα γνώριμα τοῖς εἰς τὴν βυζαντινὴν Ἱστορίαν καὶ Τοπογραφίαν ἀσχολουμένοις, καὶ ταῦτα νομίζω ἱκανά, ἕως ἂν εὑρεθῶσι » πλείονα». [Γεδεών, Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον, σελ. 230,231].

Ὅσα δὲ ἀναφέρουσιν ὁ Γ. Κωδινὸς καί τινες ἄλλοι νεώτεροι, ἀποτελοῦσι τὴν πρόχειρον περὶ τῆς Ἐπωνυμίας τῆς Μονῆς γνώμην, τὸ ἀτελὲς καὶ ἐσφαλμένον τῆς ὁποίας ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν δι' αὐτοὺς σπουδαιοτάτων στοιχείων. Ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ περίπυστα Μωσαϊκὰ μετὰ τῶν ἀποκαλυπτικῶν ἐπιγραφῶν αὐτῶν μέχρι τοῦ 1876 ἦσαν κεκαλυμμένα μὲ ἀσβεστοκονίαμα. Ἔπειτα οἱ πλεῖστοι τῶν ἀσχοληθέντων δὲν εἶχον εἰδικὴν θεολογικὴν μόρφωσιν, δὲν ἐγνώριζον τὸ βάθος τῆς ἡμετέρας Θεολογίας, ὡς ὁ Κωδινὸς καὶ οἱ νεώτεροι ξένοι. Ὁ Κωδινὸς μάλιστα, εἰς τὸν ὁποῖον στηρίζεται ἡ πρόχειρος γνώμη, ἦτο τόσον ἀδιάφορος καὶ ἐπιπόλαιος ὥστε φέρων τὸν τίτλον ***Κουροπαλάτης*** ἠγνόει τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν εἶχε τὸ ἀξίωμα τοῦτο, τὸ τόσον περιλάλητον εἰς τὴν Βυζαντινὴν Αὐλήν. (Ἴδε «Θεολογία». τόμ. Ε', σελ. 350). Ὅταν δέ τις δὲν αἰσθάνεταί τι, εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ ἐννοήσῃ. Θὰ εἴπῃ, ὅπως εἶπεν, ὁ Van Millingen, τὸν ὁποῖον λαμβάνει ὡς ἔρεισμα ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως: Ἡ Μυστικὴ ἔννοια «ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τῆς φαντασίας καὶ τοῦ αἰσθήματος». Χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ ὅμως λέγει μίαν μεγάλην ἀλήθειαν, ὅτι ἡ ἵδρυσις Μονῶν, Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν τοιούτων, ἡ ὀνομασία των καὶ ὅ,τι ἄλλο σχετικὸν εἶναι ἔμπνευσις τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ψυχῆς. Μάλιστα· τὰ τοιαῦτα δὲν εἶναι ζητήματα τοῦ ψυχροῦ ὑπολογισμοῦ, ἀλλ' ἔχουν τὸν λόγον των εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ψυχῆς. Ὁ Πασκὰλ λέγει κάπου τὸ ἀθάνατον ἐκεῖνο ὅτι καὶ ἡ καρδία ἔχει τὸν λόγον της, τὸν ὁποῖον ὁ νοῦς δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ.

Καὶ δι' ὅσων προσπαθεῖ ὁ Van Millingen νὰ ἀντικρούσῃ τοὺς ὑποστηρικτὰς τῆς ἠθικῆς μυστικῆς ἐννοίας τοῦ ὅρου «Χώρα», καὶ δι' ἐκείνου τὸ ὁποῖον παρετήρησεν ὁ Πασπάτης (σ. 326) «ἡ Ἐπωνυμία τῆς Μονῆς ταύτης ἀπεπλάνησε πολλοὺς συγγραφεῖς, ἡμετέρους καὶ ἀλλοδαπούς», καὶ «πολλοὶ ἐκ τῶν ἰδίων Βυζαντινῶν ἠγνόουν τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς Ἐπωνυμίας τῆς Μονῆς ταύτης», προκύπτει ὅτι ἀνέκαθεν ὑπῆρχεν ἀντίρρησίς τις, ἔστω ἀσαφὴς καὶ συγκεχυμένη.

Ἱστορικῶς δὲ ἡ Μονὴ ἱδρύθη τὸν στ' αἰῶνα ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ καὶ πρῶτος Κτίτωρ καὶ Ἱδρυτὴς ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται Θεόδωρος ὁ συγγενὴς τῆς Αὐτοκρατείρας Θεοδώρας. (Τοῦτο κηρύττουσιν ὁ ἐν τῷ Χειρογράφῳ τῆς Μο-

νῆς Παντοκράτορος Βιογράφος τοῦ πρώτου Κτίτορος Θεοδώρου, Νικηφόρος ὁ Γρηγορᾶς, ὅστις (Γεδεών, Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον, σελ. 227), λέγει ὅτι ἡ Μονὴ εἶναι κτίσμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἄλλοι). Ἱδρύθη δὲ ἡ Μονὴ ἐντὸς τῶν Τειχῶν, ἀφοῦ ἱδρύθη τὸν στ΄ αἰῶνα, τὸ δὲ θεοδοσιανὸν Τεῖχος ἐγένετο τὸν δ΄ αἰῶνα. Τὸ λεχθὲν μεταγενεστέρως ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς δὲν ἔκτισεν, ἀλλ' ἀνεκαίνισε τὴν Μονὴν τῆς Χώρας εἶναι εἰκασία ἱστορικῶς ἀστήρικτος, χρησιμοποιηθεῖσα πρὸς ἔξοδον ἀπὸ τῆς ἀδιεξόδου ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐνόμιζον ὅτι ἡ Ἐπωνυμία τῆς Μονῆς ἔχει τοπογραφικὸν λόγον, καὶ παραληφθεῖσα ἀπὸ τὸ Συναξάριον τῆς 4 Σεπτεμβρίου. Καὶ ἂν ἀκόμη ἡ Μονὴ εὑρίσκετό ποτε ἔξω τῶν Τειχῶν, δὲν σημαίνει ὅτι ἐκ τούτου ὠνομάσθη Μονὴ τῆς Χώρας, διότι ἔξω τῶν Τειχῶν ὑπῆρχον πολλαὶ Μοναὶ χωρὶς νὰ ὀνομασθῶσι Μοναὶ τῆς Χώρας.

η΄.

Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης, ὁ τελευταῖος Κτίτωρ τῆς Μονῆς, ὁ ὁποῖος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ιδ΄ αἰῶνος τὴν ἀνεκαίνισε, τὴν ἐξύψωσε καὶ ἐγκατεβίωσεν εἰς αὐτήν, ἑρμηνεύει τὴν Ἐπωνυμίαν τῆς Μονῆς, λέγων εἰς τὰ δι' αὐτὴν Ποιήματά του:

«Σοί τε φέρων τέμενος μονὰν ἀνθέμαν αὐτὸς τήνδε,
Χώραν ἐπὶ ***σέο*** κικλήσκων, χώρ' ἀχωρήτου
σεμνὸν ἀθανάτοιο θεοῖο θεοπρεπὲς ἱερόν. (Β. 157).

(Καὶ εἰς Ἐσέ, λέγει, τὴν Θεοτόκον, ἀνέθεσα τὴν Μονὴν ταύτην ὀνομάζων αὐτὴν Χώραν ἀπὸ Σέ, ὦ χώρα, ἡ ὁποία εἶσαι σεμνὸν καὶ θεοπρεπὲς ἱερὸν τοῦ ἀχωρήτου ἀθανάτου Θεοῦ). Καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον, μετὰ τὴν ἐπανίδρυσιν, ποιεῖται τὴν ἀνανέωσιν τῆς ἀφιερώσεως τῆς Μονῆς ὁ Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης, ὅπως τὴν ἀφιερώνει καὶ εἰς τὸν Χριστόν, τὴν **Χώραν τῶν ζώντων.** Τὸ πρὶν ἡ Μονὴ ἦτο ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου ἀφιερωμένη. Ὁ ἐν τῷ Χειρογράφῳ Κώδικι τῆς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος Βιογράφος Θεοδώρου τοῦ πρώτου Ἱδρυτοῦ τῆς Μονῆς, συγγενοῦς τῆς Αὐτοκρατείρας Θεοδώρας, λέγει ὅτι ὁ Καθολικὸς Ναὸς τῆς Μονῆς ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου. Ἡ ἀφιέρωσις τῆς Μονῆς ὑπὸ τοῦ Μετοχίτου εἴς τε τὴν Θεοτόκον καὶ τὸν Χριστὸν ἐξηγεῖ τὴν ἐν τῷ Ναῷ αὐτῆς ὕπαρξιν τῶν δύο παραλλήλων κύκλων τῆς Εἰκονογραφίας, ὧν ὁ εἷς εἶναι εἰλημμένος ἐκ τοῦ βίου τοῦ Χριστοῦ, ὁ δὲ ἕτερος ἐκ τῆς ζωῆς τῆς Παρθένου.

Εἰς τὴν διευκρίνισιν, εἰς τὴν ἑρμηνείαν, τοῦ ὅρου **Χώρα** οὐδεὶς δύναται νὰ ὁμιλήσῃ αὐθεντικώτερον τοῦ σοφοῦ καὶ τόσον ἐνδιαφερθέντος καὶ τόσον συνδεθέντος μὲ τὴν Μονὴν ταύτην Θεοδώρου τοῦ Μετοχίτου.

Ὅτι δὲ ἡ Μονὴ καὶ πρὸ τοῦ Μετοχίτου ὠνομάζετο ***Χώρα*** ἀπὸ αὐτὴν τὴν Θεοτόκον ***τὴν Χώραν τοῦ ἀχωρήτου Θεοῦ,*** ὁ αὐτὸς Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης σαφέστερον ὁμιλεῖ εἰς ἄλλο μέρος τῶν Ποιημάτων του, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Θεοτόκον :

> Τήνδε Μονάν, **ἅ σέ'** οὔνομα **κεκλῆατ'** ἀρίτιμον
> **Χώρ'**. ἀτὰρ οὑτωσί πως, ὦ σύγε, **Χώρ'** εὔμηκες
> **ἀχωρήτου** Παμβασιλῆος ἱερὸν βασίλειον
> ἁγνότατον περικαλλές (Α. 1345).

(Αὐτὴν τὴν Μονήν, ἡ ὁποία ὠνομάζετο τὸ πάλαι [***κεκλήατο*** εἶναι ὑπερσυντελικός. Τὸ ε τῆς αὐξήσεως εἰς τοὺς Ποιητὰς ἐνίοτε ἐκπίπτει] μὲ τὸ ἰδικόν σου τὸ πολὺ τετιμημένον ὄνομα, ὦ χώρα μεγάλη, περικαλλὲς καὶ ἁγνότατον ἱερὸν βασίλειον τοῦ ἀχωρήτου Παμβασιλέως).

θ'.

Ὁ σοφὸς Βυζαντιολόγος Ἀ. Παπαδόπουλος ὁ Κεραμεὺς εἰς τὰ Ἀνέκδοτα Ἑλληνικὰ.... συλλεγέντα ἐκ τῶν ἐν τῇ Μαυρογορδατείῳ Βιβλιοθήκῃ ἀναγραφομένων χειρογράφων ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1884, σελ. 50, παραθέτων τὰς λέξεις Φιλοθέου τοῦ Σηλυβρίας, ἐν αἷς ἡ Χώρα ὠνόμασται **ἡ Μονὴ τῆς Χώρας τῶν ζώντων,** φρονεῖ [ὁ Κεραμεὺς] ὅτι ἡ Μονὴ μόνον **κατ' ἐπιτομὴν** ἐν τῷ καθημερινῷ βίῳ ὠνομάζετο ***Χώρα,*** ἐπισήμως δὲ ὠνομάζετο ***«ἡ Χώρα τῶν ζώντων»*** ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ψαλμοῦ 114,9 «Εὐαρεστήσω ἐνώπιον Κυρίου ἐν ***χώρᾳ ζώντων»***. Τὴν ἄποψιν τοῦ Ἀθ. Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως συμμερίζεται καὶ ὁ M. Treu ἐν τῷ Συγγράμματι αὐτοῦ : *Maximi monadhi Planudis epistolae, Vratislaviae, 1890,* σελ. 247.

ι'.

Θεοδώρα Ραουλαίνη Καταχουζηνὴ ἡ Παλαιολογίνα εἰς τὸν βίον Θεοφάνους τοῦ Ὁμολογητοῦ (Ἀ. Παπαδόπουλος Κεραμεύς, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμητικῆς Σταχυολογίας 1897, IV, σ. 219) γράφει : «τὸν περικαλλῆ τῆς Θεοτόκου σηκόν, **τὸν Χώραν αὐχοῦντα τὴν κλῆσιν.** Λέγει δηλαδὴ ὅτι ὁ περικαλλὴς σηκὸς (ὁ Ναός, ἡ Μονὴ) τῆς Θεοτόκου ἐνεκαυχᾶτο, ἐσεμνύνετο, ὀνομαζόμενος Χώρα. Δὲν θὰ ἐσεμνύνετο βεβαίως, διὰ τὴν ὀνομασίαν, ἐὰν ἡ ἐπωνυμία ***Χώρα*** προήρχετο ἀπὸ τυχαῖον ἐξωτερικὸν λόγον. Ἐσεμνύνετο διὰ τὸ ὑψηλὸν ἐσωτερικὸν θεολογικὸν περιεχόμενον τῆς λέξεως **Χώρα.**

***

Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι τὰ ἐπιχειρήματά μου. Ἐφόσον δὲ εἰς τὸ ἐν τῷ Φύλλῳ τῆς *Ὀρθοδοξίας* τοῦ Ὀκτωβρίου Σημείωμά μου ἐκεῖνο ἀνέφερον ὅτι τὴν ἐν αὐτῷ γνώμην μου θὰ ἀνέπτυσσον ἐν ἰδιαιτέρᾳ προσεχεῖ περὶ τῆς Μονῆς Μελέτῃ, ὤφειλεν ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως ὅπως, πρὸ πάσης ἀποπείρας πρὸς ἀναίρεσιν, ἀναμείνῃ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιχειρημάτων μου. Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἄλλοτε ἡ Α. Σεβασμιότης ἔδειξεν ἀνυπομονησίαν καὶ σπουδήν, ὁπότε εἰς φιλολογικὴν συζήτησιν ἐν κύκλῳ, σπεύδουσα, εἶχε τοποθετήσῃ τὸ περίφημον ἀπό τε Ἱστορίας, Τέχνης καὶ σημασίας, Παρεκκλήσιον τοῦ Μιχαὴλ Ταρχανιώτου, ὅπερ ἀπησχόλησεν ὁλόκληρον κόσμον Ἐπιστημόνων, ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς καὶ γνωστοτάτης Μονῆς τῆς Παμμακαρίστου εἰς τὴν Μονὴν τῆς Χώρας.

Φανάριον.

20 Δεκεμβρίου 1930. † Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗΣ

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἦτο πάντοτε τῶν μεγάλων γραμμῶν, ἦτο καὶ εἶναι Ἐκκλησία τοῦ πνεύματος, τῆς ζωῆς, τῆς εὐρύτητος, τῆς ἁγιότητος, τῆς ἀγάπης. Διὰ τοῦτο ἡ χαρὰ αὐτῆς νὰ ἐπικοινωνῇ μὲ τὴν μεγάλην Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν εἶναι μεγάλη. Τί δὲν ἔκαμε πρὸς δόξαν Θεοῦ; Πρὸς τοιαύτην δόξαν αὔξει ὁλονὲν καὶ ἡ συνεργασία αὐτῆς μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Ὀφείλομεν οἱ πάντες νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸ δοθὲν ἡμῖν τάλαντον, οὐχὶ δὲ νὰ κρύψωμεν αὐτὸ ὑπὸ τὴν γῆν. Ὅταν ἐπικοινωνῶμεν μὲ τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν, ἐρχόμεθα εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ καλύτερον μέρος τοῦ ἑαυτοῦ μας, διότι οὕτω γινόμεθα μυσταγωγοὶ τῆς μεγάλης τοῦ Κυρίου Ἐντολῆς, ***ἵνα ἓν ὦμεν.***

*
* *

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἀλήθεια καὶ ζωή, ἡ δὲ ζωὴ εἶναι δημιουργική. Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἴμεθα μόνον θεματοφύλακες, ἀλλὰ καὶ μυσταγωγοί. Μὲ φόβον Θεοῦ, ὡς θεματοφύλακες, διατηροῦμεν ὅ,τι ἐδόθη εἰς ἡμᾶς ὡς παρακαταθήκη, ἀλλὰ καὶ μεταλαμπαδεύομεν τὴν ζωήν, τὴν θρησκευτικήν, μὲ τὴν ἰδίαν ἡμῶν σφραγῖδα καὶ μὲ τὴν ἁγνὴν προσπάθειαν νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸ δοθὲν ἡμῖν τάλαντον. Ἔχομεν καὶ ἡμεῖς νὰ κάμωμεν κἄτι δημιουργικόν. Ἀλλοίμονον, ἐὰν ἐνομίζομεν ὅτι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν νὰ ἐπιτελέσωμεν τίποτε, διότι τάχα ὅλα ἔχουσι γίνῃ, ὅλα ἔχουσι συντελεσθῇ. Ὅσα ἔχουσι γίνῃ εἶναι μεγάλα καὶ ἅγια, καὶ ὅσα γίνονται

εἶναι καλὰ καὶ ὅσια, ἀλλὰ τίς οἶδε τί ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτὴν ἡ Αὔριον, τί ἔχει νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, πόσαι σκέψεις νὰ ἐπιφοιτήσωσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πόσαι ἀποφάσεις νὰ ληφθῶσι, πόσα ἔργα νὰ γίνωσιν; Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ γίνουν εἰς τὸ μέλλον ἴσως νὰ εἶναι ἀνώτερα ἐκείνων ὅσα ἔχουσι γίνῃ. Ποῖος δύναται νὰ θέσῃ ὅρια καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι ἕως ἐδῶ σταματῶμεν; Ἡ Πίστις ἔχει μεγάλους ὁρίζοντας, ἡ Ἀγάπη δὲν ἔχει ὅρια. Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν νὰ κάμωμεν τίποτε καὶ ὅτι ὅλα εἶναι ἀπεκρυσταλλωμένα, τότε τῇ ἀληθείᾳ ἡ ἔλευσις ἡμῶν εἰς τὸν κόσμον θὰ ἦτο περιττή. Πλὴν ἡμεῖς, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐργάζεται, καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα, ἐφόσον εἶναι ἡμέρα.

*
* *

Εἰς τὰς συναντήσεις ἡμῶν μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἐπισκόπου Γιβραλτάρ, ἐξόχου Προσωπικότητος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀνταλλάσσοντες σκέψεις ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ Ἀληθειῶν, ἐνομίζομεν ὅτι ἐκηρύττομεν ὁμοῦ τὸν Χριστόν, καὶ ᾐσθανόμεθα τὴν μεγάλην χαρὰν τὴν ὁποίαν ᾐσθάνθη ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ὅταν εἶδε τόσον θριαμβευτικῶς κηρυττόμενον τὸν Χριστόν. «Χριστὸς καταγγέλλεται» (Πρὸς Φιλιππησίους α΄, 18) ἀναφωνεῖ.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς τὰς προσπαθείας του, τὰς ἁγίας, πρὸς στενωτέραν προσέγγισιν τῶν Ἐκκλησιῶν Ὀρθοδόξου καὶ Ἀγγλικανικῆς ἤδη ἀπὸ ὀκταετίας ἱδρύσαν τὴν Μητρόπολιν Θυατείρων μὲ Ἕδραν τὸ Λονδῖνον καὶ ἀναθέσαν εἰς ταύτην τὴν ἐκπροσώπησιν αὐτοῦ παρὰ τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐκλέξαν λίαν κατάλληλον πρὸς τοῦτο Πρόσωπον, ἐπετέλεσεν ἐξαίσιον βῆμα προόδου εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ὁ Ἅγιος Θυατείρων εἶναι ὁ χρυσοῦς κρίκος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἡ ἀργυρᾶ γέφυρα μεταξὺ αὐτῶν. Ἡ δὲ Α. Θειοτάτη Παναγιότης μὲ μίαν εὐτυχῆ λέξιν της ἀνύψωσε τὰς σχέ-

σεις ἐκ φιλικῶν εἰς ἀδελφικάς, τοῦθ' ὅπερ ἔρχονται νὰ καθαγιάσωσι καὶ νὰ ἐνισχύσωσιν ὅλα τὰ εὐτυχῆ γεγονότα.

*
* *

Ἐλπίζομεν τὰ πάντα διὰ μέσου τοῦ χρόνου νὰ εὐοδωθῶσι. Καὶ θὰ εὐοδωθῶσιν. Ἐλπίζομεν ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ ἑνωθῶμεν, διότι τὸ εἶπεν ὁ Κύριος, ἀλλὰ γνωρίζομεν ὡσαύτως ὅτι τὸ Ἔργον τοῦτο εἶναι δύσκολον, διότι ὁ Χριστὸς δι᾽ αὐτὸ προσηυχήθη ὑπὲρ τῶν Μαθητῶν Του «ἵνα ὦσιν ἕν». Παρεκάλεσε τὸν Πατέρα Του νὰ τοὺς ἐνισχύσῃ. Ἄς παρακαλέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Οὐράνιον Πατέρα νὰ μᾶς ἐνισχύσῃ καὶ νὰ μᾶς εὐλογήσῃ.

Φανάριον, 3 Δεκεμβρίου 1930.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗΣ

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΓΙΒΡΑΛΤΑΡ ΕΙΣ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΞ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΝΤΟΥΑΡΙΑΣ

Τῇ 28ῃ Νοεμβρίου ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ παρέμεινεν ἐπὶ ἑβδομάδα ὁ Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος Γιβραλτὰρ κ. Nugent Hicks, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ποιμαντορικῆς ἐπισκέψεως τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικανικῆς Παροικίας, ὑπαγομένης ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν, ἐπεσκέφθη ἐξ ἑαυτοῦ καὶ ἐκ μέρους τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας κ. Κόσμο Λὰγκ τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Κύριον Φώτιον.

Κατωτέρω καταχωρεῖται τὸ σχετικὸν πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα Γράμμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας.

Ἡ ἐν τῇ Ἕδρᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου βραχεῖα διαμονὴ τοῦ ἐπιλέκτου τούτου Μέλους τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἱεραρχίας ἔδωκε νέαν ἀφορμὴν εἰς ζωηρὰν ἐκδήλωσιν τῆς μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ὑφισταμένης ἐγκαρδιότητος, τὴν ὁποίαν ἰσχυρῶς ἀπηχοῦσιν αἱ ἀνταλλαγεῖσαι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ Προσφωνήσεις.

Ἡ προϋπάντησις.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπέστειλεν εἰς προϋπάντησιν ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Μιλήτου κ. Αἰμιλιανόν, ἀρχιερατικῶς Προϊστάμενον Σταυροδρομίου, ὅστις καὶ συνώδευσε τὴν Α. Σεβασμιότητα εἰς τὸ ὁρισθὲν ὑπὸ τῆς Παροικίας κατάλυμα. Ὁ Πατριαρχικὸς Ἀντιπρόσωπος, προσαγορεύων τὸ «ὡς εὖ παρέστης», διεβίβασε τὰς ἀδελφικὰς προσρήσεις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τὴν χαρὰν Αὐτῆς διὰ τὴν προαγγελθεῖσαν Ἐπίσκεψιν τῆς Α. Σεβασμιότητος εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Εὐγνωμόνως ἀποδεξαμένη ἡ Α. Σεβασμιότης τὰς ἐνδείξεις ταύτας ἀγάπης καὶ τιμῆς ἐξέφρασε διὰ θερμῶν λόγων τὴν χαρὰν αὐτῆς, ἀξιουμένης νὰ γνω-

ρίση προσωπικῶς τὸν νέον Ἀρχηγὸν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ ὁποίου ἡ Προσωπικότης, ὡς εἶπεν, ἔχει ἐπιβληθῇ εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὴν φιλικὴν συνομιλίαν, λόγου γενομένου περὶ τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μιλήτου κ. Αἰμιλιανὸς ἐξῆρε τὴν πολύτιμον συμβολὴν τοῦ πρωθιερέως τῆς Παροικίας Rev. Pollard εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς προσεγγίσεως, συμμερισθέντος ζωηρῶς τὸ πένθος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Βασιλείου Γ΄ καὶ τὴν χαρὰν αὐτῆς ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀναρρήσει τοῦ νέου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἡ Α. Σεβασμιότης ἰδιαιτέρως ἐτόνισεν ὅτι τὴν ἐνταῦθα Ἀγγλικανικὴν Παροικίαν θεωρεῖ ὡς τμῆμα τῆς ὅλης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ηὐχήθη ὅπως ἴδη τὴν ἡμέραν, καθ᾽ ἣν θὰ ἐπευλογῇ τὰ ἐνταῦθα παροικοῦντα τέκνα τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐξ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ἐν τῷ Ἀγγλικανικῷ Ναῷ.

Κατὰ τὴν γενομένην ἐν τῷ Παροικιακῷ Ναῷ Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς [30 Νοεμβρίου], ἐν χοροστασίᾳ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἐπισκόπου Γιβραλτάρ, παρέστη ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ αὐτὸς Ἀρχιερεύς, φέρων ἐγκόλπιον, λαβὼν δὲ τιμητικὴν θέσιν ἔναντι τοῦ χοροστατοῦντος Ἐπισκόπου. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς καὶ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀντιπροσώπου, ἐπηκολούθησε λόγος παραινετικὸς τοῦ Ἐπισκόπου Γιβραλτὰρ πρὸς τὸ Ἐκκλησίασμα, ἐν ᾧ ὑπῆρχον καὶ ἱκανοὶ Ὀρθόδοξοι, καὶ ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη Προσλαλιὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἁγίου Μιλήτου. Ἡ Α. Σεβασμιότης μετὰ συγκινήσεως ἀκούσασα ταύτην, ἐξέφρασε θερμὰς εὐχαριστίας διὰ τὰ ἐκφρασθέντα πρὸς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν αἰσθήματα τιμῆς καὶ ἀγάπης ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐν θερμῇ ἀποστροφῇ πρὸς τὸ Ἐκκλησίασμα ἐξῆρε τὴν σημασίαν τῆς παρουσίας τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀντιπροσώπου.

Ἡ Ἐπίσκεψις εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ἡ Α. Σεβασμιότης προσῆλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα περὶ ὥραν 11ην π. μ. πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τῇ 2 Δεκεμβρίου ἐν συνοδείᾳ τοῦ Ἱερέως τῆς Παροικίας καὶ τοῦ Ἱερέως τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβείας, προϋπαντηθεῖσα τιμητικῶς ὑπὸ τοῦ Πρεσβυτερίου καὶ τῶν Διακόνων τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, οἵτινες καὶ ὡδήγησαν αὐτὴν πρὸς τὴν

Α. Θ. Παναγιότητα. Ὁπόσον θερμαὶ ὑπῆρξαν ἑκατέρωθεν αἱ ἐκδηλώσεις ἀδελφικῆς ἀγάπης, μαρτυροῦσιν αἱ κατωτέρω δημοσιευόμεναι Προσφωνήσεις, δι' ὧν διετρανώθησαν καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ αἱ ἀπὸ τοῦ σταδίου τῆς φιλίας εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης εἰσελθοῦσαι σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Μετὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην Συνάντησιν, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὡδήγησε τὸν Ἐπίσκοπον Γιβραλτὰρ εἰς τὴν Αἴθουσαν τῶν Πατριαρχῶν, ἔνθα εὑρίσκοντο οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, συνέστησε τὴν Α. Σεβασμιότητα πρὸς ἕνα ἕκαστον αὐτῶν καὶ ἀνεκοίνωσε τὰ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ Συναντήσει ἀνταλλαγέντα.

Συνήφθη ἐγκάρδιος συνομιλία, καθ' ἣν αἱ ἀνταλλαγεῖσαι ὡραῖαι σκέψεις ἀπήχουν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκείνῳ χώρῳ ὡς θερμὴ προσευχὴ ὑπὲρ εὐοδώσεως τοῦ ἁγίου σκοποῦ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, τῆς ὁποίας τὸν τόνον ἔδιδον οἱ ὑψηλοὶ λόγοι τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Ἡ Α. Σεβασμιότης, ἀνταλλάξασα καὶ αὖθις τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν, ἐν βαθείᾳ συγκινήσει, ἀπῆλθε περὶ ὥραν 12 30', προπεμφθεῖσα μετὰ τῶν αὐτῶν τιμῶν.

Ἡ Ἀντεπίσκεψις.

Τὴν Α. Σεβασμιότητα ἐπεσκέφθησαν τὴν ἑπομένην ἡμέραν [3 Δεκεμβρίου] περὶ ὥραν 11ην εἰς τὸ κατάλυμα αὐτῆς ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς πρὸς Αὐτὴν γενομένης Ἐπισκέψεως, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος καὶ ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μιλήτου κ. Αἰμιλιανὸς ἐν συνοδείᾳ τοῦ Δευτερεύοντος τῶν Πατριαρχικῶν Διακόνων κ. Καλλινίκου, γενόμενοι δεκτοὶ ἐν μεγάλῃ τιμῇ, παρόντων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει δύο Ἀγγλικανῶν Ἱερέων. Ὁ Μητροπολίτης Λαοδικείας ἀπηύθυνε πρὸς τὴν Α. Σεβασμιότητα τὴν ὡσαύτως καταχωρουμένην κατωτέρω Προσαγόρευσιν. Ὁ Ἐπίσκοπος Μιλήτου προσέφερε Πατριαρχικὴν Φωτογραφίαν. Εἰς τὴν Ἀντιφώνησίν του ὁ Ἅγιος Γιβραλτὰρ ἐξέφρασεν ἐνθουσιώδεις εὐχαριστίας διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν γενομένας ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου εὐγενεῖς ἐκδηλώσεις. Μεθ' ὃ ἐπηκολούθησεν ἀνταλλαγὴ ὡραίων σκέψεων ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἔργου τῆς προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν.

Τὸ Γράμμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας.

Ἀριθμ. πρωτ. 2589.

Λαμπεθιανὸν Ἀνάκτορον.

22 Νοεμβρίου 1930.

Σεβάσμιε καὶ ἀγαπητὲ Ἀδελφέ,

Ὁ Ἐπίσκοπος Γιβραλτὰρ φυσικῶς καὶ διαρκῶς ἀντιπροσωπεύει τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀγγλίας ὡς Ἐπίσκοπος τῶν Ἀγγλικανικῶν Παροικιῶν τῆς Νοτίου Εὐρώπης καὶ τῶν ἀνὰ τὴν Μεσόγειον Χωρῶν. Θὰ ἤμην τὰ μάλιστα εὐγνώμων, ἐὰν ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἐπεδαψίλευε πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον τοῦτον πᾶσαν δυνατὴν φιλοφροσύνην καὶ εὐγενῆ περιποίησιν. Θὰ ἤμην ὡσαύτως εὐγνώμων, ἐὰν ἠθέλετε εὐαρεστηθῆ νὰ συνομιλήσητε ἐν ἐκτάσει μετ᾽ αὐτοῦ περὶ ποικίλων καὶ σπουδαίων θεμάτων ἐνδιαφερόντων τὰς σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν Ὀρθοδόξου καὶ Ἀγγλικανικῆς, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὴν Ἔκθεσιν τῆς προσφάτου Λαμπεθιανῆς Συνδιασκέψεως, ἧς σημαῖνον Μέλος ὑπῆρξεν ὁ Ἐπίσκοπος Γιβραλτάρ, ὅστις καὶ θὰ συμμετάσχῃ τῶν διεξαχθησομένων, ὡς ἐλπίζω, Συσκέψεων.

Πέποιθα ὅτι ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἀπολαύει καλῆς ὑγείας καὶ ὅτι πᾶσα εὐλογία πληροῖ τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῆς ὁποίας ἐκλήθητε ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας.

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
Καντουαρίας Κόσμο.

Τῇ Αὐτοῦ Παναγιότητι
τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ
Κυρίῳ Φωτίῳ.

Ἡ Προσφώνησις τοῦ Ἐπισκόπου Γιβραλτάρ.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Κατὰ τὸ ἀνὰ τὴν Νότιον Εὐρώπην ταξείδιόν μου ἔτι ἅπαξ μετὰ βαθείας εὐχαριστήσεως εὑρίσκομαι ἐν τῇ Μητροπόλει τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ. Πρὸ πολλοῦ ἤλπιζον ὅτι θὰ κομίσω αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Ὑμετέραν Θ. Παναγιότητα τόσον ἐκ μέρους μου ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας τὸ διάγγελμα τοῦ «ὡς εὖ παρέστης», τῶν συγχαρητηρίων καὶ τῶν εὐχῶν, ἐπὶ τῇ κλήσει Αὐτῆς εἰς τὸν σεβάσμιον Θρόνον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Πέπεισμαι ὅτι θά μοι ἐπιτρέψητε νὰ διαβεβαιώσω Ὑμᾶς περὶ τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ μεθ᾽ ὧν

αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας ἀποβλέπουσι τόσον πρὸς τὸ μέγα καὶ σεβάσμιον ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον κατέχει ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, ὅσον καὶ πρὸς Αὐτὴν προσωπικῶς.

Ἡμεῖς ἀναγνωρίζομεν ἐν Ὑμῖν, τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, τὸν κάτοχον τοῦ Θρόνου ἐκείνου, ὅστις ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων κατεῖχε, ὑπὸ ἔποψιν ἀξιώματος καὶ καθηκόντων, αὐθεντίαν σχεδὸν ἴσην πρὸς τὴν τοῦ Θρόνου τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Παλαιᾶς Ρώμης, καὶ ὅστις εἶναι σεβαστὸς καὶ ἀγαπᾶται ἀκόμη ὡς ὑπέρτατος Θρόνος ἁπασῶν τῶν ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, πρὸς ἃς συνδέουσιν ἡμᾶς δεσμοὶ διαρκῶς πολλαπλασιαζόμενοι διὰ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς φιλίας καὶ συμπαθείας.

Χαιρετῶμεν Ὑμᾶς ἐπίσης ὡς προσωπικὸν ὀπαδὸν καὶ τετιμημένον ἐργάτην, διαπνεόμενον ὑπὸ τῶν καλυτέρων διαθέσεων, τοῦ ἱεροῦ Ἔργου τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν.

Κομίζω πρὸς τὴν Ὑμετέραν Θ. Παναγιότητα κατὰ τὸ ἀξιομνημόνευτον τοῦτο Ἔτος, τόσῳ γόνιμον εἰς γεγονότα, τὸν ἐγκάρδιον καὶ εἰλικρινῆ χαιρετισμὸν τοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ Πριμάτου ἡμῶν, τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας, ἀγαπητοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ Ὑμῶν, ὅπως στοργικῶς ἀποκαλεῖτε Αὐτόν.

Ἔχομεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρόσφατον τὴν ἐνθάρρυνσιν, ἣν ἐδέχθημεν ἐκ τῆς ἐγκαρδίου καὶ ὠφελίμου ἐν Λάμπεθ Συνεντεύξεως μετὰ τῆς διακεκριμένης Ἀντιπροσωπείας τῶν Ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὧν ἡ παρουσία ἐν τῇ Συνελεύσει σύμπαντος τοῦ Ἐπισκοπάτου τῆς ἀνὰ τὸν κόσμον Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, τῇ συγκληθείσῃ ἐν Λάμπεθ τὸν παρελθόντα Ἰούλιον, ὠφείλετο εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος. Πεπείσμεθα ὅτι αἱ προσεχεῖς Συνδιαλέξεις τῆς ἤδη καταρτιζομένης ἐπὶ τῆς διδασκαλίας Ἐπιτροπῆς, διὰ τῆς συνεργασίας τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος μετὰ τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας, θὰ δυνηθῶσι, τῇ εὐλογίᾳ τοῦ Θεοῦ, νὰ παρακολουθήσωσιν ἐπιτυχῶς τὸ Ἔργον τῆς Ἑνώσεως, ὑπὲρ ἧς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδεήθη.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ διὰ τὰς κατὰ τὸ Ἔτος τοῦτο γενομένας προόδους καὶ διὰ τὸν ὑπὲρ τοῦ θείου τούτου Ἔργου ζῆλον τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος. Δεόμεθα Αὐτοῦ, ὅπως, τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου Αὐτοῦ Πνεύματος, αἱ δύο ἡμῶν ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι, ὡς εὐηρεστήθη νὰ καλέσῃ αὐτὰς ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, δυνηθῶσιν ἐν προσεχεῖ μέλλοντι νὰ συνδεθῶσι διὰ στενωτέρων δεσμῶν. Καὶ εὐχόμεθα μετὰ τῆς αὐτῆς θέρμης ὅπως ὁ Θεὸς παρέχῃ τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι πλεῖστα ἔτη ὑγείας, ἵνα

ἐν σοφίᾳ καὶ ἀγάπῃ καθίστασθε ἱκανὸς νὰ εὐρύνητε τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως πόθους ἡμῶν καὶ νὰ ἀξιωθῆτε οὕτω τῆς εὐλογίας ἐκείνης, ἣν ὁ Κύριος ὑπεσχέθη τοῖς εἰρηνοποιοῖς.

Ἡ Ἀντιφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Πανιερώτατε,

Ἀποδεχόμεθα μετὰ βαθείας συγκινήσεως καὶ θερμῆς ἀγάπης τοὺς ἐγκαρδίους λόγους καὶ τὰς ἐκδηλώσεις τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος ὑπὲρ τοῦ Ἁγιωτάτου Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου προσώπου.

Τὰ ἀδελφικὰ αἰσθήματα τῆς στοργῆς καὶ τῆς τιμῆς καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν ἀπορρέων ἐγκάρδιος χαιρετισμός, ὃν ἡ Ὑμετέρα φίλη Πανιερότης ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐλεύσεως Αὐτῆς ἀπευθύνει ἡμῖν σήμερον διὰ τῶν ὡραίων φράσεων Αὐτῆς ἐξ ἑαυτῆς καὶ ἐκ μέρους τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος, τοῦ περισπουδάστου καὶ ἀγαπητοῦ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας καὶ Πρωθιεράρχου πάσης Ἀγγλίας καὶ συμπάσης τῆς σεβασμίας Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀπηχοῦσιν ἀπήχησιν βαθεῖαν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν καὶ τῶν ἀγαπητῶν ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, οὐ μὴν δ᾽ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὅλῃ ἡμῶν Ἁγίᾳ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

Διότι, ὅπως κατὰ τὴν ἡμετέραν Ἐνθρόνισιν ἐδηλώσαμεν τῷ ἀγαπητῷ ἡμῖν ἀδελφῷ Σεβασμιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Καντουαρίας, αἱ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας σχέσεις, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι καὶ εὐλογίᾳ, ἐξῆλθον ἤδη, ὡς κοινῶς ἀμφοτέρωθεν αἰσθανόμεθα, τοῦ κύκλου τῶν ἁπλῶν φιλικῶν σχέσεων καὶ φιλοφρονήσεων καὶ ἔχουσι χωρήσῃ εἰς τοιαύτην ἐπαφὴν καὶ ἐγγύτητα, ὥστε δικαίως νὰ δύνανται αὗται νὰ ὀνομασθῶσι καὶ σχέσεις ἀδελφικαί, τὰς καλυτέρας δικαιολογοῦσαι ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλον.

Ἡ Ἁγία Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ πασῶν τῶν Ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῆς ἐπιταγῆς τοῦ Κυρίου **ἵνα πάντες ἓν ὦμεν** καλῶς καὶ ἁγνῶς ἐχομένη, μεθ᾽ ἁγνῆς τῆς ἐφέσεως καὶ τῆς προθέσεως ἐπόθησε πάντοτε τὴν ἀποκατάστασιν τῆς θεοπαραγγέλτου Ἑνότητος τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Χριστιανῶν καὶ διαρκῶς περὶ ταύτης πρὸς τὸν Κύριον δέεται καὶ συντρέχει δὲ εὐκαίρως καὶ πᾶν τὸ ἐφ᾽ ἑαυτῇ πράττει, ὡς ἐπιβάλλεται, ὑπὲρ τῆς Ἑνότητος ταύτης. Μετὰ χαρᾶς δὲ βλέπει καὶ βαθύτατα ἐκτιμᾷ ὅτι τοῦ αὐτοῦ ἀκραιφνοῦς Χριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου καὶ ἁγνοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐμφορεῖται καὶ ἡ μεγάλη καὶ σεβασμία Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία, ὡς τοῦτο ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ ἐξεδηλώθη, οὕτω δὲ πολυσημάντως κατεδείχθη καὶ κατὰ

τὸ τελευταῖον μέγα Συνέδριον ἐν Λάμπεθ, ὅτε ἐγένετο ἡ σπουδαία πρώτη μεγάλη ἐπαφὴ Ἀντιπροσώπων τῆς ὅλης ἡμῶν Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῶν πάντοθεν τοῦ κόσμου συνελθόντων σεβασμίων Ἱεραρχῶν τῆς Ἁγίας Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, δικαίως μετ᾿ ἐλπίδων μεγάλων χαιρετισθεῖσα καὶ ἀμφοτέρας τὰς Ἐκκλησίας χαροποιήσασα διὰ τὰ ἐλπιζόμενα ἀγαθὰ ἐπακόλουθα.

Ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἱερῶν τούτων αἰσθημάτων εὐχαριστοῦντες θερμῶς τῇ Ὑμετέρᾳ Πανιερότητι, χαιρετίζομεν ἐγκαρδίως Αὐτὴν ἐπὶ τῇ ἀφίξει Αὐτῆς εἰς ἐπίσκεψιν καὶ τοῦ ἐνταῦθα ἐκλεκτοῦ Αὐτῆς Ποιμνίου καὶ εὐχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος ἐπιδαψιλεύῃ πλουσίαν πάντοτε τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ τῇ Ὑμετέρᾳ Πανιερότητι ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἱερᾶς διακονίας Αὐτῆς, αὔξῃ δὲ καὶ κραταιοῖ τοὺς δεσμοὺς τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν Ἁγίων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν μέχρι τῆς πλήρους Ἑνότητος, εἰς δόξαν Χριστοῦ.

Ἡ Προσλαλιὰ τοῦ Ἁγίου Μιλήτου.

Παρίσταμαι, ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ ἀγαπητοί, ἐν μέσῳ ὑμῶν, κομιστὴς τοῦ ἀδελφικοῦ ἀσπασμοῦ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Φωτίου τοῦ Β΄, πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Ἐπίσκοπον Γιβραλτὰρ κ. Nugent Hicks καὶ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐτοῦ εὐχῆς καὶ εὐλογίας πρὸς τὸ ἐνταῦθα Ποίμνιον αὐτοῦ.

Πρὸς τὴν ἐκδήλωσιν ταύτην τῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς συνενῶ καὶ τὰ θερμὰ συγχαρητήρια τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ γεγονότι τῆς ἀμοιβαίας προσωπικῆς ἀπολαύσεως Ποιμένος καὶ Ποιμνίου.

Ἡ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ ἱστορικῇ Ἕδρᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρουσία τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος, ἐπίσης καὶ διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι ἀφορμὴ χαρᾶς.

Διότι ἔχομεν τὴν εὐχάριστον βεβαιότητα, ὅτι ἡ προσωπικὴ ἐπικοινωνία ἑνὸς ἐπιλέκτου Μέλους τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἱεραρχίας, οἷον ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης, πρὸς τὸν Ἁγιώτατον Οἰκουμενικὸν Θρόνον, σπουδαίως ἐξυπηρετεῖ τὴν ἐκ παραδόσεως φιλίαν μεταξὺ τῆς Σεβασμίας Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου.

Τὴν φιλίαν ταύτην περὶ πολλοῦ ποιούμενον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ἐκπροσωποῦν ἅπασαν τὴν Ὀρθοδοξίαν, μετὰ χαρᾶς πάντοτε διαπιστώνει πόσον ἡ ἀμοιβαιότης ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ τῇ τιμῇ ἔχει προαγάγῃ τὴν προσέγγισιν μεταξὺ τῶν δύο φίλων Ἐκκλησιῶν. Τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ, τὸ ἐσχάτως συνελθόν, ὅπου ἡ Ὀρθόδοξος Ἀποστολὴ ἔτυ-

χεν ἀληθῶς ἀδελφικῆς ὑποδοχῆς, ἀποτελεῖ τὴν καλυτέραν περὶ τούτου ἀπόδειξιν.

Ἐπαναλαμβάνων τὸν ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος πρὸς τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα, καὶ τὴν εὐλογίαν Αὐτῆς πρὸς τὸν εὐσεβῆ Λαὸν τῆς Ἀγγλικανικῆς Παροικίας, ἀναφωνῶ ἐν εὐφροσύνῃ μετὰ τοῦ Προφητάνακτος: «Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ᾽ ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό» (Ψαλμ. 132, 1).

Ἡ Προσαγόρευσις τοῦ Ἁγίου Λαοδικείας.

Πανιερώτατε,

Ἐρχόμεθα ἐξ ὀνόματος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἵνα ἀνταποδώσωμεν Ὑμῖν τὴν χθεσινὴν ἀδελφικὴν καὶ ἀλησμόνητον Ἐπίσκεψίν Σας εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ τὴν θερμὴν εὐχὴν Αὐτῆς ἐπὶ τῇ αὐριανῇ ἀναχωρήσει Σας ἐκ τῆς Πόλεως ἡμῶν. Ἡ Αὐτοῦ Παναγιότης, ὡς καὶ προσωπικῶς Σᾶς ἀνέφερεν, εἶναι συγκεκινημένη μὲ τὰ πορίσματα τῆς Λαμπεθιανῆς Συνδιασκέψεως καὶ φρονεῖ ὅτι ἐγένοντο διὰ ταύτης σπουδαῖα βήματα πρὸς τὴν Ἕνωσιν, τὰ ὁποῖα θὰ καταστῶσι σπουδαιότερα διὰ τῆς καταρτιζομένης νῦν Ἐπιτροπῆς, ἐφόσον ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη θὰ ἔχῃ καιρὸν νὰ μελετήσῃ τὰ ζητήματα τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῶν δύο Ἐκκλησιῶν λεπτομερέστερον καὶ ἀνετώτερον. Ἡ πεποίθησις καὶ ἡ προσωπικὴ γνώμη τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἶναι ὅτι χωροῦμεν ἀσφαλῶς πρὸς τὸ Ἔργον τῆς ἁγίας Ἑνώσεως, γεγονὸς ὅπερ θὰ ἔχῃ κολοσσιαῖα ἀποτελέσματα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας ἐν τῇ ἀδελφικῇ Αὐτοῦ πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα Ἐπιστολῇ, ἣν ἐκόμισεν ἡ Ὑμετέρα Πανιερότης, παρεκάλει ὅπως γίνωσι μεταξὺ Αὐτῆς καὶ τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος συνομιλίαι ἐπὶ τῶν θεμάτων τῆς Λαμπεθιανῆς Συνδιασκέψεως. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης νομίζει ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἀναγκαῖον, ἐφόσον αἱ δύο Ἐκκλησίαι ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου θὰ συναντηθῶσιν ἐντὸς ὀλίγου διὰ τῆς καταρτιζομένης μεγάλης Ἐπιτροπῆς.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνέθεσεν εἰς ἡμᾶς ἵνα ἐκφράσωμεν Ὑμῖν τὴν ἀδελφικὴν χαράν, τὴν ὁποίαν ᾐσθάνθη ἐπὶ τῇ προσωπικῇ γνωριμίᾳ τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος, καὶ τῆς ὁποίας ἐθαύμασεν οὐ μόνον τὸ ἦθος, τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὸν ἅγιον ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τοῦ Ἔργου τῆς Ἑνώσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν φωτεινότητα τοῦ νοῦ καὶ τὴν πλουσίαν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν Ὑμῶν. Σᾶς παρακαλεῖ ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης ὅπως δεχθῆτε τὴν Φωτογραφίαν Της εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀδελφικῆς Ἐπισκέψεώς Σας εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ τῆς προσωπικῆς γνωρι-

μίας Αὐτῆς μετὰ τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος. Ἐπίσης Σᾶς παρακαλεῖ ὅπως γίνητε διερμηνεὺς τῶν ἀδελφικῶν καὶ ἁγίων Αὐτῆς αἰσθημάτων πρὸς τὴν Αὐτοῦ Σεβασμιότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας καὶ ὁλόκληρον τὴν Σεβασμίαν Ἀγγλικανικὴν Ἱεραρχίαν, τὴν ὁποίαν βαθέως τιμᾷ καὶ ἐκτιμᾷ Αὕτη.

Η ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΛΑΜΠΕΘ ΑΓΓΛΟ-ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΔΙΑΣΚΕΨΕΩΣ

Τετάρτη (τελευταία) Συνεδρία.

Ἡ Τετάρτη Συνεδρία ἐγένετο ἐν τῷ Παλατίῳ τοῦ Λάμπεθ τὴν Παρασκευήν, 18ην Ἰουλίου 1930, κατὰ τὴν 11.30 π. μ. ὥραν. Μετὰ προσευχὴν ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας εἶπεν ὅτι ἔρχεται ἐκ τοῦ Παλατίου τοῦ Βούκιγχαμ καὶ ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας ἔδειξε μέγα ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς προόδου τῶν συζητήσεων μεταξὺ τῶν Ἀγγλικανικῶν καὶ Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ, ὅτι συντελεῖται πρόοδος.

Οἰκονομία.

Ὁ Ἐπίσκοπος Gloucester ἐπέστησε τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν Πρακτικῶν τῆς Δευτέρας Συνεδρίας τῆς 16ης Ἰουλίου καὶ ἠρώτησεν ἂν ὀρθῶς ἐνθυμῆται τὴν ἑξῆς δήλωσιν τοῦ Πατριάρχου:

«Ἡ Ἐκκλησία ἔχει πληρεξουσιότητα παρὰ τοῦ Θείου Αὐτῆς Ἱδρυτοῦ, ὅπως ποιῆται χρῆσιν τῆς οἰκονομίας περὶ ζητημάτων ἀφορώντων τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἡ οἰκονομία αὕτη οὐδαμῶς προσκρούει πρὸς τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς Πίστεως».

Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα.

Ὁ Ἐπίσκοπος Gloucester εἶτα ἔδωκε βραχεῖαν περίληψιν τῶν σχετικῶν πρὸς τὰς μυστηριακὰς ἱεροτελεστίας συμπερασμάτων, εἰς ἃ κατέληξαν τὴν προηγουμένην ἡμέραν καὶ εἶτα προέβη εἰς τὸ ἀκόλουθον ἐρώτημα, ποία δηλ. ἡ στάσις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴν παροχὴν Μυστηρίων ὑπὸ Ὀρθοδόξων πρὸς Ἀγγλικανοὺς λαϊκοὺς ἀπομεμονωμένους ἀπὸ τοῦ Ἀγγλικανικοῦ Κλήρου;

Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν ὅτι κατὰ τὰς Ὀρθοδόξους ἀρχὰς Θεία Εὐχα-

ριστία δέον νὰ παρέχηται ὑπὸ Ἱερέων τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας πρὸς μέλη τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας μόνον, ἀλλ' ἀνέφερε παραδείγματα παροχῆς τοῦ Μυστηρίου ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου τῆς Σερβίας Δημητρίου εἰς Ἀγγλικανοὺς ἐν Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὡσαύτως τὴν παροχὴν τῆς Θ. Εὐχαριστίας ὑπὸ τοῦ Ρουμάνου Πατριάρχου Μύρωνος πρὸς τὴν Ἀγγλικανὴν Βασιλομήτορα τῆς Ρουμανίας.

Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Νόβι-Σὰδ ἐδήλωσεν ὅτι προὐκλήθη μεγάλη ἔκπληξις, ἐν Θεολογικοῖς δὲ κύκλοις δυσαρέσκεια...... ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πατριάρχου τῆς Σερβίας, τὴν ὁποίαν ἐμνημόνευσεν ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας· προσέθηκεν ὅτι δύο ἢ τρία μέλη τῆς Συνόδου ἦσαν τότε παρόντα, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ νῦν Πατριάρχου.

Ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας ἐδήλωσεν ὅτι ἐπέτρεψεν ὅπως δοθῇ Θ. Εὐχαριστία εἰς Ἀρμενίους πρόσφυγας ἐν Κερκύρᾳ, ὅταν δὲν εἶχον πλέον Ἀρμένιον Ἱερέα.

Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας εἶπεν ὅτι ἔλαβεν αἴτησιν παρ' Ἀρμενίων ἐν Χαρτούμ, αἰτουμένων ὅπως ὁ Ὀρθόδοξος Κλῆρος ἐπιτραπῇ νὰ παρέχῃ εἰς αὐτοὺς Θ. Εὐχαριστίαν ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως Ἀρμενίου Ἱερέως, ἀλλὰ μετὰ λύπης ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ἀρνηθῇ. Εἶπεν ὅτι τὸ ζήτημα εὑρίσκεται ἔτι ὑπὸ μελέτην καὶ βεβαίως θὰ ἔλθῃ πρὸ τῆς Προσυνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς λῆψιν ἀποφάσεως.

Ὁ Ἐπίσκοπος Gloucester εἶτα ἠρώτησεν ἂν ἐλήφθησαν μέτρα πρὸς τὴν ἑνοποίησιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ.

Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν ὅτι ἡ κατάστασις εἶναι λίαν δυσχερὴς καὶ ὅτι ὑπάρχουσι νῦν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις Ἕλληνες, Σῦροι, Ρῶσσοι καὶ Ρουμᾶνοι Ἐπίσκοποι. Νομίζει ὅτι ἡ ἀρίστη λύσις τό γε νῦν εἶναι ὅπως οἱ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ θεωρῶσιν ἑαυτοὺς ὑπαγομένους εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Ἐπισκόπου τῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ μεταχειρίζονται, μέχρις οὗ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ὡς σύνολον ἀποφασίσῃ περὶ τῆς ἀκολουθητέας ἐν Ἀμερικῇ Ὀργανώσεως.

Κατὰ τὴν περαιτέρω συνδιάλεξιν, ἧς μετέσχον ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων, ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Νόβι-Σάδ, ὁ Ἐπίσκοπος Montreal καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Fulham, ἐδηλώθη ὅτι ἔνθα πρόκειται περὶ Ἐπισκόπου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἐν περιπτώσει ἀμφιβολίας δέον ν' ἀπευθύνηταί τις πρὸς τὸν Πατριάρχην ἢ τὴν Κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης ἐν Ἀνατολῇ, καὶ ἐν ἄλλαις περιπτώσεσι πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

Ὁ Ἐπίσκοπος Gloucester εἶτα ἠρώτησε πότε ὑπάρχει πιθανότης συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου.

Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν ὅτι αὕτη πιθανῶς νὰ συνέλθῃ ἐντὸς ἔτους καὶ θὰ ἔχῃ πληρεξουσιότητα νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τοιούτων ζητημάτων, οἷα τὰ συζητηθέντα ἐν ταῖς κοιναῖς ταύταις Συνεδρίαις.

Ὁ Πατριάρχης εἶτα ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἀπόφασις ἢ ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λάμπεθ θὰ ἀσχοληθῶσι περὶ τὰ ζητήματα ἅτινα συνεζητήθησαν μεταξὺ αὐτῶν, καὶ ἐδήλωσεν ὅτι γενικῶς ἐν τῇ Ἀνατολῇ μετ' ἀγωνίας ἀναμένεται μία διασάφησις ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ἱεραρχίαν αὐτῆς. Ἠρώτησεν ἂν θὰ ἦτο δυνατόν, ἀκολουθουμένου τοῦ ὑποδείγματος τῆς ἀπαντήσεως τῶν Ἀρχιεπισκόπων Καντουαρίας καὶ Ὑόρκης πρὸς Λέοντα XIII, ὅπως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας ἢ οἱ Μητροπολῖται τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἀποστείλωσιν Ἐπιστολὴν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, διαπραγματευομένην ἰδιαιτέρως τὸ ζήτημα τῆς Χειροτονίας ὡς Μυστηρίου. Ἂν τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, ὑπέδειξεν ὅτι ἴσως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας θὰ ἠδύνατο νὰ γράψῃ μίαν Ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην, πραγματευομένην περὶ τοῦ ζητήματος, ὁμοίας φύσεως πρὸς ἐκείνην, διὰ τῆς ὁποίας προσεκάλει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον νὰ πέμψῃ Ἀποστολήν.

Ὁ Ἐπίσκοπος Gloucester εἶπεν ὅτι ἐλπίζει ὅτι τοιαύτη δήλωσις θὰ ἠδύνατο νὰ περιληφθῇ ἐν τῇ Ἐκθέσει τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Λάμπεθ πρὸς τὴν Ὁλομέλειαν τοῦ Συνεδρίου καὶ ὅτι τὸ ὅλον ζήτημα θὰ τύχῃ προσοχῆς.

Ὁ Πατριάρχης εἶτα ἠρώτησεν ἂν ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία δέχεται τὴν 7ην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Ὁ Ἐπίσκοπος Gloucester ἀπήντησεν ὅτι αὐτὸς προσωπικῶς εἶναι πάντοτε ὅλως ἕτοιμος νὰ δεχθῇ τοὺς Κανόνας τῆς 7ης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἠρώτησεν ἂν ἡ Ἔκθεσις ἐν τοῖς ὑποβληθεῖσιν «ὅροις μυστηριακῆς Ἐπικοινωνίας» περὶ τῶν Εἰκόνων ἱκανοποιῇ τοὺς Ὀρθοδόξους.

Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν ὅτι ἡ Ἔκθεσις εἶναι ἀνεπαρκὴς καὶ ὑπέδειξεν ὅτι ἱκανοποιητικὴ Ἔκθεσις ἐγένετο πρὸ 10 ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Gloucester κατὰ τὴν συνάντησιν Ἀγγλικανῶν Θεολόγων μετὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ ἄλλων Ἀνατολικῶν Θεολόγων ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῆς Ἱερουσαλὴμ (Οὐέστμινστερ Ἄμπυ).

Ὁ Ἐπίσκοπος Gloucester εἶπεν ὅτι θὰ προσπαθήσῃ νὰ εὕρῃ γραπτόν τι σημείωμα τῆς Ἐκθέσεως ἐκείνης, ἀλλ' εἶπεν ὅτι τὸ ὅλον ζήτημα εἶναί

πως περίπλοκον καὶ θὰ ἦτο ὀρθὸν ὅπως συζητήσῃ αὐτὸ ἡ κοινὴ Ἐπιτροπή, ἥτις ἐγένετο πρότασις, ὅπως διορισθῇ.

Εἶτα ἡ Συνδιάσκεψις προέβη εἰς τὴν συζήτησιν περιλήψεως, ἥτις προπαρεσκευάσθη, καὶ ἐζήτησεν ἐν λεπτομερείᾳ τὰς παραγράφους αὐτῆς.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀποστολὴ ἔλαβε τὴν περίληψιν μεθ' ἑαυτῆς ἐν τῇ ἐλπίδι, ὅτι θὰ ὑπογράψωσιν αὐτὴν τὴν ἑπομένην πρωΐαν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην προσελθὼν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας ἐξέφρασε τὰς θερμὰς αὐτοῦ εὐχαριστίας πρὸς τὴν Ἀποστολὴν καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας καὶ τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ γενομένῃ προόδῳ καὶ τοῖς ἐπιτευχθεῖσιν ἀποτελέσμασιν.

Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἐξέφρασε καὶ αὐτὸς τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ καὶ τὰς εὐχαριστίας ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς Ἀποστολῆς.

Ἡ Συνδιάσκεψις τότε διελύθη καὶ τὰ μέλη αὐτῆς μετέβησαν εἰς τὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Παλατίου τοῦ Λάμπεθ, ἔνθα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας ἀνέπεμψε δεήσεις καὶ ἔδωκε τὴν εὐλογίαν.

Ὡσαύτως ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ηὐλόγησε τοὺς παρόντας.

Γεώργιος Chichester.
Ὁ Κερκύρας Ἀθηναγόρας.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑΝ ΤΟΥ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΠΡΩΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΤ'

Αἱ ἀποδοθεῖσαι ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Λαοῦ ἐπικήδειοι τιμαὶ εἰς τὸν ἀείμνηστον Πατριάρχην πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνον ΣΤ' ὑπῆρξαν ἀνάλογοι πρὸς τὴν ζωηρὰν συγκίνησιν καὶ τὴν βαθεῖαν θλῖψιν μεθ' ὧν ἐγνώσθη ἁπανταχοῦ ἡ τελευτὴ αὐτοῦ.

Τὸ θλιβερὸν ἄγγελμα ἐκόμισαν εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Ἱεραρχίας, εἰς τὴν Βουλὴν καὶ εἰς τὴν Γερουσίαν οἱ οἰκεῖοι Πρόεδροι διὰ λόγων ἀπηχούντων βαθεῖαν συγκίνησιν καὶ σεβασμὸν πρὸς τὸν ἐκλιπόντα Πατριάρχην, τὸ δὲ πένθος συνεμερίσθη ἥ τε Ἱεραρχία καὶ τὰ δύο Νομοθετικὰ Σώματα, διακόψαντα τὰς Συνεδρίας αὐτῶν.

Ἀποφασισθέντος ὅπως ἀποδοθῶσι τιμαὶ ἀρχηγοῦ Κράτους εἰς τὸν σεπτὸν Νεκρόν, τὰς λεπτομερείας τῆς Ἐπικηδείου Τελετῆς καὶ τῆς ὅλης νεκρωσίμου πομπῆς καθώρισεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθη-

νῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ κ. Παπαδάτου, ὑφυπουργοῦ τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου.

Ἅμα τῷ θλιβερῷ ἀγγέλματι ἡ Α. Μακαριότης, προσελθοῦσα μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου, ἀνέγνω τὰς νενομισμένας ἐπὶ τῷ Νεκρῷ εὐχάς, μεθ' ὃ τὸ σεπτὸν σκῆνος, ἐκκομισθὲν ἐν μέσῳ τιμητικῆς φρουρᾶς, ἀπετέθη ἐπὶ ὀκρίβαντος ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ εἰς προσκύνησιν τοῦ κατὰ μυριάδας προσελθόντος Λαοῦ.

Τὴν ἐπιοῦσαν, 29 Νοεμβρίου, ἡμέραν Σάββατον, ἐτελέσθη ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ ἐπιμνημόσυνος Λειτουργία, ἱερουργοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπακτίας κ. Ἀμβροσίου, αὐθημερὸν δέ, περὶ ὥραν 16, διεξήχθη ἡ Ἐπικήδειος Τελετὴ ἐν μέσῳ γενικῆς συγκινήσεως καὶ ἀπειροπληθοῦς Ἐκκλησιάσματος. Προέστη ταύτης ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ πολλῶν Ἱερέων καὶ διακόνων. Κύκλῳ τοῦ σεπτοῦ Νεκροῦ ἔστησαν σύμπασα σχεδὸν ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εὑρισκομένη ἐν Ἀθήναις διὰ τὰς ἐργασίας τοῦ ἐτησίου Πανιεραρχικοῦ Συνεδρίου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Χρύσανθος, Ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ καὶ ἄγων τὸ πένθος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολῖται Κεντρῴας Εὐρώπης κ. Γερμανὸς καὶ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἀθηναγόρας, ὁ Ἐξοχώτατος Πρωθυπουργὸς κ. Ἐ. Βενιζέλος μετὰ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀντιπρόσωπος τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ὁ ἱερὸς Κλῆρος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, Ἀντιπροσωπεῖαι τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας, ἱκανοὶ ἐκ τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος, ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου μετὰ τῆς Συγκλήτου, οἱ Πρόεδροι τῶν Πολιτικῶν Κομμάτων, οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν τῷ Στρατῷ καὶ τῷ Στόλῳ, ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων καὶ ἄλλοι Ἐπίσημοι.

Μετὰ σύντομον καὶ βαθυστόχαστον Προσφώνησιν τοῦ προεξάρχοντος Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ὡραιότατον Ἐπικήδειον Λόγον ἐξεφώνησεν ἀπ' ἄμβωνος ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Χρύσανθος, ἐξάρας τὴν ἀφωσιωμένην διακονίαν τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου.

Κατὰ τὴν ἐκ τοῦ Ναοῦ ἐκφορὰν προηγεῖτο ἴλη Ἱππικοῦ, εἵποντο οἱ Μαθηταὶ τῶν Σχολῶν Εὐελπίδων καὶ Ἰατρικῆς, ἡ Στρατιωτικὴ Μουσικὴ καὶ οἱ Μαθηταὶ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, μετ' αὐτοὺς δὲ ἐφέρετο ὁ τίμιος Σταυρὸς μετὰ τῶν ἑξαπτερύγων, παρηκολούθει ὁ ἱ. Κλῆρος, ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς, τὸ δὲ κέντρον τῆς ὅλης μακρᾶς ταύτης παρατάξεως ἀπετέλει τὸ σεπτὸν τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Σκῆνος, αἰρόμενον ὑπὸ Ἱερέων, τοῦ Δημάρχου καὶ

τοῦ Φρουράρχου Ἀθηνῶν, τῶν ταινιῶν κρατουμένων τιμητικῶς ὑπὸ δύο Μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν Προέδρων Βουλῆς καὶ Γερουσίας, παρηκολούθουν μετὰ ταῦτα οἱ οἰκεῖοι, ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ τὰ Μέλη τῆς Κυβερνήσεως, οἱ Ἐπίσημοι καὶ πλῆθος πολὺ Λαοῦ. Πλήθη Λαοῦ ὡσαύτως κατέκλυσαν τὰ πεζοδρόμια τῶν ὁδῶν Μητροπόλεως, Εὐαγγελιστρίας, Ἑρμοῦ, Ἀμαλίας, Συγγροῦ καὶ Ἀναπαύσεως, φρουρουμένων ἁπασῶν ὑπὸ Στρατοῦ, ἀπονέμοντος τὰς νενομισμένας τιμάς.

Μετὰ καταλλήλους Προσφωνήσεις ἐν τῷ Νεκροταφείῳ ἀπὸ μέρους τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χαλκίδος καὶ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Χρ. Ἀνδρούτσου, ὁ Νεκρὸς τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου ἐτάφη μεταξὺ τοῦ Ναϊδρίου καὶ τοῦ Μνημείου Ἀβέρωφ.

Ἡ μνήμη τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως ***Κωνσταντίνου ΣΤ´*** ἐτιμήθη καὶ δι᾽ ἐπιμνημοσύνων δεήσεων καὶ πενθίμων κωδωνοκρουσιῶν καθ᾽ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, πλεῖστα δὲ Σωματεῖα ἐξέδωκαν ψηφίσματα συμμετοχῆς εἰς τὸ γενικὸν Πένθος καὶ ἀπέστειλαν βοηθήματα εἰς φιλανθρωπικὰ Ἱδρύματα.

ΑΠΟ ΤΑΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΣΚΑΛ

Μικρὰ πράγματα μᾶς παρηγοροῦν, διότι μικρὰ πράγματα μᾶς λυποῦν.

* * *

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἓν ἀπὸ τὰ θαυμάσια τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας εἶναι ὅτι αὕτη συμφιλιώνει τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸν ἑαυτόν του, συμφιλιώνουσα αὐτὸν μὲ τὸν Θεόν· ὅτι καθιστᾷ εἰς αὐτὸν τὴν θέαν τοῦ ἑαυτοῦ του ὑποφερτήν, καὶ καθιστᾷ τὴν μόνωσίν του καὶ τὴν ἀνάπαυσίν του πολὺ περισσότερον εὐχάριστον παρ᾽ ὅσον ἡ κίνησις καὶ ἡ ἐπικοινωνία τῶν ἀνθρώπων.

ΕΚ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΓΙΩι ΟΡΕΙ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΙΒΗΡΩΝ

Βυζαντιναὶ Διαθῆκαι.

Προβαίνοντες εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν Ἐγγράφων τοῦ Ἀρχείου τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἰβήρων ποιούμεθα ἔναρξιν ἐκ τῶν κάτωθι δύο Διαθηκῶν δύο Μεγιστάνων τῆς αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς τοῦ Βυζαντίου, ἤτοι τοῦ ***Συμβατίου Κουροπαλάτου τοῦ Πακουριανοῦ,*** τοῦ μετὰ ταῦτα Σάββα μοναχοῦ· καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ ***Καλῆς, θυγατρὸς Βασιλακίου Κουροπαλάτου,*** τῆς μετὰ ταῦτα Μαρίας μοναχῆς. Σπουδαιότατα ἔγγραφα καὶ ἄξια πολλῆς μελέτης, εἰς τὰ ὁποῖα βλέπει τις, ὡς ἐν κινηματογράφῳ παρελαύνουσαν μίαν σκηνοθεσίαν τοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν. Ἤθη, ἔθιμα, ψυχολογίαν, θρησκοληψίαν, θεοσέβειαν, οἰκιακὴν δίαιταν, κοινωνικὴν διαβάθμισιν, ἱστορίαν, νομοθεσίαν, συνδυασμὸν διαφόρων συναισθημάτων: τοῦ ἀνθρώπου τῆς σαρκός, καὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ πνεύματος· τοῦ μεγιστάνος καὶ τοῦ μοναχοῦ· τῆς Δεσποτείας καὶ τῆς οἰκετείας· τοῦ ἐλέους καὶ τοῦ οἴκτου· «πάλην μεταξὺ τοῦ Νόμου τοῦ ἐν τοῖς μέλεσι» καὶ τοῦ ἑτέρου Νόμου «τοῦ Νόμου τοῦ νοός», ὡς ἔβλεπε τούτους ἀντιστρατευομένους καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος.— Καὶ ἐνῷ ἀποτάσσεται τοῖς γηΐνοις καὶ ποθεῖ τὰ οὐράνια, ἀπολοφύρεται εἶτα ἡ Κουροπαλατίνα τὸν «ἀποιχόμενον Συμβάτιον» οἴμοι! λέγουσα τῇ τρισαθλίᾳ, διότι αἰφνιδίως ἐκεῖνος τῶν τῇδε ἀπέπτη, ἐν αὐτῷ τῷ τῆς νεότητος ἄνθει». Καὶ προκειμένου μὲν περὶ τοῦ ἑαυτῆς σώματος, ἀποκαλεῖ αὐτὸ «ρυπαρόν»· προκειμένου ὅμως περὶ τοῦ Συμβατίου της «μεθ' οὗ μικρὸν συνεβίωσε, ἀποκαλεῖ ἐκεῖνο «τὸ ποθεινότατον ἐμοὶ ἐκείνου σῶμα».

Καὶ ἄλλοτε ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ Ἁγιορειτικὸς μοναχισμός, εἶναι διάφορος τοῦ μοναχισμοῦ τῆς Νιτρίας καὶ τῆς Θηβαΐδος, τῆς Συρίας καὶ τῆς Παλαιστίνης· ὁ μοναχισμὸς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἤτοι τῶν δουκῶν καὶ τῶν Κουροπαλατῶν, τῶν Ἀθανασίων καὶ τῶν Τορνικίων, τῆς Πλακιδίας καὶ τῆς Θεοφανοῦς, τῶν Τσιμισκήδων, τῶν Νικηφόρων, τῶν Βασιλείων τῶν Βουλγαροκτόνων, εἶναι διάφορος τοῦ μοναχισμοῦ τῶν ἀσκητῶν τῆς Ἐρήμου, ἤτοι τοῦ μοναχισμοῦ τῶν Ἀντωνίων καὶ τῶν Παχωμίων καὶ τῶν Ἀρσενίων· διαφέρει δὲ καὶ τοῦ μοναχισμοῦ τοῦ Μ. Βασιλείου, καὶ ἔτι καὶ αὐτῶν τῶν Στουδίων.— Ἡ θεμελιώδης αὕτη παρατήρησις ἐξάγεται ἐκ τῆς μελέτης τῶν Τυπικῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τῶν αὐτοκρατορικῶν Χρυσοβούλλων, καὶ πάντων τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῶν ἱερῶν Μονῶν ἀνεκδότως ἀποκειμένων.

Καὶ ἐνῷ τὸν μοναχισμὸν τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Νιτρίας χαρακτηρίζει ἡ διηνεκὴς πάλη τοῦ πνεύματος κατὰ τῆς ὕλης, ἐνταῦθα ἔχομεν ἐναρμονισμόν, τρόπον τινά, καὶ ἰσοζυγίαν καὶ ἰσοστάθμισιν ταύτης πρὸς ἐκεῖνο. Ἄσκησις καὶ αὐστηρία καὶ ξηροφαγία καὶ χαμευνία ἐκεῖ· βόες καὶ αἶγες καὶ γάλα καὶ οἴνου μέτρα πολλὰ

---

(1) Σύνταγμα τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων ὑπὸ Γ. Α. Ράλλη καὶ Μ. Ποτλῆ Τόμ. Ε' σελ. 394.

ἐνταῦθα, καὶ θεραπεία τοῦ σώματος καὶ τῆς σαρκὸς λελογισμένη καὶ ἄσκησις τῆς ἀρετῆς συμφωνοτέρα καὶ συμβιβαστικωτέρα πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου, πρὸς τὸ «καὶ ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κακεῖνα μὴ ἀφιέναι».

Ἡ ὁλοκλήρωσις τῆς ἐρεύνης τῶν ἁγιορειτικῶν Ἐγγράφων καὶ ἡ ἐπ' αὐτῶν ἐπιστημένη μελέτη, πρόκειται νὰ παρουσιάσῃ τὸν Ἁγιορειτικὸν Μοναχισμὸν ὡς ἀριστοτεχνικὸν πολιτειακὸν Ὀργανισμόν, πάντοθεν περιθριγκωμένον καὶ ἀπὸ παντοίας καὶ ποικίλης ἔξωθεν προσβολῆς κατωχυρωμένον, καὶ οἱονεὶ ἄνωθεν ἔχοντα τὴν ἑαυτοῦ σύστασιν, διὰ τὴν μέλλουσαν ἀποκαλυφθῆναι δόξαν τῆς Ἐκκλησίας, τοῖς γε νοῦν ἔχουσιν.

Ἡ δημοσίευσις τῶν Ἐγγράφων, οἷον τὰ κατωτέρω, ἐκ τῶν ἀρχείων τῶν ἱερῶν Μονῶν, πλὴν τῆς σημασίας τὴν ὁποίαν ἐνέχει διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἰδικῶς, ἀναμφιβόλως ἀποτελεῖ ἐξ ἄλλου, καὶ σήμερον ἔτι, τὸν ἀνημμένον ἐκεῖνον πυρσόν, ὅστις δαδουχεῖ τὸν ἐρευνητήν τῆς Ἐπιστήμης εἰς τὰς ἀφεγγεῖς καὶ πολυδαιδάλους στοὰς τῆς εὐκλείας τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ.

Πόσα δὲν ἔχει τις π. χ. νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ εἰς τὰ κατωτέρω Ἔγγραφα, ὅπου ἑκάστη λέξις καὶ φράσις μύριον ἐπιδέχεται σχολιασμόν; Τίς δὲ δὲν ἔχει νὰ ζηλεύσῃ τὸν ἰδιαίτερον κοιτῶνα τῆς Κουροπαλατίνας, μὲ τὸν διάκοσμον τὸν σεμνὸν ἐν τῇ παρθενικῇ ἁγνότητι καὶ ἀριστοκρατικὸν ἐν τῇ πολυτελείᾳ καὶ τῇ εὐμαρείᾳ; ὅπου εὐαρμόστως ἐναρμονίζεται ἡ θεοσέβεια τῆς καλῆς λεγομένης ἀνατροφῆς, πρὸς τὸν ἵμερον τῆς νεότητος καὶ τὴν αἰδημοσύνην τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας; ὅπου ἐναλλὰξ παρελαύνουσιν αἱ ἅγιαι εἰκόνες καὶ τὰ βιβλία τὰ Ἐκκλησιαστικά, πρὸς τὰ «βηλάρια τὰ ὀξέα», «τοὺς μανδύας μὲ τὰ μαργαριτάρια», «τὰ ζωσμάτια τὰ πράσινα», «τὰ βραχιόνια τὰ χειμευτά», «τὰ καυκία τὰ διάχρυσα», «τὰ οἰνανθόρια τὰ διώτια», «τὰ χερνιβόξευτα τὰ σκεπαστά», «τὰ φουφούδια», «τὰ καφούρια», «τὰ κανεῖα», «τὰ σάγεια», «τὰ πεκούλια», «τὰ ἐνόπλια», «τὰ βλατία» τά; ***Πετροσίλυτρα*** καὶ τόσα ἄλλα ἐντρυφήματα τῶν Βυζαντινολογούντων;

Καὶ πόσος ἄλλος πλοῦτος φιλολογικός, ἱστορικός, νομοθετικός....... ἐπιστημονικός, δὲν ἐγκλείεται εἰς τὰς Ἁγιορειτικὰς Μονάς, εἰς τὸν ὁποῖον φέρελπις ἀπὸ σήμερον ἀποδύεται ὁ ἀναμορφούμενος Ἁγιορείτης μοναχὸς διὰ τῆς ἐπ' αἰσίοις ἱδρύσεως καὶ ἀνασυστάσεως τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς;

ΙΩΑΚΕΙΜ ΙΒΗΡΙΤΗΣ

* * *

Α΄

Διαθήκη τοῦ Συμβατίου Κουροπαλάτου τοῦ Πακουριάνου, τοῦ μετὰ ταῦτα Σάββα τοῦ Μοναχοῦ.

«Οὐδὲν εἰσενεγκόντες εἰς τὸν κόσμον, οὔτε ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα» τῆς θείας ἤκουσα Γραφῆς λεγούσης με... τῇ πείρᾳ τῶν πραγμάτων τοῦτο μεμάθηκα ὅτι «οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὃς ζήσεται, καὶ οὐκ ὄψεται θάνατον».—Διά τοι τοῦτο κἀγὼ Συμβάτιος Κουροπαλάτης ὁ Πακουριάνος,

Θεοῦ χάριτι ὅλος ὑγιὴς ὤν, καὶ τὰς φρένας σώας καὶ ἐρρωμένας ἔχων· πτοούμενος δὲ τὸ ἄδηλον καὶ ἀπαραίτητον τοῦ θανάτου φρικτὸν μυστήριον· καὶ εἰς νοῦν λαβὼν τὸ [2-3λ.]. . . πολλάκις καὶ ἐπ' ἐμοὶ ἐπέλθῃ ἄφνω τοῦ θανάτου . . . . καὶ ἄδηλα καὶ ἀδιατύπωτα τὰ κατ' ἐμὲ ἐαθῶσιν· Ἐν τούτῳ ἠθέλησα σήμερον φανερὰν διαθέσθαι. Καὶ γὰρ ὅτε νομίμως συνήφθην πρὸς γάμου κοινωνίαν, Καλῇ τῇ γνησίᾳ θυγατρὶ Βασιλακίου Κουροπαλάτου τοῦ ἀποιχομένου καὶ Ζωῆς Κουροπαλατίνας παρέλαβον εἰς πρόσωπον (1) καὶ προῖκα αὐτῆς λίτρας πεντήκοντα διὰ χαράγματος, δι' ὧν καὶ ἐξωνησάμην ἀργύρεια σκεύη διάφορα, ἅτινα καὶ κατέχονται παρ' αὐτῆς. . . χρόνους τινὰς ἀμφότεροι συμβιοτεύσαντες, ἄτεκνοι, ὡς ὁ Θεὸς ἠθέλησε διεφυλάχθημεν. Καὶ βούλομαι τὸ συμφωνηθὲν αὐτῇ ὑποβολοθεώρετ//ρ/ον (2) λήψασθαι ἀπὸ τῆς κινητῆς μου ὑποστάσεως, καὶ ὑπὲρ ἀνδρῴας φιλοτιμίας καὶ λεγάτου κομίσασθαι ταύτην κατὰ τελείαν καὶ ἀναφαίρετον δεσποτείαν, τὸ προάστειόν μου τὴν Ραδολήβους· τὸ ἕτερον Προάστειόν μου τὸ λεγόμενον Σουδάγα καὶ παρὰ τοῦ Βασιλέως τοῦ ἁγίου δωρηθέν μοι τὸ κατὰ τὸ θέμα τῆς Μακεδονίας διακείμενον· καὶ τὸ ἕτερον Προάστειόν μου τὴν Βελημίσδαν. Ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ τὰ ἐν τοῖς γαμηλίοις ἡμῶν Συμφώνοις ἀναγραφόμενα κτήματα εἰς πρόσωπον αὐτῆς· καὶ τὰ περὶ αὐτῶν διοικοῦσα καὶ οἰκονομοῦσα ἐν ζωῇ καὶ μετὰ θάνατον αὐτῆς ὡς βούλεται καὶ θέλει ἔχει. Ἐκ δὲ τῷ Κραταιῷ καὶ ἁγίῳ ἡμῶν Βασιλεῖ ὑπὲρ λεγάτου καὶ μικρᾶς ὑπομνήσεως ἀπὸ τῶν ἐχόντων μοι εὑρεθῆναι εὐνούχων ἀλόγων ἄλογα ὀκτώ. Τῷ δὲ αὐταδέλφῳ μου τῷ Μαγίστρῳ Κὺρ Σεργίῳ καταλιμπάνω ὑπὲρ λεγάτου καὶ μνήμης μου χάριν, τὸ Προάστειόν μου τὴν Μουστενιάνην· καὶ ἀπὸ τῶν εὑρεθησομένων μοι σφακτῶν καὶ ἀγελάδων ἐν τῇ τελευτῇ μου τὰ ἥμίση· καὶ ἀπὸ τῶν φορβαδίων μου, φορβάδια εἴκοσιν. Ἔτι ἐῶ καὶ ὑπὲρ λεγάτων καὶ μνήμης μου χάριν Νικήτα ἀέδει (;) τῷ γυναικαδέλφῳ μου τὸ χρυσοῦν μου σελοχάλινον. Θωμᾶ (;) τῷ ἀνθρώπῳ μου τὸ ἱμάτιόν μου τὸ δωρηθέν μοι παρὰ τοῦ Βασιλέως ἡμῶν τοῦ ἁγίου. Τὸ ὀξύ μου ἱμάτιον τὸ μετὰ τῆς γούνας, καὶ τὸ καβάδιόν μου τὸ χρυσοῦν. Τῷ δὲ ἀνθρώπῳ μου τῷ ἀπεγαρίπῃ (;), ἐῶ ἱμάτια χάσδια δύο· ἐξ ὧν τὸ ἓν μετὰ γούνας ἄσπρης. Καὶ ὅσοι ἕτεροι ἴδιοι μου ἀμνημόνευτοι εὑρεθῶσι, λάβωσιν ἀνὰ φο̄ (?) ἓξ. Τῷ Βασιλικῷ βεστιαρίῳ ἀφίημι νόμισμα ἕν. Καὶ τοὺς μάρτυρας τῆς παρούσης μου διατυπώσεως σὺν τῇ Γραφεῖ ταύτης, ἀνὰ νομίσματα τρία. Ὅσα δὲ ψυχάρια εὑρεθῶσί μοι ἀρρενικά, θέλω τοῦ ἀπέρχεσθαι ἀπὸ ὥρας καὶ ἡμέρας τῆς ἐμῆς τελευτῆς, ἐλεύθερα τοῦ ζυγοῦ τῆς

---

(1) «ἄσωπον» οὕτως ἔχει τὸ ἔγγραφον.

(2) «ὑπόβολον» καθὼς καὶ «θεώρετ/ρ/ον» τὰ προγαμιαῖα δῶρα [ὅρα Λεξικόν].

δουλείας, κομιζόμενα ἅπαντα τὰ πρὸς φορεσιὰν αὐτῶν ἱμάτια καὶ ἐγκοιτα καὶ πεκούλια. Ἔτι δὲ καὶ τὰ ἄλογα καὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ λεγάτων καὶ ψυχικήν μου σωτηρίαν (2-3λ.)... Ὅσοι δὲ χοῖροί μοι εὑρεθῶσι προστάσσω τοῦ ἐπιμοιρασθῆναι παρά τε τῆς συμβίου μου καὶ τοῦ αὐταδέλφου μου ἐπίσης.— Τὸ δὲ ταπεινὸν καὶ ἁμαρτωλόν μου λείψανον, βούλομαι τοῦ ἀποκομισθῆναι καὶ τεθῆναι ἐν τῇ Σεβασμίᾳ μονῇ τοῦ Ἁγίου Ὄρους τῶν Ἰβήρων. Καὶ παράσχῃ ἡ σύμβιός μου ὑπὲρ καταθεσίμου, εἴ τι ἂν συμφωνήσῃ μετὰ τῶν ἐκεῖ ἀσκούντων μοναχῶν. Καὶ ὑπὲρ ψυχικῆς μου σωτηρίας εἰς διανομὴν πενήτων ἐπιδώσει ἀρ' οὗπερ κέκτημαι χρυσίου τὰς δώδεκα τροχων (;) λίτρας· ἐξ ὧν τὰς ἓξ χιχάτ (;)· τὰς ἑτέρας δὲ ἓξ πρωτοχαραγ. τὰς ἓξ χιχατ. λίτρας, καὶ γένημα χιλιάδας τρεῖς· τὰς δὲ ἑτέρας ἓξ πρωτοχαραγ. ἐπιδώσει πρὸς τοὺς ἔχοντας εὑρεθῆναι ἐκδουλεύοντάς με ἐλευθέρους ἀνθρώπους μου. Τούτων δὲ πάντων τῶν παρ' ἐμοῦ διορισθέντων καὶ διατυπωθέντων ἐξερχομένων καὶ ἀποπληρουμένων, τὰ ἔχοντα περισσεῦσαι εἰς τὴν ἐμὴν περιουσίαν καὶ ὑπόστασιν, ἀπό τε νομισμάτων, εἰδῶν γεννημάτων καὶ λοιπῶν· ἔτι καὶ αὐτῶν τῶν οἰκετικῶν θηλυκῶν μου ἀσώπων, (3) θέλω τοῦ κατακληρονομῆσαι ταῦτα πάντα παρὰ τῆς δηλωθείσης ποθεινοτάτης συμβίου μου Κυρ. Καλῶς, τῆς καλῆς καὶ πρεπόντως ἐκδουλευσάσης καὶ ἀναπαυσάσης με, καὶ αὐτὴ ποιήσει τὴν ἔξοδον τῆς κηδείας τοῦ λειψάνου μου, σὺν τοῖς τριτοεννάτοις καὶ τεσσαρακοστοῖς μου· ἔτι δὲ καὶ λειτουργικοῖς καθὼς ὁ Θεὸς αὐτὴν ὁδηγήσει. Ταύτην δὲ τὴν ποθεινοτάτην καὶ γνησίαν μου...... καταλιμπάνω Ἐπίτροπον ἀνάγραφον, ἀνεπιτήρητον καὶ ἀλογάριαστον ταύτης μου τῆς φανερᾶς διατυπώσεως καὶ τὴν ψυχήν μου εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς ἀνατίθημι· συνεπιτροπήσει δὲ αὐτῇ (2-3λ.)... ἠγαπημένος μου αὐτάδελφος· ἐγὼ γὰρ γινώσκω τὴν...... (23λ.) ἀγάπην, ἣν πρός με οὗτοι κέκτηνται· ἐξαιρέτως δὲ ἡ σύμβιός μου καὶ οὐ μὴ ἀμελήσωσι τὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ταπεινῆς καὶ ἁμαρτωλῆς μου ψυχῆς, ἀλλὰ σπουδάσωσι τοῦ ἐλεῆσαι αὐτήν, ἐν τούτῳ μετὰ Θεὸν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἀνεθέμην ταύτην. Καὶ αὐτοὶ ὡς ποιήσωσι μετ' αὐτῆς τὰ ἀντάξια λήψονται παρὰ τοῦ μισθαποδότου καὶ ἐλεήμονος Θεοῦ ἡμῶν, ἐν τῷ παρόντι βίῳ καὶ τῷ μέλλοντι αἰῶνι· ὅτε γυμνοὶ καὶ τετραχηλισμένοι πάντες μέλλομεν στῆναι τῷ φοβερῷ καὶ ἀδεκάστῳ αὐτοῦ βήματι. Οὐ βούλομαι δὲ τὴν συμβίαν μου ὅλως παρά τινος λογαριάζεσθαι, εἴτε τῶν συγγενῶν μου, ἢ ἐκ τῶν τοῦ νόμου. Ἐγὼ γὰρ οὐχ ὑποχρεωστῶ πρός τινά τι τὸ σύνολον, ἢ παρακαταθήκην τινὰ ἔλαβον ἐξ οἱουδήτινος προσώπου· οὐδὲ δίκην τινὰ ἐπάξει κατὰ τῆς περιουσίας καὶ ὑποστάσεώς μου, ἢ πρὸς

(3) **προσώπων ?**

μετ. . . . . γένηται τῆς παρούσης μου φανερᾶς διατυπώσεως. Καὶ τὴν σύμβιον καὶ Ἐπίτροπόν μου , ἢ τὸν αὐτάδελφόν μου παρενοχλεῖ, ἢ παραπικράνει, ἢ διασείσει, τὸ τοιοῦτον πρόσωπον, κἂν ξένον, κἂν ἴδιόν μου ὑπάρχῃ, μὴ μόνον μὴ εἰσακούηται, εἰς εἴτι ἂν κινεῖ καὶ λέγει, καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἁγίων κατάκριμα ἐπισπᾶται καὶ κληρονομεῖ καὶ τὴν ἀρὰν τῶν τιη' ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων καὶ τῇ μερίδι τοῦ Ἰούδα συγκατατάσσεται, καὶ τῶν εἰπόντων τὸ «ἆρον, ἆρον, σταύρωσον» τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ προσεπισπᾶται καὶ τὴν ἀρὰν ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Καὶ εἰ λεγατάριός ἐστιν, ἐκπίπτει καὶ τοῦ λεγάτου αὐτοῦ, καὶ δίδοται καὶ τοῦτο ψυχικῆς μου ἕνεκεν σωτηρίας. —Ἐγράφη διὰ Ἰωάννου Νοταρίου τοῦ Ταβουλαρίου τοῦ Ἁγιοτεσσαρακοντίτου Μηνὶ Ἰανουαρίῳ Κῦ (4) ἰνδ. γ' Ἔτει ͵ϛφπη'. Κατὰ παρουσίαν τῶν ἐν τῇ πρωτοτύπῳ διατυπώσει ὑπογραψάντων καὶ σφραγισάντων μαρτύρων, ἤγουν Λέοντος ἱερέως καὶ Πρωτοπαπᾶ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τῶν Καρβωνάρων — Θεοδώρου πρεσβυτέρου τοῦ ἁγίου Προκοπίου τῆς Βιγλενδίας τοῦ Κονδίου. — Νικολάου πρεσβ. τοῦ Τιμίου Προδρόμου τοῦ Θρακη(σίου).— Γεωργίου πρεσβ. τοῦ Ἀμωρεινοῦ τοῦ Οἴκου τοῦ Διαθέτου. — Νικηφόρου Διακόνου καὶ Βασιλικοῦ κληρικοῦ τοῦ Ὑψινικοῦ(;). — Νικολάου Διακόνου τοῦ ἁγιομ.(5) καὶ Ἰωάννου Κριτοῦ καὶ Ταβουλλαρίου τοῦ ἁγιοτεσσαρακοντίτου † — Μηνὶ Ἰανουαρίῳ δεκάτη, ἔτους ͵ϛχα'. Ἀντεβλήθη τὸ παρὸν ἴσον μετὰ τῆς πρωτοτύπου φανερᾶς Διαθήκης Συμβατίου Κουροπαλάτου Πακουριάνου ἐν τῷ Πανσέπτῳ Ναῷ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῷ ἐν τῷ Φόρῳ. Ἐνώπιον τοῦ Πανυπερλάμπρου Πρωτοπροέδρῳ Κριτῇ τοῦ Βολεροῦ καὶ Κοιαίστορος Κυρ. Γεωργίου τοῦ Νικαέως καὶ εὑρεθεῖσα ἰσάζουσα ὑπεγράφη διὰ Γεωργίου ἀντιγραφέως τοῦ Καλοσκεπάστου.—

Σιγνον Μα	ρίας μοναχῆς Συμβίου
τοῦ ἀποιχομέ Πακορι	νου Κουροπαλάτου τοῦ άνου

Ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καλὴ ἡ γνησία θυγάτηρ τοῦ ἀποιχομένου Βασιλακίου Κουροπαλάτου, ἡ διὰ τοῦ ἁγίου καὶ μοναχικοῦ σχήματος μετονομασθεῖσα Μαρία μοναχὴ καὶ σύνευνος γενομένη τοῦ τὸν βίον λιπόντος Συμβατίου Κουροπαλάτου τοῦ Πακουριάνου προτρέπομαι σὲ τὸν γονικόν μου ἄνθρω-

(4) «Κῦ» ἴσως Κυριακή.

(5) ἴσως ἁγίων Τεσσαράκοντα.

πον τὸν Κσιτωνίτην Κυρ. Στέφανον, ἵνα ἀντ' ἐμοῦ καὶ πρὸ προσώπου μου ἀπέλθῃς εἰς τὸ Κριαιστορικὸν Σεκρέτον τοῦ Ὑπερλάμπρου Πρωτοπροέδρου Κριτοῦ τοῦ Βολεροῦ καὶ Κοιαίστορος Κυρ. Γεωργίου τοῦ Νικαέως καὶ ἐκφωνήσῃς πρὸς αὐτόν τε τὸν Πανυπέρλαμπρον Κοιαίστορα καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀντιγραφεῖς, καταδέχεσθαί με τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς διαθήκης καὶ τοῦ ἀποιχομένου καὶ προλεχθέντος ἀνδρός μου τοῦ Κουροπαλάτου Συμβατίου τοῦ Πακουριάνου, ἐν οἷς κατέλειψέ με Κυρίαν καὶ Ἐξουσιάστριαν καὶ Ἐπιτρόπισσαν εἰς τὴν ἅπασαν περιουσίαν αὐτοῦ. Καταδέχομαι καὶ τὴν τοιαύτην Ἐπιτροπὴν τῆς διαταγῆς, ἐν οἷς καταβλάπτομαι. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ τὴν παροῦσαν προτροπὴν πρὸς σὲ ἐξεθέμην προτάξασα ἐν αὐτῇ οἰκειοχείρως τὸν τίμιον σταυρὸν μετὰ καὶ τοῦ ὀνόματός μου.

Ἐγράφη διὰ Ἐλευθερίου νοταρίου τῆς μονῆς τῶν ἁγ. τεσσαράκοντα. Μηνὶ Ἰανουαρίῳ ια΄ Ν. α΄. Ἔτει ,ϛχα΄. Κατὰ παρουσίαν τῶν ὑπογραψάντων μαρτύρων. — † ***Γεώργιος ἐλέῳ Θεοῦ Πρεβ. τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Βυκίνου*** παρήμην ἐπὶ τῇ παρούσῃ προτροπῇ, ὡς τὸ ὕφος δηλοῖ καὶ μαρτυρῶν ὑπέγραψα· † ***Βασίλειος τοῦ Ἀβαλάντου*** παρήμην καὶ αὐτὸς μαρτυρῶν ὑπέγραψα. † ***ὁ Γραφεὺς Ἐλευθέριος*** αὐτὸς παρήμην καὶ μαρτυρῶν ὑπέγραψα. † ***Ὁ Κουροπαλάτης Γεώργιος Κριτὴς τοῦ Βολεροῦ καὶ ἐπὶ τῶν Κριτῶν ὁ Νικαεύς.*** Τὸ παρὸν ἴσον τῆς Διαθήκης τοῦ Πακουριάνου παρεκβαλὼν ἀπὸ τοῦ πεφυλαγμένου παρ' ἐμοὶ χάρτου, ὡς γεγονότος Κοιαίστορος ἀντιβαλών τε καὶ ἰσάζουσαν εὑρὼν τῷ ἐναποτεθειμένῳ ἴσῳ παρ' ἐμοὶ ὑπογραφὴν φέροντι τοῦ δηλωθέντος ἀντιγράφου καὶ σφραγῖδα τοῦ τηνικαῦτα χαρτοφύλακος τοῦ Σεκρέτου. τοῦ Πρωτοπροέδρου καὶ τοῦ Ἀβαλλάντου. Ὑπέγραψα καὶ ἐσφράγισα. Προσετέθη δὲ ἐν τούτῳ καὶ ἡ προτροπὴ τῆς Ἐπιτροπίσσης, ἐπὶ τῷ εἶναι καὶ ταύτην κατάδηλον.—Μηνὶ Αὐγούστῳ Ν΄. πέμπτῃ Ἔτους ,ϛχκ΄.

Σημ.— Περγαμ. 0,75Χ0,62 —Ὁπωσδήποτε καλῶς διατηρημένον ἔγγραφον, μετά τινων φθορῶν ποῦ καί που. Ἀξιοπερίεργος ἡ ὑπογραφὴ τοῦ ***Γεωργίου Κουροπαλάτου*** διὰ τὸ σεσυρμένιον αὐτῆς. Ἐκ τοῦ ἐγγράφου ἀπαιωρεῖται μολυβδόβουλλον φέρον ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τὰ ἑξῆς : «***Εἰης***||***βοηθὸς***||***κεσωΓΕ***||***ΩΡΓΙΩ***||». Δηλαδὴ εἴης βοηθὸς ***κε*** [ἀντὶ καὶ] Σωτὴρ Γεωργίῳ. — Ἐπὶ τῆς ἄλλης ὄψεως εἰκονίζεται πρόσωπον λιτανευούσας ἔχων τὰς χεῖρας, πιθανῶς ὁ ἅγιος Νικόλαος, ὥς ἐστιν εἰκάσαι. Ἔξωθεν σημειοῦται «***Διαθήκη Συματίου***» διὰ μεταγ. χειρ.

Καὶ ἕτεραι δύο σημ. διὰ Γεωργιαν. γραμμάτων.

Περὶ Συμβατίου καὶ Πακουριάνου ὅρα Σλουμπερζὲ καὶ Κρουμβάχερ. Ὑπάρχει Γρηγόριος Πακουριάνος (Τυπικὸν) ὅρα Κρουμβάχερ τόμ. **Α΄** σελ. **641.**

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΙΣ

Τὰ Χριστούγεννα ἀπηχοῦσι βαθύτατα εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν. Εἶναι ἡ Ἑορτὴ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀνεκφράστου τοῦ Θεοῦ Ἀγάπης. Μὲ αὐτὴν γεννᾶται εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἡ ἀνακούφισις καὶ ἡ ἐλπίς. Πόσον ὡραῖα ἡ Ἐκκλησία ἔχει θεσπίσῃ νὰ ἑορτάζηται ἡ Ἑορτὴ αὔτη εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους. Συνοδεύει παρήγορα τὴν προπομπὴν ἑνὸς εἰσέτι ἔτους ἡμῶν εἰς τὸν βυθὸν τῆς αἰωνιότητος. Συγκερνᾷ τὸ μελαγχολικὸν αἴσθημα τῆς παροδικότητος ἡμῶν, τὸ ὁποῖον κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ ἔτους βιοῦμεν ἐντονώτερον, μὲ τὴν ἰδικήν της γλυκύτητα καὶ γαλήνην.

***

Ἐν τῇ Συνοδικῇ Συνεδρίᾳ τῆς 20 λήγοντος ἡ Α. Θ. Παναγιότης, κηρύττουσα τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς Θείας ἐνανθρωπίσεως, προσηγόρευσεν εὐχετικῶς τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἁγίους Συνοδικοὺς διὰ τῶν ἑξῆς: «Ἅγιοι Ἀδελφοί! Σήμερον καταπαύομεν τὰς ἐργασίας τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ ταῖς ἐπικειμέναις ἁγίαις καὶ μεγάλαις ἑορταῖς τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ εὐχόμεθα ἀπὸ μέσης καρδίας ὅπως διέλθητε ταύτας ἁγίως, ἵνα καὶ πάλιν μετ' αὐτὰς πλήρεις ὑγείας καὶ ἁγίου ζήλου συνεχίσωμεν τὸ ἅγιον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἁγίας Ὀρθοδοξίας Ἔργον ἡμῶν».

Εἰς ταῦτα ἐκ μέρους τῶν Σεβασμιωτάτων Ἁγίων Συνοδικῶν, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γέρων Ἅγιος Δέρκων κ. Ἀμβρόσιος ἀπήντησεν ὡς ἀκολούθως: «Ἡμεῖς οἱ ταπεινοί, Παναγιώτατε, ἀντὶ εὐχῆς δέησιν ἐκτενῆ ἀναπέμπομεν τῷ Παντοδότῃ Θεῷ, ἵνα διατηρῇ τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα καὶ πάντας ἡμᾶς ἐν ὑγείᾳ ἀμεταπτώτῳ καὶ ἐν ὁσιότητι διέλθωμεν τὰς ἐπικειμένας ἁγίας ἑορτάς, ὅπως ἀκολούθως μὲ νέας δυνάμεις καὶ μὲ νέον ζῆλον ἀναλάβωμεν καὶ αὖθις, ὑπὸ τὴν πεπνυμένην καὶ σοφὴν ἡγεσίαν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, τὴν Ἱερὰν ἡμῶν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας διακονίαν».

Ἐν συρροῇ δὲ πολλοῦ Ἐκκλησιάσματος καὶ βαθείᾳ κατανύξει ἐγένετο τὴν Νύκτα τῶν Χριστουγέννων ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία.

Ἐπεσκέφθησαν τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ ὑπέβαλον σέβη καὶ προσρήσεις οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολῖται, οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι, ὁ Κλῆρος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, οἱ Ὀφφικιάλοι τοῦ Θρόνου, οἱ Θρησκευτικοὶ Ἀρχηγοί, Ἐπίσημοι, αἱ Ἐφορεῖαι καὶ αἱ Ἐπιτροπαὶ τῶν Κοινοτήτων καὶ Ἐνοριῶν καὶ πολλοὶ ἔγκριτοι Ὁμογενεῖς.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἀποδίδουσα τὴν ἐπίσκεψιν, ἐπεσκέφθη οἴκοι τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας.

Διὰ Τηλεγραφημάτων καὶ Γραμμάτων ἑόρτιον χαιρετισμὸν καὶ προσρήσεις ὑπέβαλον τῇ Α. Θ. Παναγιότητι οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ Πρόεδροι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ οἱ Ἱεράρχαι τοῦ Θρόνου καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΚΑΙ Η ΠΟΛΩΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ ἔτους τούτου ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῆς Πολωνίας, παρέχων δεῖγμα σεβασμοῦ καὶ τιμῆς πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Κύριον Φώτιον τὸν Β', ἀπένειμεν Αὐτῷ τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Ἐθνικοῦ Τάγματος τῆς Ἀναγεννήσεως τῆς Πολωνίας. Ἡ δὲ Πολωνικὴ Κυβέρνησις προσέφερεν ἐξ ἄλλου εἰς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐνθύμιον, πολύτιμον καὶ μεγαλοπρεπές, ἀποτελούμενον ἀπὸ κεχρυσωμένον ὡρολόγιον Τραπέζης μετὰ δύο κεχωρισμένων ἐπιχρύσων ἀγαλματίων, φερόντων κηροπήγια, ἱστορικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς ἀξίας [Ὅρα σελ. 163-167].

Αἱ φιλικαὶ σχέσεις ἃς ἡ Δημοκρατία τῆς Πολωνίας διετήρει ἐπὶ αἰῶνας μετὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι πανάρχαιαι. Ἐπὶ αἰῶνας οἱ Πολωνοὶ πολῖται ὅσοι ἀνῆκον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἐξηρτῶντο ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ ἐποχὴ αὐτή, λεγομένη τῶν «Ζαγκελλῶν», ὑπῆρξεν ἔνδοξος. Μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τοῦ Πολωνικοῦ Κράτους, ἡ Κυβέρνησις αὐτοῦ ἀνέλαβε τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς παλαιᾶς Πολωνίας. Τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἀνεγνωρίσθη ὡς ἡ θρησκευτικὴ Ἀρχὴ τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐκ τῆς νομίμου αὐτῆς ἐξουσίας ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἐπέτυχε, πρὸ πενταετίας, τὸ Αὐτοκέφαλον, δι' ὃ σήμερον σεμνύνεται.

***

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς ὡς ἄνω ἐκδηλώσεις τῆς Πολωνικῆς Δημοκρατίας ἀπεφάσισε νὰ ἀποστείλῃ τῷ Ἐξοχωτάτῳ Προέδρῳ τῆς Δημοκρατίας ὡς Δῶρον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, πολιούχου τῆς Α. Ἐξοχότητος, καὶ κατάλληλον Σταυρόν, ἀνέθηκε δὲ εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Σάρδεων καὶ Πισιδίας κ. Γερμανὸν ἵνα ὡς Ἀπεσταλμένος τῆς Ἐκκλησίας, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Α' Διερμηνέως τῶν Πατριαρχείων κ. Σπ. Κωνσταντινίδου, προσκομίσῃ τὰ Δῶρα ταῦτα εἰς Βαρσοβίαν. Ἡ Α. Σεβασμιότης ἀνεχώρησε τῇ 10ῃ Δεκεμβρίου.

Τῇ 31 Δεκεμβρίου ἐπανέκαμψεν ἐνταῦθα ἡ Α. Σεβασμιότης, μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν ἐκπληρώσασα τὴν ἀνατεθεῖσαν Αὐτῇ Ἀποστολήν. Καταχωροῦμεν ἐνταῦθα ὅσα Τηλεγραφήματα ἀπέστειλε πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα. Τὰς ἀνταλλαγείσας ἐν Βαρσοβίᾳ Προσφωνήσεις, ὡς καὶ λεπτομερῆ Ἔκθεσιν τῶν γενομένων, θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς Τεῦχος τῆς «Ὀρθοδοξίας».

Βελιγράδιον, 11/12/30.

Ἐπεσκέφθην Μακαριώτατον Πατριάρχην, γενόμενος δεκτὸς φιλοφρονέστατα ὑπ' αὐτοῦ, ἁγίων Συνοδικῶν, παρατυχόντος Τιμόκ. Μετὰ θερμοῦ ἀδελφικοῦ ἐνδιαφέροντος διηρώτησαν πάντες περὶ σεβαστοῦ Προσώπου Ὑμετέρας Παναγιότητος, Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Παρεκλήθην ἐπιμόνως ὑπὸ Μακαριωτάτου, ἐπιστρέφων ἐκ Πολωνίας διέλθω φιλοξενηθῶ ἐν Κάρλοβιτς. Συνεχίζων ταξείδιον, ἐπικαλοῦμαι εὐχὰς Ὑμῶν.

Σάρδεων Γερμανός.

Βαρσοβία, 14/12/30.

Ἔφθασα αἰσίως. Ἐγενόμην δεκτὸς ἐπισήμως σταθμόν. Ἀνώτεροι Τμηματάρχαι ἀντεπροσώπευσαν Ὑπουργοὺς Ἐξωτερικῶν, Ἐσωτερικῶν, Θρησκευμάτων. Ἀρχιεπίσκοπος Γρόδνο μετὰ Ἐπισκόπου Συμεών, πολλῶν κληρικῶν, ἀντεπροσώπευσε ἀσθενοῦντα Μητροπολίτην. Ἐγκατέστην Ξενοδοχεῖον **Bristol.**

Σάρδεων Γερμανός.

Βαρσοβία, 16/12/30.

Παρέστην ἐπίσημον ἐπιμνημόσυνον τελετὴν Μητροπολιτικῷ Ναῷ ὑπὲρ ἀναπαύσεως ἀοιδίμου Γαβριὴλ πρώτου Προέδρου Δημοκρατίας. Ἀκρόασις παρὰ Προέδρῳ Ἰγνατίῳ ὡρίσθη Σάββατον.

Σάρδεων Γερμανός.

Βαρσοβία, 18/12/30.

Θερμοτάτη ἐπίσημος Ἐκκλησιαστικὴ ὑποδοχὴ παρὰ Μητροπολίτῃ. Ἐκδήλωσις βαθείας εὐλαβείας σεπτὸν Πρόσωπον Ὑμετέρας Παναγιότητος. Ἀνάλογος ὑποδοχὴ οἰκοτροφεῖον, ἔνθα ἐψάλη θαυμασίως Πατριαρχικὸς Πολχρονισμός. Ἐδέχθην ἀντεπίσκεψιν Ὑπουργοῦ Ἐκκλησιαστικῶν, Πρεσβευτοῦ Τουρκίας.

Σάρδεων Γερμανός.

Βαρσοβία, 19/12/30.

Χθὲς τιμητικὸν δεῖπνον Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν συμμετοχῇ Ἐπισήμων. Σήμερον ἐπιμνημόσυνον τελετὴ Πατριάρχου Κωνσταντίνου.

Σάρδεων Γερμανός.

Βαρσοβία, 20/12/30.

Σήμερον μετὰ τιμῶν, ἐκτάκτως ἐξαιρετικῶν, Πρόεδρος Δημοκρατίας ἐδέχθη με ἀκρόασιν, παρόντων Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, Ἀρχηγῶν Πολιτικοῦ, Στρατιωτικοῦ Οἴκου. Προσεφώνησα. Ἀπήντησε διὰ μακρῶν, εὐχαριστῶν θερμῶς Ὑμετέραν Παναγιότητα, διαβεβαιῶν εἰλικρινῆ εὐμένειαν πρὸς ἐνταῦθα Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἐπηκολούθησεν ἐπίδοσις δώρων, ἀνάρτησις Σταυροῦ. Πρόεδρος εὐηρεστήθη καλέσαι γεῦμα, παρακαθησάντων ἀνωτέρω. Ἀναχωροῦντα μετ' ἰδίων τιμῶν παρεκάλεσε διαβιβάσαι Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι αἰσθήματα βαθέως σεβασμοῦ.

Σάρδεων Γερμανός.

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

῾Ο Μακαριώτατος Μητροπολίτης Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας διὰ Γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἀπὸ 2 Δεκεμβρίου ἀγγέλλει ὅτι ὡς ὑπότροφος τῆς ᾿Εκκλησίας αὐτοῦ ἀπεφασίσθη νὰ σταλῇ ὁ ἱερομόναχος Φιλόθεος Νάρκο, λίαν ἐπιτυχῶς περατώσας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Βαρσοβίας, παρέχων πολλὰς ἐλπίδας συνεχίσεως τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, ὡς γράφει ἡ Α. Σεβασμιότης, καὶ ἐν τῇ ῾Ιερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης, οὕτως ὥστε ἀφοῦ μελετήσῃ δεόντως τὸν ἐσωτερικὸν βίον καὶ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ εἰς Πολωνίαν νὰ εἶναι ὁ κρίκος ὁ συνδέων τὴν ἐκεῖ ᾿Εκκλησίαν μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

— Τὴν 10ην Δεκεμβρίου ἀνεχώρησαν οἱ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀποστελλόμενοι ὑπότροφοι Γεώργιος ᾿Αναστασιάδης εἰς Βελιγράδιον καὶ ᾿Εμμανουὴλ Φωτιάδης εἰς Βαρσοβίαν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

᾿Εν συνεχείᾳ τῆς ἐν τῷ προηγουμένῳ Τεύχει τῆς «᾿Ορθοδοξίας» ἐν σελίδι 562 δημοσιευθείσης Πατριαρχικῆς ᾿Επιστολῆς πρὸς τὸν Τοποτηρητὴν τοῦ ᾿Αντιοχικοῦ Θρόνου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἐγκρίσει τῆς ῾Αγίας καὶ ῾Ιερᾶς Συνόδου, ἀπηύθυνε πρὸς τὴν Α. Σεβασμιότητα ἐξ ἀφορμῆς τῶν ῾Εορτῶν τῶν Χριστουγέννων τὴν κάτωθι τηλεγραφικὴν ῎Εκκλησιν περὶ ταχείας ἐκτελέσεως τῶν κατὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ σύσκεψιν τῆς 10 ᾿Οκτωβρίου ἑ. ἔ. ἀποφασισθέντων, καὶ εἰρηνικῆς οὕτω λύσεως τοῦ ζητήματος πρὸ τῶν ἐπικειμένων ῾Εορτῶν τῆς ᾿Ενανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου.

Μητροπολίτῃ Λαοδικείας ᾿Αρσενίῳ Τοποτηρητῇ Θρόνου

Δαμασκόν.

᾿Επὶ ἐπικειμέναις μεγάλαις ῾Εορταῖς ἀγάπης Θεοῦ, ᾿Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ἑρμηνεύουσα πόθον καὶ λοιπῶν ᾿Αδελφῶν ᾿Εκκλησιῶν, ποιεῖται αὖθις θερμοτάτην ἔκκλησιν ὅπως ἐπισπευσθῇ ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ τακτικὴ ἐκλογὴ κανονικοῦ Πατριάρχου, ἵνα ἐν χαρᾷ καὶ ἀπὸ καρδίας ὑπὸ πάντων, οὐχὶ δὲ μόνον τοῖς χείλεσιν ἀναμελφθῇ ὁ ἀγγελικὸς ὕμνος «Δόξα ἐν ῾Υψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

16 Δεκεμβρίου 1930.

† ῾Ο Κωνσταντινουπόλεως Φώτιος.

ΓΕΝΙΚΟΝ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

῾Ο Γενικὸς Πρόξενος τῆς ᾿Ιταλίας κ. **Luigi Arduini,** κληθεὶς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως αὐτοῦ εἰς ἄλλα καθήκοντα, διὰ Γράμματος αὐτοῦ γνωρίζων τῇ ᾿Εκκλησίᾳ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἐντεῦθεν ηὐχαρίστησε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τὰς ἀγαθὰς σχέσεις τὰς ὁποίας τοῦτο διετήρησε μετ' αὐτοῦ.

῾Ο δὲ εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ ὡς Γενικὸς Πρόξενος διορισθεὶς κ. **Commandeur**

Giovanni Salerno Mela ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων αὐτοῦ διὰ Γράμματος καὶ οὗτος ἀναγγέλων τὸν διορισμόν του ὑπέβαλε τὰ σέβη αὐτοῦ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διακεκριμένη Ἐκκλησιαστικὴ φυσιογνωμία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ Ἅγιος Θεσσαλονίκης κ. Γεννάδιος, εἶδεν ἑορταζομένην τὴν Εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς δοκίμου Ἀρχιερατείας Αὐτοῦ. Ἡ εἴδησις αὕτη ἠκούσθη μὲ ἰδιαιτέραν ἀνακούφισιν καὶ χαράν. Ἡ μειλιχιότης τῶν τρόπων τῆς Α. Σεβασμιότητος, ἡ ἀξιοπρέπεια τῆς παραστάσεώς Της, ἡ εὐρύτης τῆς σκέψεως καὶ μορφώσεώς Της, ἡ εὐγένεια καὶ ἡ ὡριμότης τῆς ψυχῆς Της, ἡ χρηστότης τοῦ ἤθους Της, ἡ εὐαισθησία Της εἰς ὅ,τι ὑψηλὸν καὶ τὸ ἀκραιφνὲς καὶ βαθὺ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐνδιαφέρον Της, κατέστησαν Αὐτὴν Πρόσωπον μεγάλων συμπαθειῶν, κύρους καὶ ἐπιβολῆς. Φέρει τὸν καθαγιασμὸν τῆς μακρᾶς, εὐσυνειδήτου, γονίμου καὶ φωτεινῆς διακονίας ἐν τῇ ὑπάτῃ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας. Τῆς διακονίας ταύτης λαμπρὸς Πρόλογος ὑπῆρξεν ἡ ἐν τῇ Ἀρχιγραμματείᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου σταδιοδρομία τῆς Α. Σεβασμιότητος. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης δι' ἐγκαρδίου Ἐπιστολῆς συνεχάρη ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τὴν Α. Σεβασμιότητα, εὐχηθεῖσα Αὐτῇ πᾶσαν παρὰ Θεοῦ ἐνίσχυσιν καὶ εὐλογίαν. Ἡ «Ὀρθοδοξία», συμμετέχουσα ἐκθύμως τῆς Ἑορτῆς, ἐκφράζει τῇ Α. Σεβασμιότητι βαθείας συγχαρητηρίους προσρήσεις καὶ εὐχάς.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑΙ ΧΟΡΟΣΤΑΣΙΑΙ

Κατὰ τὴν Ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν ἐν συρροῇ μεγάλῃ πλήθους. Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, προσελθοῦσαν μεθ' ὅλης τῆς Ἀκολουθίας Της, προϋπήντησεν εἰς τὴν εἴσοδον ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἐλαίας κ. Ἀγαθάγγελος μετὰ τοῦ Κλήρου Γαλατᾶ καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ναοῦ. Ὁ Ἑσπερινὸς ἐτελέσθη ἐν βαθείᾳ κατανύξει, εἰς τὴν ἀπόλυσιν δὲ αὐτοῦ ἡ Α. Θ. Παναγιότης διένειμεν ἄρτον εἰς τὸ ἀπειροπληθὲς Ἐκκλησίασμα, συνωθούμενον νὰ ἀσπασθῇ τὴν Δεξιὰν Αὐτῆς. Ἐν τῷ Ἐπιτροπικῷ προσεφώνησεν εὐγλώττως τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ Ἐπίσκοπος Ἐλαίας, ὁμιλήσας ἰδιαιτέρως διὰ τὴν δοκιμασθεῖσαν καρτερίαν τῶν Ἐνοριτῶν Γαλατᾶ καὶ τὴν μεγάλην ἀφοσίωσιν αὐτῶν καὶ εὐλάβειαν πρὸς τὸ σεπτὸν Πρόσωπον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐξεδήλωσε τὴν εὐαρέσκειαν Αὐτῆς, ἐπεδοκίμασεν ἐκθύμως τοὺς ἐπαίνους τοῦ Ἁγίου Ἐλαίας πρὸς τὴν δραστηρίαν Ἐπιτροπὴν τοῦ Ναοῦ, καὶ ἐπηυλόγησε τὰς φιλοτίμους αὐτῆς προσπαθείας.

Ἐπὶ τῇ Ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ηὐλογήθη καὶ ἡ ἐνορία Τζιβαλίου, σχοῦσα τὴν τιμὴν νὰ ὑποδεχθῇ τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ἡ Ὁποία ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν Λειτουργίαν τοῦ ἑορτάζοντος αὐτῆς Ναοῦ. Καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην ἡ συρροὴ Ἐκκλησιάσματος ἦτο ἐξαιρετική, καὶ ἐδόθη λαμπρὰ εὐκαιρία νὰ ἐκδηλωθῶσι τὰ εὐσεβῆ καὶ εὐλαβῆ καὶ φιλότιμα αἰσθήματα τῶν Χριστιανῶν. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπῄνεσεν ἰδιαιτέρως τὰς προσπαθείας τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐνεθάρρυνεν αὐτὴν εἰς τὸ ἔργον της.

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΝ ΤΟΙΣ ΝΑΟΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

Ἐπὶ τῇ διανυθείσῃ Νηστείᾳ τῶν Χριστουμέννων, ὥς καὶ κατὰ τὸν προηγούμενον μῆνα, ἐκηρύχθη ἐν τοῖς ἱεροῖς Ναοῖς καὶ κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἑκάστην Κυριακὴν ὁ Θεῖος Λόγος.

ΕΝ ΤΩι ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩι ΝΑΩι

Τὴν Κυριακήν, 7 Δεκεμβρίου, ὡμίλησεν ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Λεύκης κ. Παγκράτιος περὶ ψυχικῆς ἀσθενείας. Ἔλαβεν ὡς ἀφορμὴν τὴν θεραπείαν τῆς συγκυπτούσης γυναικός, γενομένην ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτῳ καὶ προκαλέσασαν τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ ἀρχισυναγώγου, συγκύπτοντος ὑπὸ τὸ βάρος ψυχικῆς ἀσθενείας, φθόνου ἤτοι καὶ ἐλλείψεως ἀγάπης. Ἐκ τῆς ψυχικῆς ἀσθενείας, τῆς κακίας τούτέστι τοῦ ἀνθρώπου, προέρχονται ὅλαι αἱ ἐν τῷ κόσμῳ ἀθλιότητες καὶ κακοδαιμονίαι. Ἡ ψυχικὴ ἀσθένεια εἶναι πολλῷ χειροτέρα τῆς σωματικῆς ἀσθενείας, διότι ἡ μὲν σωματικὴ νόσος βλάπτει μόνον τὸ σῶμα τοῦ ἀσθενοῦντος, δὲν ζημιοῖ δὲ τὴν ψυχήν, καὶ ἐνοχλεῖ ὀλίγους οἰκείους, ἐνῷ ἡ ψυχικὴ βλάπτει τὴν ψυχήν, πρᾶγμα πολυτιμότατον καὶ ἀθάνατον, καὶ δύναται νὰ ἔχῃ ὀλεθρίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ περιβάλλοντος. Ἀντιθέτως ἡ ψυχικὴ ὑγεία, ἡ ἀγαθότης τούτέστι καὶ ἡ ἀγάπη, ὄχι μόνον τελειοποιοῦσι τὸν ἄνθρωπον καὶ καθιστῶσιν αὐτὸν εὐτυχῆ, ἀλλὰ καὶ ἀσκοῦσιν σωτηριώδη ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ περιβάλλοντος. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος τούτου ἐχώρησε μὲ ἐπανειλημμένας συγκρίσεις καὶ ἀντιπαραβολὰς τῆς ἀρετῆς πρὸς τὴν κακίαν, τῆς συνέσεως πρὸς τὴν ἀφροσύνην, τῆς νυκτὸς πρὸς τὴν ἡμέραν. Ἡ ἀρετὴ κάμνει τοῦτο, ἡ κακία διαπράττει ἐκεῖνο· τὴν σύνεσιν ἀκολουθοῦσι φωτειναὶ πράξεις, τὴν ἀφροσύνην τὸ ἔρεβος· τὴν εὐσυνειδησίαν συνοδεύουσιν ἡ ἀνακούφισις, ἡ εἰρήνη, ἡ χαρά, τὴν ἀσυνειδησίαν ἡ ἀπάτη, ὁ δόλος, τὸ ψεῦδος, ἡ ἀδικία, ἡ οἰκογενειακὴ συμφορά, αἱ κοινωνικαὶ πληγαί. Εἰς τοὺς συνετοὺς καὶ ἐναρέτους ἡ Α. Θεοφιλία ὑπενθύμισέ τινας ἐκ τῶν ὡραίων λόγων τοῦ Σωτῆρος, κατὰ δὲ τῶν ἀφρόνων καὶ κακῶν ἐπέσεισε τοὺς κεραυνοὺς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ πῦρ τῆς κολάσεως. Καὶ ἐν τέλει εἶπεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀγαθὸς καὶ ἐνάρετος, νὰ σωθῇ. Ἀπαιτεῖται ἄσκησις τῆς θελήσεως, παρακολούθησις τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ ἐπίκλησις τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ δύναται νὰ κτίσῃ ἐν ἡμῖν καρδίαν καθαρὰν καὶ νὰ ὁδηγήσῃ ἡμᾶς ἐν γῇ εὐθείᾳ.

Τὴν Κυριακήν, 14 Δεκεμβρίου, ὡμίλησεν ὁ ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης Ἀρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Κορωναῖος περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς ζωῆς τῶν Χριστιανῶν, λαβὼν τὸ θέμα ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος : ***Ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν.***

Κατ' ἀρχὰς ἐν πρώτῳ μέρει ἐξέθηκε τὴν θεωρίαν καθ' ἣν ὑπέρτατος νόμος δεσπόζων τῶν ἐμψύχων ὄντων εἶναι ἡ πάλη τῆς ἐπικρατήσεως, καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ ἰσχυρότερα βαθμηδὸν ἐκνικῶσι τὰ ἀσθενέστερα καὶ τὰ ἱκανώτερα ἐπιζῶσι τῶν

ἀνισχύρων. Ἡ θεωρία αὕτη ἔρχεται, εἶπεν, ἀπὸ τὰ ἐργαστήρια τῶν χημικῶν καὶ βακτηριολόγων, τῶν σοφῶν τοῦ ιθ' αἰῶνος, λαμβάνει δὲ συνεπίκουρον καὶ τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως. Καὶ ἐὰν περιωρίζετο μόνον εἰς τὸν κύκλον της, οὐδὲν θὰ εἶχε νὰ ἀντείπῃ κανείς. Ἐπειδὴ ὅμως καθίσταται κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν πρόγραμμα, οἱ δὲ ὀπαδοὶ αὐτῆς ζητοῦν νὰ ἐφαρμόσουν τὴν θεωρίαν ταύτην εἰς τὴν Ἀνθρωπότητα, εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτήν, ἔδειξε τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα αὐτῆς καὶ παρατήρησεν ὅτι ἡ θεωρία εἶναι μονομερής, αἱ δὲ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται οὐχὶ πλήρεις.

«Μᾶς λέγουν οἱ σοφοὶ ὅτι ὑπέρτατος νόμος ὁ ὁποῖος κυριαρχεῖ τῶν ἐμψύχων ὄντων εἶναι ἡ πάλη διὰ τὴν ζωὴν καὶ ὅτι ἡ πρόοδος ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἕκαστος ἀγωνίζεται νὰ σώσῃ τὴν ζωήν του. Ἀλλὰ τότε διατί τὸ ἀσθενέστατον στρουθίον ἐφορμᾷ κατὰ τοῦ ἱέρακος, τοῦ πτερυγίζοντος περὶ τὴν φωλεὰν ὅπου οἱ νεοσσοί; Ὄχι βέβαια διὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωήν του, ἀλλὰ τὴν ζωὴν τῶν μικρῶν του. Ἄρα παρὰ τὸ ἔνστικτον τῆς αὐτοσυντηρησίας ὑπάρχει καὶ ἄλλο ἔνστικτον ἐξ ἴσου ἰσχυρὸν καὶ μυστηριῶδες ὅπερ παρασύρει τὰ ἔμψυχα νὰ ἀγωνισθοῦν διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἰδικῶν των, τῶν ἄλλων, τῶν ἀνικάνων νὰ ἀμυνθοῦν. Ἡ πρόοδος ὄχι ἀπὸ τὸν ἀγῶνα πρὸς ἐπικράτησιν τοῦ ἐγώ, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων, ὄχι ἀπὸ τὴν προσπάθειαν πρὸς καταστροφὴν καὶ διασκόρπισιν, ἀλλὰ τὴν προσπάθειαν πρὸς οἰκοδομὴν καὶ συσπείρωσιν. Ἡ ὑψίστη δὲ ἐκδήλωσις τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων εἶναι ὁ Χριστός, ὁ Χριστὸς ὁ Ἐσταυρωμένος».

Ἐν δευτέρῳ μέρει παρατάσσων τὰ σχετικὰ χωρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὅπου ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται ***Ζωή***, ἑρμηνεύει αὐτά, δεικνύει τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς γίνεται ζωὴ τῶν Χριστιανῶν καὶ τὰ ὀφέλη τὰ ὁποῖα ἀποκομίζει ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς στενῆς ταύτης μετὰ τοῦ Χριστοῦ κοινωνίας καὶ ἑνώσεως. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου κρύπτεται μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ Θεῷ. Τὴν δὲ ζωὴν ταύτην ἀντανακλᾷ εἰς ὅλας τὰς πράξεις τῆς ἐπιγείου ὑπάρξεώς του. Ὁ ἄνθρωπος ὡς πρῖσμα διαυγὲς καὶ κρυστάλλινον διαθλᾷ τὸ φῶς, τὸ λευκὸν φῶς τοῦ Χριστοῦ, καὶ χρωματίζει ἁπάσας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του. Καὶ αἱ μᾶλλον ἀσήμαντοι ἀσχολίαι καθαγιάζονται καὶ δίδουσι τὰς εὐκαιρίας ἐκείνας αἱ ὁποῖαι καθιστῶσι τὸν κοινότερον ἐργάτην μέγαν, τὸν πολίτην οὐρανοπολίτην. Ἀλλὰ τὰ ἐπὶ γῆς ἑτοιμάζουν καὶ διὰ τὸν ἀόρατον καὶ αἰώνιον κόσμον. Ὁ κόσμος εἶναι ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα πρὸς τὸν οὐρανόν. Εἶναι ἡ φωτεινὴ κλῖμαξ ἡ ἀναβιβάζουσα πρὸς τὴν δόξαν. Ἄνωθεν αὐτῆς ἔρχεται φωνὴ «Προχώρει, προχώρει», ἡ ὁποία μᾶς σύρει μέχρι τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος, καὶ ἡ ὁποία χάνεται εἰς τὸν οὐρανὸν ὅπου μᾶς ἀναμένει ἡ δόξα ἣν ὑπόσχεται ὁ Ἀπόστολος.

Μετὰ ἀνακεφαλαίωσιν ἐν ἐπιλόγῳ ἐτόνισεν ὅτι διὰ τὸν Χριστιανὸν θὰ ἦτο μεγάλη ἀνακούφισις καὶ παρηγορία, ἐὰν εἰς τὰς καθημερινάς του ἀσχολίας ὁ Χριστὸς κατεῖχε θέσιν συμβούλου, ὁδηγοῦ, φίλου, ἐὰν εὑρίσκετο εἰς στενωτάτην κοινωνίαν μὲ Ἐκεῖνον ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποίου εὑρίσκει τὴν ὁδὸν καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ζωήν, διότι θὰ ἔχῃ αὐτὸν στήριγμα καὶ εἰς τὰς κακὰς καὶ εἰς τὰς καλὰς ἡμέρας τοῦ βίου του.

Τὴν Κυριακὴν 21 Δεκεμβρίου ὡμίλησεν ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Τρῳάδος κ. Εὐστάθιος περὶ Ἁμαρτίας.

Πρώτιστος ὅρος διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἁμαρτίας ἀπαλλαγὴν ἡμῶν εἶναι νὰ ὁμολογήσωμεν εἷς ἕκαστος ἰδιαιτέρως διὰ τὸν ἑαυτόν του ὅτι εἴμεθα ἁμαρτωλοὶ καὶ νὰ μὴ

παρασυρθῶμεν ἐκ τῆς τυραννίας τοῦ: *'Εγώ,* ὅπερ ἀνθίσταται εἰς τοιούτου εἴδους ὁμολογίας. Δηλαδὴ ὀφείλομεν, ὅταν σοβαρῶς θελήσωμεν, νὰ μετανοήσωμεν, ν' ἀφήσωμεν κατὰ μέρος πᾶσαν ἄλλην μικροφιλοτιμίαν καὶ νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι πάσχομεν εἰδικῶς καὶ ἔχομεν ἀνάγκην συντόνου θεραπείας.

'Επειδὴ δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον μὲ τὸν ἀποκλειστικὸν σκοπὸν νὰ σώσῃ ὅλους τοὺς ἁμαρτωλούς,— ***«Αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ»***,—(Ματθ. 1, 21), ὀφείλομεν νὰ μὴ μείνωμεν ξένοι πρὸς τὴν σωτηρίαν, τὴν διὰ τοῦ Κυρίου παρεχομένην.

Ὅθεν ἕκαστος ἡμῶν δέον νὰ προσπαθῇ παντὶ σθένει νὰ οἰκειοποιηθῇ προσωπικῶς τὴν σωτηρίαν αὐτήν, ἔχων ὑπ' ὄψιν του ὅτι ὁ Κύριος ἦλθε προσωπικῶς δι' αὐτόν.

Πῶς ἐπιτυγχάνεται ἡ μεταβολὴ αὕτη;

Διὰ τῆς Μετανοίας, τῆς προσφυγῆς δηλονότι πρώτιστα καὶ μάλιστα εἰς τὸν πνευματικόν του Πατέρα.

ΕΟΡΤΑΙ

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη τοὺς ἑορτάσαντας Μητροπολίτας Σηλυβρίας κ. Εὐγένιον, Ἡρακλείας κ. Φιλάρετον, Ἰωαννίνων κ. Σπυρίδωνα, Νιγρίτης κ. Εὐγένιον, Λήμνου κ. Στέφανον καὶ Γρεβενῶν κ. Νικόλαον.

Ο ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΣ

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Γεράσιμος Καλοκαιρινός, ἱερατεύων ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ, προσελήφθη ἐν τῷ ἐν Χαλκηδόνι καθεδρικῷ Ναῷ τῆς ἁγίας Τριάδος ὡς Προϊστάμενος καὶ Ἱεροκήρυξ.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΙΕΡΕΩΣ

Τὴν 18ην Δεκεμβρίου ἀπεβίωσεν ὁ καλὸς ἱερεὺς Βασίλειος Γαροφαλλίδης, ἐφημέριος τοῦ Ἁγιοταφιτικοῦ ἐνταῦθα Μετοχίου, πατὴρ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερμανοῦ. Ἐπὶ δεκαετηρίδας ὅλας ὑπηρέτησε μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως τὴν Ἐκκλησίαν. Πρὸς τῷ Μ. Πρωτοσυγκέλλῳ ἔχει καὶ ἕτερον υἱόν, ἰατρόν, ἐκπαιδευθέντα ἐν Παρισίοις. Ἡ Νεκρώσιμος Ἀκολουθία ἐψάλη ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Χριστουπόλεως κ. Μελετίου, Μύρων κ. Πολυκάρπου, ὅστις καὶ ὡμίλησε περὶ τοῦ νεκροῦ, καὶ τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Μιλήτου κ. Αἰμιλιανοῦ καὶ Λεύκης κ. Παγκρατίου καὶ τοῦ Κλήρου τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ. Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἀντεπροσώπευσεν ὁ Δευτερεύων τῶν Πατριαρχικῶν Διακόνων κ. Καλλίνικος.

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐπεσκέφθησαν κατὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον:

Ὁ ἐν Ἀγκύρᾳ Πρεσβευτὴς τῆς Ρουμανίας κ. Ἰωάννης Κάρπ.

—Ὁ Πρωτοσύγκελλος τοῦ ἐνταῦθα Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Γρηγοριανῶν Ἀρμενίων μετὰ τοῦ Γραμματέως τοῦ Ἀρμενικοῦ Πατριαρχείου κ. Ἀράμ.

— Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας παρὰ τῇ Μ. Ἐπιτροπῇ κ. Ἀριστείδης Φωκᾶς μετὰ τοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἀντιπροσωπείας κ. Πηχεών.

— Ὁ κ. Ἀ. Δαλιέτος, Διευθύνων τὸ ἐνταῦθα Γενικὸν Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος.

— Ὁ ἐνταῦθα Ὑποπρόξενος τῆς Ἀγγλίας κ. Cyril Cumberbatch μετὰ τῆς Κυρίας Cumberbatch.

— Ὁ Β' Γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Οὑγγρικῆς Πρεσβείας κ. Antal Ullein μετὰ τῆς Κυρίας Ullein.

— Ὁ Α' Γραμματεὺς τῆς Ἀγκύρᾳ Ἑλληνικῆς Πρεσβείας κ. Γ. Σούρλας.

Ὁ κ. Κ. Σούρλας, Γραμματεὺς τοῦ Γραφείου τῆς Ἐθιμοτυπίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος.

— Ὁ κ. Ἡρακλῆς Κυριακόπουλος Ἀρεοπαγίτης καὶ Μέλος τοῦ Τουρκοελληνικοῦ Δικαστηρίου.

— Ὁ κ. Ἀντωνακάκης, Ἀρεοπαγίτης.

— Ἡ Κυρία Ἄθωνος Ρωμάνου, τοῦ ἐν Ἑλλάδι Γερουσιαστοῦ, μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς κ. Ἀλεξάνδρου Ρωμάνου.

— Ὁ Πρόεδρος τῶν Νοσοκομείων κ. Κ. Παπᾶς.

— Οἱ Ἰατροὶ κ. κ. Τ. Σγουρδαῖος, Μ. Κουρεμένος, Ν. Ταπτᾶς, Ἀλ. Σπανούδης, Μ. Μανωλακάκης, Κ. Ταχιντζῆς καὶ Αἰμ. Ταχιντζῆς.

— Ὁ Γραμματεὺς τοῦ Τουρκοελληνικοῦ Δικαστηρίου κ. Κ. Παπαδόπουλος μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κ. Γ. Παπαδοπούλου, Μ. Πρωτεκδίκου, τῆς ἀδελφῆς καὶ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ.

— Οἱ κύριοι Ἀγγελομμάτης καὶ Κατζῆς, Δημοσιογράφοι ἐξ Ἀθηνῶν.

— Ὁ κ. Ἡ. Ἠλιάσκος μετὰ τῆς Κυρίας Ἠλιάσκου.

— Ὁ κ. Γ. Ζαπραΐδης.

— Ὁ κ. Κ. Δημητριάδης τῆς Τραπέζης Ἀθηνῶν.

— Ὁ κ. Ἀλέξανδρος Φωτιάδης.

— Ὁ κ. Γ. Ψάλτης.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ε΄ ΕΤΟΥΣ (1930)

ΕΠΑΡΧΙΑΙ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ